

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' ויקרא • ג - יא אד"ב

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון כה (אלף רכ"ג)

נין כ"ק מרן זי"ע הבה"ח בנש"ק מורנו יקותיאל יהודה נ"י מבחירי תלמידי ישיבה"ק ועומד לימינו במסירת ד"ת מכ"ק מרן שליט"א, בן הרה"ג ר' שלום אוברלנדר שליט"א חתן חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, עם בת הגה"צ רבי דוד צבי קאהן שליט"א רב דקהל תולדות אברהם יצחק בבית שמש, בן כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, וחתן כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט שליט"א.

במעמד הלחיים השתתפו הסבים חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, וכ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט שליט"א, ונביא כאן מתוכן השיחה:

מרן שליט"א איחל מזל טוב לכל המחותנים והחתן וכו': הרי ה'ווארט' כבר היה, כעת זהו 'מסיבת מרעים'...

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: שיהיו תמיד 'מסיבות

יום רביעי פר' פקודי ג' אד"ב

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו דוד יהודה נ"י בן הרה"ח ר' יחזקאל רייך מק. הבעש"ט פ"ת (ב"ר מאיר ז"ל, וחתן להבחל"ח ר' אפרים רייך הי"ו), ע"ב הרב אלטר יעקב שמעון שר מנהל ת"ת דרכי אבות פעיה"ק (ח"ר יצחק ארנפלד מפעיה"ק).

אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל. בין הנכנסים היה הרב אהרן יהושע קלוגר שליט"א מח"ס הליכות חיים ומשגיח בישיבה"ק, שהגיש בפני הקודש את הספר 'הליכות חיים - שבת קודש' אשר יצא לאור כעת במהדורא מחודשת עם הוספות. מרן שליט"א האציל עליו מברכות קדשו לרוב סייעתא דשמיא בהמשך עבודת הקודש.

בסיום קבלת הקהל, נערך בקליינע זאל שבביתו נאוה קודש מעמד לחיים, לרגל שמחת האירוסין של

דברות הקודש בגליון זה

נודבו ונדפסו לזכות האשה הדגולה אשר כל ימיה עמדה לעזר בעלה הדגול במעשי החסד והצדקה, יראת ה' היא אוצרה, כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון, בתבונה בנועם ובחן חניכה את צאצאיה לתורה, אהבת התורה אהבת השי"ת ואהבת ישראל, ביתה בית ועד לחכמים, טובת הלב ואצילת המידות

מרת פרידא גילה רייך ע"ה

בת הרה"ח המזפלג ר' יצחק אייזיק ז"ל

נלב"ע במיטב שנותיה ביום י"ז אדר ב' תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

אשת הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א

נאמן בית רבוה"ק

נודב ע"י בנה ידידינו הנדיב הנכבד

מוה"ר מנחם מנדל רייך הי"ו

אב"י בקרית הבעש"ט

יוזם ובונה קרית צאנז בעיה"ק טבריה

מרעים, עם קיום...
מרן שליט"א: הרי מבקשים על זה בשבע ברכות, שמח תשמח רעים האהובים...
מרן שליט"א להאדמו"ר מקרעטשניף סיגוט ולמחות: ב"ה זכיתם בחתן חשוב מאד, איני רוצה לומר יותר מדי כי זה 'בפניו'...
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: ב"ה 'ושמעו הולך'...
 *
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: בבחרותי הייתי כמה פעמים אצל מרן זי"ע כאן בקרית צאנז.
גאב"ד קרית הבעש"ט: אביכם זצ"ל הכיר אותו עוד לפני המלחמה.
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: הוא ראה אותו כמה פעמים כשהגיע מרן זי"ע לסיגוט, להילולא של העצי חיים או של הייטב לב.
מרן שליט"א: הוא היה מגיע מקלויזנבורג.
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: אבל גם כאן בארץ ישראל נסע אליו, וגם היה פעם בשבת בקרית צאנז.
מרן שליט"א: אני זוכר כשהוא הגיע בערב שבת... אביכם התגורר בסיגוט?
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: גם אבי וגם אביו זקני כ"ק האדמו"ר רבי ניסן חיים זצ"ל התגוררו שם. מתחילה התגוררו בקרעטשניף ואחר כך עברו לסיגוט. סיגוט הייתה עיר ואם בישראל.
מרן שליט"א: מלבד הצדיקים והחסידים שהתגוררו בסיגוט היו שם עוד הרבה סוגי אנשים...
 *
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: אנו גם נכדי סיגוט, כי זקני כ"ק האדמו"ר רבי ניסן חיים זצ"ל היה חתנו של הגה"צ רבי צבי הערש ריינמאן זצוק"ל אב"ד

קרעטשניף, שהיה חתנו של הרה"ק רבי אברהם אהרן מקאלבסוב זצ"ל, בנו של הייטב לב זי"ע.
 המעשה של השידוך של זקני רבי ניסן חיים הוא פלא, שהוא היה מתפלל בילדותו אצל האב"ד דקרעטשניף רבי צבי הערש, שהתפלל בכל יום בשעה שמונה, ולא אצל אביו הרה"ק רבי אליעזר וואלף זצ"ל שהיה מתפלל בשעה מאוחרת. ובהיותו בחור כבן י"ד שנה ביקש רבי צבי הערש לקחתו לחתן עבור בתו שהיתה כבר כבת י"ז ומחצה. ושאלו אותו על כך שלוקח בחור צעיר, שהיה גם נמוך בקומה, ואמר: ההנחת התפילין של הנער הזה מצא חן בעיני... וכך נשתדכו ביניהם האדמו"ר מקרעטשניף עם הרב דקרעטשניף...
גאב"ד קרית הבעש"ט: מסופר שבבילה שלפני הנשואין של הייטב לב זי"ע עשו סעודה גדולה לעניים כנהוג אז, והסב הגה"ק הישמח משה זי"ע נתן סכום מעות לבנו אבי החתן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע ליתן צדקה לעניים, והוא נתן לכל אחד ואחד סכום קצוב כפי אשר נתן אביו הק', והיה שם עני אחד שלא היה שבע רצון ממה שנתנו לו ודרש שיוסיפו לו על הסכום, ואמר לו רבי אלעזר ניסן כי אין הכסף שלו, ורק שליחותי דאביו קא עבד בזה, והלך לשאול את אביו כדת מה לעשות בעני אחד אשר אינו מסתפק במה שנתנים לו.
 יצא הישמח משה מחדרו לראות מי הוא זה אותו עני שדורש דמים הרבה, ותיכף כאשר ראהו אמר לבנו שיתן לאותו עני את כל אשר יבקש, בין מעט ובין רב, וכן עשה כאשר צוה עליו אביו ונתן לעני את הסכום אשר דרש, והעני בירך, שמזיווג זה יצאו דורות שיאירו את העולם עד ביאת המשיח.
 וברבות השנים כאשר נסע הגה"ק מטאלטשווא חותן

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

היאך צריכים להתפלל... וביאר עפ"י מאמר חז"ל ברוך שבחר בהם ובמשנתם, דלכאו' בהם ובמשנתם היינו הן, אלא שלהנ"ל מבואר, ברוך שבחר בהם, היינו מה שלומדים מהם בעצמם על ידי עבודתם, ובנוסף לזה **ובמשנתם**, מה שלומדים מתוך תורתם.
² ראה בבטאון 'צאנז' (תמוז תשע"א): כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים זצ"ל סיפר שראה את כ"ק מרן קודם המלחמה, כשהגיע לסיגעט לפקוד את ציונו של זקה"ק בעל הייטב לב זי"ע וחותרו בעל העצי חיים זי"ע. היה זה יום קר ומושלג בחורף, ומרן זי"ע עמד כך בתוך השלג שעות ארוכות ואמר תהלים. הקור היה כה עז ששום אדם לא היה מסוגל לסבול זאת ולעמוד בחוץ, ואילו מרן עמד שם זמן ארוך של כמה שעות. וראה עוד בגליון בצילא דמהימנותא (נשא תשע"ב) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט שליט"א: כ"ק אבי זצ"ל היה מספר מאביכם כ"ק מרן זי"ע שהגיע פעם לסיגוט לרגל ההילולא של זקינו בעל הייטב לב זי"ע, וזה היה בזמן שהדייטשן ימ"ש כבר נכנסו לפולין וערכו את ההריגות רח"ל, ומרן זי"ע נשא אז דרשה באריכות ואמר שיהודי אונגריין צריכים להשלים את אלפי דפי הגמרא החסרים של יהודי פולין... הוא לא הזכיר את האסון והחורבן, רק ביקש להשלים את דפי הגמרא החסרים... זה היה מונח בראשו...

^א ראה מה שסיפר (בצילא דמהימנותא, ויצא תשע"א): זכורני מבחרותי שהייתי כאן בועד הישיבות, ובשבת קודש השתתפתי בתפילות ועריכת השלחן בליל שבת ובסעודה שלישית של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע. עד היום מונח בזכרוני מה שדיבר בעידן רעוא דרעוין שיחה נוראה על החשיבות של לילך למקוה, וזעק בדבריו, כיצד יתכן שהיד שעבר עמה כ"כ הרבה עבירות, ופירט כמה וכמה דברים שנשכלים בהם, יניח עליה תפילין בלי מקוה? וכיצד יתכן שהראש שהוא מלא מחשבות זרות והרהורי עבירה, ומנה כל סוגי המחשבות רעות שבמוחו של אדם, יניח עליה תפילין של ראש בלי טהרה במקוה? וקודם לכן האריך בתיאור קדושת התפילין והפרשיות ואח"כ בגודל ההכנה שצריכים כשמניחים התפילין, ואיך אפשר לעשות כל זאת בלי טבילה במקוה!...
 היה אז באותה שעה קהל מצומצם מאד, והוא דיבר בכזו להבת אש כמו מי שמדבר לפני כמה מאות...
 וראה עוד שם: שמעתי לאחרונה מה שאמר כ"ק אבי זצ"ל אודות עבודת התפילה של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, דהנה הוא ראה את עבודתו הקדושה בתפילה שהיה נורא נוראת ולמעלה מהשגת אנוש, אמנם הדברי תורה שנשא היה בעיקר על לימוד התורה, ואמר דטעם הדבר כי על עבודת התפילה לא היה צריך לדבר ולעורר אחר שראו אותו מתפלל, שזה לבד היה 'שיעור'

סוחר, רצה לחסוך את הגבאי געלט, ולכן הלך קודם לריבאטיטש, ששם התגורר אז הבני יששכר זי"ע בצעירותו, וביקש ממנו שהוא יכתוב לו את הקוויטל. וכן הוה, וכשהגיע היהודי ללובלין ומסר הקוויטל להרה"ק מלובלין זי"ע, שאלו מי כתב הקוויטל, ואמר שהרב של ריבאטיטש, ואמר לו הרבי מלובלין, שהוא כבר פעל לו ישועה על ידי כתיבת הקוויטל, וביקש מהיהודי שיאמר לרב שהוא מבקש שיבא אליו, ומאז התחיל לנסוע אליו.

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע, שבשנותיו האחרונות של מרן הדברי חיים אמר לנכדו זקה"ק מרודניק דהיות והוא כבר חלוש, כדאי שישע ללמוד אצל זקנו השני בסיגוט אצל הייטב לב. באותם הימים כשזקה"ק מרודניק היה אמור לנסוע לסיגוט, הגיע הייטב לב לצאנז כדרכו מדי פעם, וזקה"ק מרודניק נכנס אליו עם קוויטל כפי שנהג תמיד בהגיעו לצאנז, אף שהיה אמור להצטרף אליו כעת בנסיעתו לסיגוט ללמוד אצלו. אחר כך, כשרצה לקחת ברכת פרידה מזקנו מרן הדברי חיים זי"ע, כבר לא הספיק לכתוב קוויטל חדש, כי היה צריך להזדרז מאד לקראת הנסיעה, לכן לקח את הקוויטל שמסר כבר להייטב לב ומסרו למרן הדברי חיים זי"ע. כיון שהביט מרן הדברי חיים בקוויטל, הסירה מלפניו ואמר לו: וואס גיבסט מיר עפעס א געליינט קוויטל... בדרכם לסיגוט שח זקה"ק מרודניק לזקנו הייטב לב מה שהיה עם הקוויטל, נענה אליו הייטב לב בבת שחוק: רואה הנך, גם אני יודע לקרוא קוויטל...

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: היה מעשה עם יהודי חסיד בעלזא שהיה נזקק לישועה גדולה, ולא היה יכול לנסוע לבעלזא, ואמר לו ב"ב שיסע אל זקני הרה"ק רבי מרדכי'לע מנדבורנא זי"ע ויתן לו קוויטל ויקבל את ברכתו. אבל הוא מיאן ואמר שהוא מוכן

הייטב לב זי"ע להשתקע בארץ ישראל, הלך לקבל ברכת פרידה משלושה צדיקי הדור, הרה"ק מרוזין זי"ע, הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע, והרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע. וכשכנס אצל הרבי ר' הירש הכירו תיכף שהוא אותו עני שברך את חתנו ואת בתו שמחלציהם יצאו מאורות בישראל.

*

גאב"ד קרית הבעש"ט: זקני הגה"ח רבי אשר שווארץ זצ"ל טמון בסיגוט.

מרן שליט"א: הוא היה הגבאי אצל הייטב לב. **גאב"ד קרית הבעש"ט:** הוא התחיל אצל הייטב לב והמשיך אצל צאצאיו אחריו. אבי (הרבני חסיד מוה"ר יוסף זונדל) ז"ל אמר, שאמרו על זקנו ר' אשר שהיה גבאי 'מרבי זלמן לייב עד רבי זלמן לייב', היינו מהייטב לב זי"ע ועד לרבי האחרון, הגה"צ רבי זלמן לייב זצ"ל. הוא היה גבאי אצל ארבע רבי'ס בסיגוט, הייטב לב, הקדושת יו"ט, העצי חיים ורבי זלמן לייב. הוא טמון בסיגוט על יד פתח האהל של צדיקי בית סיגוט.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע הכיר אותו. **גאב"ד קרית הבעש"ט:** הייטב לב התבטא פעם אודותיו, שכאשר משתדכים עם ר' אשר כאילו משתדכים עמו...

מרן שליט"א: אמרו עליו, שלאחר כתיבת הקוויטל על ידו, איז מען שוין א האלב געהאלפענער'...

המחותן אב"ד תוא"י ב"ש: היה מעשה ביהודי שהתגורר בסביבות העיירה ריבאטיטש, ולא היו לו בנים, ואמר לו אחד מידידיו שיסע ללובלין שיש שם צדיק גדול ויבקש את ברכתו. וכיון שהלה לא היה בקי בהליכות החסידים, שאל איך הולך שם הסדר, ואמר לו, שהגבאי כותב קוויטל ונותנים לו איזה סכום גבאי געלט, ואחר כך נכנסים אל הרבי עם הקוויטל ושם נותנים סכום יותר גדול. כששמע זאת היהודי שהיה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה לייב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

לתוארו בתוארים צוה לבניו אחריו, רק בזאת יתהללו המתהללים נאמן מעשי' גדול שמוש יותר מלמוד, שימש הגה"ק ייטב לב ט"ו שנים, והגה"ק קדושת יו"ט כ"א שנים, והגה"ק עצי חיים כ"ב שנים וכו'.

^ה ראה בגליון בצילא דמהימנותא (קרח תשע"ח) שהוא זה שסיפר למרן זי"ע את העובדא הידועה מהרה"ק רבי משה מראזודוב זי"ע בעת חופתו כשראה את זקנו הרה"ק מראפשיץ, כפי שסיפר חדב"נ כ"ק גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א: בתו של הייטב לב, הרבנית מראזודוב, היתה פעם אצל אביה בסיגוט, וכשחזרה לביתה בראזודוב שלח הייטב לב את גבאו ר' אשר ללוות אותה לראזודוב, והוא היה שם על שבת, ואז שמע מהרה"ק רבי משה'לע את הסיפור שהיה בחופה שלו, והוא סיפר זאת למרן זי"ע.

^י ראה בספר ומשה היה רועה (שם): הגה"צ הרב מבסקאד זצ"ל כשהיה מגיע לבית החיים בסיגוט היה מתחילה ניגש לקברו של ר' אשר להדליק שם נר, באמרו שחסידיים אמרו שחצי ישועה היתה כבר כאשר ר' אשר כתב הקוויטל.

^א ראה בגליון בצילא דמהימנותא (בא תש"ע) מה שסיפר הרבני חסיד ר' זונדל מוטצן ז"ל: זקני הרה"ח ר' אשר שווארץ ע"ה היה הגבאי אצל הרה"ק הייטב לב זי"ע, שדרכו היה שלא היה לו גבאי, אלא בכל חודש היה משמש אותו בחור אחר מתלמידיו, כשהגיע תורו של זקני הרה"ח ר' אשר ע"ה בבחירתו לשמש בקודש, אזי לאחר כלות החודש אמר לו הייטב לב זי"ע השאר נא עוד חודש, וכך נמשך עוד חודש ועוד עד החתונה, וקודם נישואיו שאל את הייטב לב מה יהא כעת, אמר לו הייטב לב: אתה תשאר כאן אצלי לשמשני, ואמר לו: הנה אצל שאר האדמו"רים הרבי הוא הבע"ר (דוב) והגבאי הוא אציגאנער (צועני), שהאיך שהוא מרקד בחליל מרקד הדוב אחריו, אצלי יהיה להיפוך שאני אהיה הציגאנער ואתה תהיה הבע"ר, ותרקוד לפי החליל שלי...

^א ראה בספר ומשה היה רועה (ח"א עמ' קא) שר' אשר ביקש שלאחר הסתלקותו יטמינוהו בפתח האהל של הצדיקים לבית סיגוט, באמרו "כמו שעמדתי על פתח חדרם בהאי עלמא כך אמשיך לעמוד על פתח חדרם לאחר המאה ועשרים". נוסח מצבתו הוא: פ"ג, איש מפורסם ונודע בשערים בכל דרכיו, שלא

לאותו גדול, ואמר לה הגרש"ק, וכי מה יכולתי לענות לו, הרי אני רואה שאנשים באים אליי להתברך, והוא מתפלל עליהם והם נושעים בישועה מלמעלה, ובהכרח שהקב"ה אוהב אותי ואת תפילתו...

מין שליט"א: כנראה לא רצה לומר זאת לאותו רב, כיון שלא היה לפי השו"ע...

צדיקים הם למעלה מן הזמן ואי אפשר להבין דרכיהם. ידוע מה שמביאים גירסא בירושלמי, אימתי עת רצון בשעה 'שהצדיקים' מתפללים.

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: יש אומרים שהיה כתוב שם, בשעה שהצ' מתפללים, והכוונה היא 'שהציבור', אבל כמדומני שמרן הדברי חיים אמר שצריכים לומר 'שהצדיקים'..."

גאב"ד קרית הבעש"ט: הרה"ק משינאווא דיבר מאד נגד איחור זמן תפילה... היה לו עם איזה ענין בזה עם אחד ממשפחתו של רבי מרדכי'לע מנדבורנא.

הגר"ש אובלנדר: יש עובדא שהרה"ק רבי מרדכי'לע מנדבורנא זי"ע שלח לומר להרה"ק משינאווא זי"ע שאם ידבר נגדו על איחור זמן התפילה, הרי שישפך לו הכוס יין בקידוש'...

לראות דרכו בקודש ולשמע תורותיו בסעודת הצהרים. הרבי מזשילין השתוקק תמיד שהרה"ק משינאווא יקראהו לסעודה, אך לא עלתה בידו, כי הרה"ק משינאווא אמר: "האיך אקרא אותו כשאנו סועדים בצהרים והוא עדיין לא התפלל?!..." השיב הרבי מזשילין שינסה ויקדים להתפלל ויזמין עצמו לסעודתא דמלכא. הבטיח לו הרה"ק משינאווא שאם יעשה כן יקראהו לסעודה. וכן עשה, שהתפלל בהשכמה בכל הימים שישב שם, אך משראה שכבר עברה שעה ושתיים אחר הצהרים ולא נקרא אל המלך, סעד בבית האכסניא שלו. כן היה ביום השני והשלישי. גם בערב שבת קודש הקדים להתפלל, וכשהגיעה שעת חצות ועדיין לא נקרא, גמר בדעתו שהיום אין עת להמתין יותר ובלאו הכי לא יקראהו עוד, ואכל ארוחתו בבית אכסנייתו. אלא שברגע שסיים את סעודתו נקרא לבוא אל בית הרה"ק משינאווא... אם כי שהרב מזשילין הקפיד לא לאכול שני סעודות בערב שבת קודש, לא גילה הדבר, כי כמובן כל חשקו לא היה התפילה אלא לראות התנהגותו, ולכן קם והלך בזריזות לבית הרב.

באחד השיחים אשר נדברי יראי ה', שאל הרבי מזשילין את הרה"ק משינאווא, שתמוה לו על אותם הנוהגים שלא לחתוך הלחם בערב שבת קודש רק בוצעים בידים, שהלא זה נראה כרעבתנותא. השיב לו הרה"ק משינאווא בספור: הגאון רבי נתן אדלר הוזמן פעם לסעודה גדולה ביחד עם כמה מגדולי המדינה, ולמרות שהיה עדיין צעיר לימים, הכינו לו כסא בשורה הראשונה, לפי כבודו. בעת בואו ישבו כבר כל הקרואים במקומם, והם קמו ונעמדו מפניו. בהגיעו למקומו ראה שהכסא שמוכן עבורו מרופד בצמר ומשי, ומחשש לשעטנו ביקש שיביאו לו כסא אחר. אחד מהגדולים שישב לצידו לא היה יכול להתאפק וקרא: "הלא זה מחזי כיוהרא?!..." ענה רבי נתן ואמר: "איני מבין מדוע מ'מחזי כיוהרא' נזהרים, ואילו מ'והרא' גופא אין נזהרים..." וסיים הרה"ק משינאווא: גם אתם, על 'מיחזי' כרעבתנותא אתם חוששים, ועל רעבתנותא של אכילת שתי סעודות זו אחר זו אינכם חוששים?!..."

ראה בגליון בצילא דמהימנותא (צו תשפ"א) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א: הרה"ק משינאווא היה פעם בסיגוט, ואז היה שם גם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע, והרה"ק משינאווא היה מדבר נגדו שהוא מתפלל בשעה מאוחרת שהוא נגד השו"ע וכו'. רבי משה אריה פריינד זצ"ל (שהיה שם ראש הקהל בסיגוט, אביו של הגה"ק הרב מנאסויד זצ"ל) התגורר בסיגוט, ורבי מרדכי'לע אמר לו שילך לומר להרב משינאווא שיפסיק לדבר עליו, ובאם לא יפסיק, ישפך לו הכוס בשעת הקידוש... כמובן שר' משה אריה לא היה לומר דבר להרה"ק משינאווא, והלך להשתתף בשלחנו, ומה נדהם לראות שבאמצע הקידוש נשפך הכוס להרה"ק משינאווא, וכיון שראה

לנסוע אליו ולתת פדיון, אבל קוויטל הוא נותן רק לרבו מבעלזא. לאחר הפצרות רבות הסכים ונסע, ונכנס אל הרה"ק רבי מרדכי ונתן לו קוויטל ביחד עם סכום כסף גדול - כי רצה מאוד את הזכייה להנות את הרבי ר' מרדכי'לע - אבל הרבי ר' מרדכי'לע לקח את הכסף והניחו על השולחן ואילו את הקוויטל החזיר לו ואמר, זה שלי וזה אינו שלי...

*

מין שליט"א: מסופר שרבי מרדכי'לע מנדבורנא שלח פעם ציצית למרן הדברי חיים, וזה הגיע בערב שבת סמוך לכניסת השבת, ומרן הדברי חיים קשר הציצית עם קשר אחד, ואמר שסומך על קשר עליון.

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: השבוע שמעתי עובדא על הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, שכידוע היה בידידות עם הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, ופעם שאלו גדול אחד, היאך הוא מקרבו כל כך אחר שהוא עובר על השו"ע ומתפלל לאחר זמן תפילה. והגרש"ק לא ענה לו כלום, ואותו גדול שאל אותו על כך כמה פעמים אבל הגרש"ק לא הגיב כלל, ואותו גדול נפגע מכך. ואחר כך שאלה אותו הרבנית למה לא השיב כלום

מובא בס' תפארת מרדכי שהרה"ק מנדבורנא זי"ע קנה לו חמור שיוכל לקיים פטר חמור, ואח"כ קיים מצות ראשית הגז בהכבש, ומהצמר עשה כמה חבילות של ציצית, וא' מהם שלח להרה"ק מצאנז, והיות שהגיעו קרוב לכניסת השבת, כבר לא עלה בידי הרה"ק מצאנז לקשור אותם על טליתו כדין, אך מחמת גודל יקרת ערך הציצית בעיניו, סמך על הקשר עליון שהוא דאורייתא, וכך הלך עמהם בשב"ק כשהם קשורים על טליתו, ע"ש.

וראה עוד בס' יפה שיחתן של עבדי אבות (ח"ב) שכששלח את החבילה של ציצית להרה"ק מצאנז, ומרוב חביבות קשרו לטליתו רק עם הקשר עליון, וככה התפלל בהם, והרה"ק משינאווא הביע לאביו את תמיהתו על הסב"ק שהוא אינו מתפלל תפילה בזמנה, ענהו אביו הק', שהוא צדיק שאינו זקוק להמלאכים שיוליכו את התפילות לכסא הכבוד, אלא הוא בעצמו מקשר כתרים לקונו בתפילתו.

ראה בספר זכותא דאברהם (עמ' יב): שמעתי מאמו"ר הגה"צ מהרי"א אבד"ק אוסטראווי זצ"ל שסיפר: כי פ"א היו האדמו"רים והצדיקים נכדי היהודי הקדוש זי"ע בטריסק אצל המגיד זצלה"ה, ושאל המגיד זצ"ל אם הם יודעים איזה טעם על איחור זמן תפילה, ואמר הרה"ק רבי פנחס מקניצק זצ"ל... כי שמע עוד טעם שמבואר בירושלמי אימתי זמן תפילה בשעה שהצדיקים מתפללים, והשיב המגיד זצ"ל כי בירושלמי איתא בשעה שהצ' מתפללין, ובשו"ת התשב"ץ מביא דברי הירושלמי, וגורס בפירוש שהצדיקים מתפללין. ושאל הרה"ק רבי יחיאל מאזעראו בשעת מעשה באיזה תשובה הוא בתשב"ץ... וזוה המגיד זצ"ל להביא התשב"ץ (כי בחדר המגיד לא היה שום ספר), והביא את התשב"ץ מדפוס ראשון, ופתח המגיד זצ"ל את התשב"ץ והראה באצבעו שמביא כן דברי הירושלמי הנ"ל בלי ר"ת, רק בפירוש שהצדיקים מתפללין. ובעת שסיפר זאת לפני הגה"ק רבי צדוק הכהן בעל פרי צדיק מלובלין זצלה"ה, אמר שהוא בעצמו ראה בירושלמי ישן מדפוס הראשון שהיה כתוב בו בפירוש בשעה שצדיקים מתפללין, זי"ע.

ראה בספר רבינו הקדוש משינאווא (ח"א, עמ' שג-שעה): הרה"ק רבי אברהם יוסף איגרא מזשילין זי"ע, חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע, התנהג בדרכי חותנו והיה מתפלל בשעה מאוחרת. הוא היה מסתופף רבות בצלו של הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע, שנודע בהיותו איש הלכה מובהק ועמד על כך שיקיימו דברי השולחן ערוך כפשוטם, והוא היה מוכיחו תמיד על איחור תפילתו.

ידוע שהרה"ק משינאווא לא היה אוכל ברבים זולת סעודות שבת, מלבד יחידי סגולה שנקראו על ידו גם לסעודות ימי החול,

התפילה אתם אוכלים ממש מקצת, ואם כן היאך אתם כל כך גבה קומה?... שכן הרב מבוטשאטש היה בעל קומה וכו'.

השיב לו הרב מבוטשאטש: הרי דוד המלך אומר (תהלים סג, ו) כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי, שכאשר מהללים ומתפללים לה' הרי זה כמו חלב ודשן.

מִרְן שְׁלִיט"א: ענין זה היה מרגלא בפומיה של מרן אאדמו"ר זי"ע, שהרב מבוטשאטש היה מסתפק אם יכולים לצאת פת שחרית על ידי אמירת תהלים ולימוד התורה, והביא הכתוב כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי.¹

הגרמ"מ: מסופר על הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל שבבחרותו רצה לנסוע אל מרן הדברי חיים כשהיה בוועין, וכשהגיע לבית מדרשו ראה שמניחים תפילין, וחשב שהולכים עם תפילין במנחה, וכשראה שמתחילים להתפלל שחרית, הלך משם באמרו שאינו רוצה להיות בבית כנסת שמתפללים אחר סוף זמן תפילה. ולאחר מזה התחרט שפעם אחת הייתה לו הזדמנות לראות את מרן הדברי חיים"ו...²

משינאווא על מקומו, נתהפך ונשפך כוס הקידוש... וכמוכן שכל משך עריכת השולחן היה לבו נוקפו על שנכנס בין ב' אריות, אבל לא הייתה לו ברירה, ולאחר עריכת השולחן ניגש עם כל הקהל לומר גוט שבת, ולחש להרה"ק משינאווא את דבריו, אבל הרה"ק משינאווא אמר לו שיאמר בקול, והוכרח לומר בקול את כל מה שעבר עליו ואת השליחות שהטיל עליו הרה"ק מנדבורנא. וכששמע זאת הרה"ק משינאווא זי"ע, אמר: אכן רבי מרדכי יודע מה שהוא עושה, אבער שו"ע בלייבט שו"ע...³

¹ ראה בספר מרא דעובדא להרמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד ירושלים (ערך הרה"ק משינאווא, אות יא): הרה"ק בעל דעת קדושים מבוטשאטש זללה"ה היה מתפלל תפילת שחרית בשעה מאוחרת מאד, והרה"ק משינאווא אף שהיה מעורר תמיד להתפלל בזמן תפילה היה אומר: עליו אי אפשר להקשות מאומה, כי רב תנא הוא ופליג. והוסיף ואמר: בודאי הוא מניח תפילין בהשכמה וקורא בהם קריאת שמע...⁴

וראה בשו"ת נחלה לישראל (סימן לג) בו האריך לבאר דרכם בקודש של גדולי הצדיקים שלמרות שהיו מדקדקים בכל דקדוקי הלכה איחרו זמן תפילתם, "כדוגמת הגאון הקדוש מבוטשאטש זי"ע שהיה סופר ומונה דברי חז"ל לדברי הש"ע ולא חסר מנקודה קטנה, אדרבא הוסיף גדרים וסייגים ומילי דחסידי עד אין שיעור, ועכ"ז הי' מתפלל שחרית אחר חצות היום, הוא ובע"ת אחד, והיו קוראין מן השוק אנשים למנין, ורק קריאת שמע אמר בבוקר השכם כידוע לכל".⁵

² ראה בהקדמת ספרו מחזה אברהם עה"ת (ד"ה הוא היה אומר): כך היה דרכו בקודש אחר התפילה בשעה ד' או ה' אחר חצות, ששה מעט קאווי, לא חמין הרבה כדי שיתחייב בברכה אחרונה, ואכל מעט פת הבאה בכיסנין וכו'.

³ ראה בספרו חוזה דוד על תהלים: תפלה לאל חיי (מב, ט). יש לומר הכוונה, שכל החיות שלי והנאה בעולם הזה הוא רק מה שאני מתפלל להשם יתברך, זה הוא רק חיי, וכמו חלב ודשן תשבע נפשי, במה ששפתי רננות יהלל פי, שיש לי הנאה בהשפתי רננות שאני מהלל יותר ממה שחלב ודשן תשבע נפשי, ורק זה הוא שמחת לבבי. ורצוננו יהיה רק במה שהוא רצון השם יתברך לבד ולא זולת, והכל כאין נגד רצון השם יתברך, ואני בוחר בחיים, שבהינתן למענך אלקים חיים (תפלת זכרנו לחיים לעשיית), שהחיים יהיה רק למען השם יתברך ורצון שלו, ולא לטובת עצמינו

⁴ ראה בספר תולדות ערוגת הבושם (ח"ב עמ' קעה) שהערוגת הבושם סיפר כי בבחרותו כשלמד בצעהלים אצל רבו הגאון רבי מנחם כ"ץ זצ"ל, נזדמן פעם אחת מרן הדברי חיים לשבות בעיר וינער-באדן, וקבוצה מבחורי הישיבה נסעו אליו לשב"ק כדי

המחותן אב"ד תוא"י ביי"ש: הרה"ק משינאווא נפגש בצעירותו עם הרה"ק מבוטשאטש זי"ע שכידוע היה מתפלל בשעה מאוחרת, והוא אמר להרה"ק משינאווא שיכול ללמדו הסוד של תפילה מאוחר, אבל הרה"ק משינאווא שהיה הלכה מענטש אמר שאינו רוצה ללמוד סודות נגד השו"ע. ובזקנותו כשסבל הרה"ק משינאווא מהמעיים אמר שילדות הייתה בו אז, ואולי אם היה יודע הסוד הזה היה מועיל לו עכשיו כשקשה לו להתפלל מוקדם...⁶

שמעתי מכ"ק אבי שליט"א, שהיה רב אחד שעזב את מקום רבנותו והלך להיפרד מהרבנים מהסביבה, וביניהם היה הרה"ק מבוטשאטש זי"ע, וחפשו בביתו, ואמרו לו שהוא עדיין נמצא בבית המדרש, והלך לשם וראה שהוא עדיין אוחז באמצע התפילה, והיה אז בשעות אחר הצהרים, ונשאר להמתין שם עד שיסיים התפילה, שזה היה כבר לפנות ערב. וראה שאחרי שסיים תפילתו הביאו לו קאווע ומזונות, והוא שתה מהקאווע וטעם קצת מהמזונות,⁷ וכשראה זאת הרב ניגש אליו ואמר, הנה איני חושדכם ח"ו שאתם אוכלים לפני התפילה, וכעת אני רואה שלאחר

זאת ניגש אל הרה"ק משינאווא ואמר, ימחול לי רבינו אבל כך וכך אמר הרבי מנדבורנא... שאל אותו הרה"ק משינאווא למה לא בא להודיעו על כך קודם לכן, ואמר ר' משה אריה, ואם הייתי אומר האם רבינו היה מפסיק לדבר עליו? והשיב הרה"ק משינאווא, עכ"פ הייתי מחזיק הכוס בחזקה בב' הידים...⁸

וראה עוד בגליון בצילא דמהימנותא (ויקרא תשע"ג) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר ממאשלו שליט"א: בווליאמסבורג התגורר יהודי נכבד, הרה"ח ר' אהרן פולק ז"ל, וסיפר לי ששמע מדודו אשר בדידיה הוי עובדא. היה לו אח, ושניהם התגוררו במקומות מרוחקים מאד זה מזה ושנים רבות לא התראו כלל. אחד מהם היה חסיד שינאווא והשני חסיד של זקיני רבי מרדכי מנדבורנא, ופעם אירע ששני הצדיקים שבתו באותה שבת בעיר אחת, ושני האחים הגיעו לשבות כל אחד בצל רבו, וכמוכן שגם שמחו מאד על שסוף סוף הם נפגשים ומתראים, והחליטו ביניהם להיות ביחד כל השבת, ודברו ביניהם שהרי הרה"ק משינאווא מתפלל בשעה מוקדמת ואילו הרה"ק מנדבורנא מאחר תפילתו, ולכן יהיו קודם בתפילת מנחה וקבלת שבת בשינאווא והא"כ ילכו לתפילה אצל הרה"ק מנדבורנא, ואח"כ ילכו לשולחנו של הרה"ק משינאווא וכו'.

כך עשו והגיעו שניהם להתפלל מנחה וקבלת שבת אצל הרה"ק משינאווא, ולאחר התפילה פנה הרה"ק משינאווא אל הקהל ואמר: שמעתי שהרבי מנדבורנא נמצא כאן בעיר, תדעו לכם שהוא מתפלל מאוחר מאד וזהו נגד ההלכה ואסור להתפלל מאוחר, ואין ללמוד ממנו וכו'.

משם פנו יחדיו אל הרה"ק מנדבורנא, ועוד נצרכו להמתין עד שיכנס למנחה, וכשנכנס ניגש לפני העמוד והתחיל הודו לה', ולאחר שאמר כמה פסוקים עזב את מקומו וניגש אל אותו חסיד שינאווא ואמר לו: למה הרבי שלך מדבר נגדי, תאמר לו שמרדכי יודע מה שהוא עושה... וחזר למקומו. כמוכן אותו חסיד חשב לעצמו שבוודאי לא יוכל לגשת לרבו לומר דברים אלו, ותוך כדי שהוא חושב כך שוב ניגש אליו הרה"ק ואמר לו: אני רואה שאינך רוצה לילך, אני אומר לך שתלך ותאמר לו שמרדכי יודע מה שהוא עושה ושלא ידבר נגדי. כשחזר הרה"ק מנדבורנא למקומו כבר לא ידע אותו חסיד מה לעשות והלך לחשוב אולי כן לגשת לרבו ובאיזה אופן יאמר לו זאת וכו', אמנם לפתע שוב ניגש אליו הרה"ק מנדבורנא ואמר לו: אני רואה שאתה מסופק אם לומר זאת לרבי, אתן לך סימן ותדע שאתה צריך לגשת אליו ולומר לו זאת, שכאשר יעשה קידוש יתהפך הכוס... ואותו חסיד חשב שאם יראה מחזה כזה שכוס הקידוש יתהפך כבר יבין שאין לו ברירה ושהוא מחוייב לגשת אל רבו משינאווא.

לאחר התפילה הלכו יחדיו לשולחנו של הרה"ק משינאווא, ומה נדהם אותו חסיד שלאחר קידוש כאשר התיישב הרה"ק

בכל יום מחודש אדר. מרן אאדמו"ר זי"ע, 'מרביץ בשמחה' היינו בלימוד התורה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב.

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: 'אין טוב אלא תורה'. זקני זצ"ל היה עורך שולחן גם בשושן פורים, וגם היה קורא המגילה בישיבה.

מרן שליט"א: מרן הדברי חיים ישב פעם בשולחנו בשושן פורים משך י"ח שעות ברציפות, מהשעה שתים עשרה עד למחרת בשעה שש בבוקר, והתפללו מנחה ומעריב על יד השולחן, ובכל השעות הללו לא קם מרן הדברי חיים ממקומו...*

האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: כ"ק אבי זצ"ל כשהתגורר בירושלים, היה נוסע ליום י"ד לערי הפרזות וקורא שם המגילה ונוטל ידיו לסעודה.

מרן שליט"א: בזידיטשוב החשיבו את פורים דמוקפין עוד יותר מפורים דפרזין...*

גאב"ד קרית הבעש"ט: בשביל לבטל כל הגזירות צריכים הרבה שמחה.

וכע"ז סיפר מרן זי"ע (בשיעור עמ"ס שבת, דף ס, ב): היה מעשה אצל הרה"ק משינאווא זי"ע, שנכנס פעם לתפילה בשעה מאוחרת, וניגש אל המורה-שעות התלוי על הקיר וכיוונו שורה על שעה מוקדמת יותר, ואז עמד להתפלל... ואני מאמין באמונה שלימה שהרה"ק משינאווא שינה את הזמן ממש, וכמקובל בידינו מצדיקים (עי' דברי תורה להגה"ק ממונקאטש, מהדורא א, אות יז) בשם הירושלמי [הגם שלא נודע לנו מקור מקומו של הירושלמי הלז] 'אימתי עת רצון בשעה שהצדיקים מתפללים', ולהאמור היינו שאז חל ונעשה הזמן ממש, והוא דבר אמת אפילו עפ"י נגלות ההלכה...

וראה בספר כל הכתוב לחיים (עמ' קמו): הה"ק משינאווא זצ"ל היה מדקדק להתפלל בזמנו. זמן הקבוע להתפלל היה בערך בשעה תשע. יוצא מן הכלל היה פעם אחד שהתאחר להתפלל, ובא הגבאי ואמר: רבינו הלא הזמן כבר מאוחר מאוד, חצי שעה לחצות היום. צעק רבינו: וכי אפשר לומר כך שאנו עוד לא התפללנו והשעה כל כך כבר מאוחרת, ואמר לגבאי, עמוד על השלחן ותדחה את המורה שעות חזרה עד שעה תשע, וכן עשה. כי הצדיק הוא למעלה מן הזמן ומושל עליו, ע"כ יש לו כוח להחזירו, כמש"כ שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, ואכ"מ.

וראה עוד להגה"צ רבי משה דוד אסטרייכר זצ"ל מטשימפא בספרו תפארת אדם (פרשת עקב): "זוה יש לפרש מאמרם (שבת לא, א) קבעת עתים לתורה, שיש להתבונן בזה ולהיות לו אמונה זו, שיש בכח התורה לצוות על העת והזמן והטבע, ובזה יש להבין מה ששמעתי מהגה"ק אדמו"ר ר"י משינאווא זי"ע, פעם אחת בא להתפלל תפלת שחרית בבית המדרש, וראה שכבר היה קרוב לחצות, והחזיר המורה שעות, ואמר, כאן בבית המדרש שלי אני מצוה".

^ט ראה בדרכי חיים החדש (עמ' קעו, ובהערה שם): בשושן פורים היתה השמחה גדולה יותר בכפלים מיום הפורים עצמו.

^י ראה בספה"ק מלבוש לשבת ויו"ט (לפורים, ד"ה במשנה ובש"ע): כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו, וילפינן לה מזכתיב על כן היהודים הפרזים וגו' עושים את יום ארבעה עשר וגו', ומדפרזים ב"ד ש"מ דמוקפין בט"ו. באפשר ליתן טעם למה לא נכתב בפירוש שהמוקפין יעשו בט"ו, ע"ד שכתב הה"צ מראפשיץ זללה"ה בספרו זרע קודש, טעם שלא נזכר בתורה אצל מרע"ה לשון אכילה, רק בלשון שלילה לחם לא אכלתי, כי אכילתו היתה גדולה כ"כ בקדושה עד שלא יוכל לכתב בתורה כביכול. כמו כן אפ"ל כאן, שהסעודה ומשתה של מוקפין שהוא בט"ו, הוא גדולה כל כך עד שלא היתה יכולה לכתב המגילה, וכבר כתב רבינו בעל עטרת צבי, שסעודת שושן פורים היא כאילו התענה ב' פעמים משבת לשבת, וסעודה ומשתה של פורים ב"ד הוא כאילו התענה פעם א' משבת לשבת, הרי כי שושן פורים הוא גדול יותר מפורים.

מרן שליט"א: אבל בסוף נהיה חסיד שינאווא...
גאב"ד קרית הבעש"ט: שמעתי שכאשר היה מרן זי"ע בירושלים לפני הרבה בשנים, לא רצה מתחילה הגאון רבי אלי' לאפיאן זצ"ל להגיע אליו כיון ששמע שמתפלל לאחר זמן התפילה... אבל הוא היה בסופו של דבר אצל מרן זי"ע.

מרן שליט"א: הוא היה פעם כאן בסעודה שלישית אצל מרן אאדמו"ר זי"ע.

גאב"ד קרית הבעש"ט: שמעתי שאמר שהוא יכול למלא חביות של יראת שמים מסעודה שלישית אצל מרן זי"ע.

*

מרן שליט"א כיבד את המחותנים שליט"א בלחיים ומזונות, ואחלו זה לזה וכו'. וזמרו כמה ניגוני שמחה, והחתן שליט"א אמר פלפול והפסיקוהו בשירה.

*

מרן שליט"א: 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'... שמעתי שהגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל היה שותה מעט יין

לראות את אופן הנהגתו, ואף הוא התכוון לנסוע אתם ללמוד דרכי עבודה, אולם הוא הרגיש שכמה מהבחורים הנ"ל אינם הולכים לשם שמים להתלמד אלא כדי לעשות שחוק מדרכי החסידים ומרבותיהם, ולכן גמר בדעתו שאינו רוצה לנסוע עמם, ואכן הם נסעו ואילו הוא נשאר בבית רבו. כשחזרו הבחורים הרבו חלק מהם בשחוק, ועל כן הביע סיפוק שלא נסע עמם, אולם לעצם הדבר התחרט אחר כך שלא נסע באמרו כי ברור בעיניו כי אילו היה נוסע היה נשאר דבוק ביתר שאת להרב מצאנז. ובימי חוליו בוקנותו, היה הערוגת הבושם אומר זאת בדרך וידוי, ומסיים כי אילו היה באפשרותו לילך ולקבל פני קדשו של בעל הדברי חיים היה הולך מאתיים פרסאות רגלי גם במצבו הנכחי, ואז לא היה יכול לילך והיו צריכין מחמת חוליו להוביל אותו והיסורין שהיו לו היה עד אין לשער.

וראה עוד שם: רבינו הי' דבוק מאד בזכרו של הרב מצאנז, אף שלא זכה להסתופף בצלו. בכל פעם שבא לביתו אחד מחסידיו צאנז שזכה עוד להכירו, היה משוחח עמו מקדושת בעל דברי חיים. כמה פעמים היה מדבר כמה וכמה שעות כלילה מקדושתו. והיה אומר "כשאני מדבר מהרב מצאנז, הדבר עושה עלי רושם יותר מעשרה דפים ראשית חכמה".

וכן מסופר שם, כי בהיות הערוגת הבושם עוד בהומנא, הגיע אליו לביקור אחד מנכדי מרן הדברי חיים, והציג את עצמו כאחד מנכדי ה'ראבינער מצאנז', וזאת כי אנשי הומנא היו מתנהגים קצת ברוח הזמן החדש וסבור היה כי הערוגת הבושם הוא אחד מהם. פנה אליו הערוגת הבושם בשאלה מי הוא זה הראבינער מצאנז, באמרו, מעולם לא שמעתי ממנו. ואותו נכד השיב לו: חידוש הוא בעיני, היתכן שלא שמע משמו הגדול של הרב מצאנז בעל דברי חיים... נעמד הערוגת הבושם על רגליו ואמר בהתלהבות: 'דער צאנזער רב' בוודאי שמעתי ממנו, וגם את ספרו הקדוש אני מכיר - והראה לו את הספר דברי חיים שהיה מונח על שולחנו - אבל מה'ראבינער מצאנז' עוד לא שמעתי...*

^{טו} ראה בספר 'תולדות ערוגת הבושם' (ח"ב, עמק קפא): כשהיה רבינו [בעל ערוגת הבושם זצ"ל] פעם אחת בשינעווע, והיה זה ביום הראשון בשבת, נתאחר הרב [משינאווא] לבא לבית המדרש לתפלה, ורבינו התפלל לפני כן, שכן היו בבית מדרשו מנינים זה אחר זה. כשעה י"ב נכנס הרב להתפלל, וכאשר הציו בשעון התלוי על הכותל וראה שהשעה מאוחרת מדי וכבר קרוב לחצות, התחיל לצעוק, כיצד מניחים שעון בלתי מדויק בבית המדרש, והרי השעה אינה אלא תשע או עשר לפני הצהרים. הוא הורה ליתן לו השעון והחזיר את מחוגי השעון לשעה מוקדמת. הרב משינעווע פנה לרבינו שהיה עדיין בבית המדרש מעוטף בטלית ותפילין, ואמר לו, האם נכון שהשעה איננה כעת רק כך וכך, ולרבינו השיב לו, אם הרבי אומר כן, מסתמא כן הוא. לאחר מכן נענה רבינו, כי האמין אז באמונה שלימה שכאשר רבו החזיר את השעון לשעה מוקדמת גילגל בזה גם את כל צבא מערכת השמים לשעה מוקדמת.

מה יהיה באותו חודש המכוון לאותו יום.
מרן שליט"א: והרה"ק מלובלין היה אומר מה יהיה באותו חודש, ובשנת הסתלקותו אמר רק עד חודש אב. מרן אאדמו"ר זי"ע היה אומר, שבחודש אדר דנים בשמים על הגאולה, כי הלא בניסן נגאלו בניסן עתידין להיגאל (ראש השנה יא, א), ועל זה דנים כעת בשמים.
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: צדיקים ביארו לשון חז"ל (שקלים א, א) 'באחד באדר משמיעין על השקלים', שמתחילים לשקול את העולם אם כבר ראויים לגאולה או לא.
מרן שליט"א: כל שמחת חתן מקרבת את הגאולה, ולכן מבקשים בשבע ברכות, 'שמח תשמח'...
האדמו"ר מקרעטשניף סיגוט: מהרה ה' אלקינו ישמע בהרי יהודה...
מרן שליט"א: ובחתן ת"ח בוודאי...
 וזמרו עוד ניגוני שמחה, בסיום ליום מרן שליט"א החוצה ונפרדו לשלום.

יום חמישי פר' פקודי ד' אד"ב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה נ"י בן הרה"ג ר' שלמה זלמן שווארץ שליט"א ראש כולל מפעל הש"ס באדירי התורה בב"ב (ב"ר שמואל מב"ב, וח"ר חיים מאיר לאנגסאם יו"ר הנהלת מוסדות"ק בב"ב ובירושלים), ולהבחור הבר מצוה ישראל חיים נ"י בן הר"ר משה אריה שימון מבית שמש (בהג"ר אלעזר מפעיה"ק).

יום שישי פר' פקודי ה' אד"ב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שלום נ"י בן הר"ר מרדכי דוד גוטמן מפעיה"ק (ב"ר יעקב יצחק מירושלים, וח"ר יצחק אהרן ברבר מפעיה"ק).

שבאו אליו מגדולי ישראל על פורים, מהחשובים ואהובים אצלו, ובאו אצלו ביום תענית אסתר, ונתן להם שלום כמעט בשפה רפה, ולא דיבר עמהם מאומה, והמה ראו כן תמהו, ולא ידעו מה זאת. ובליל פורים קירבם, וסיפר להם מעשה בשם רבינו הגאון הקדוש מבארדיטשוב זי"ע בעל קדושת לוי, שבאו אליו אנשי שלומו תלמידיו על ימי הפורים, ובאו ביום תענית אסתר, ולא רצה לדבר עמם כלל ביום הצום, ואחר כך בלילה אחרי המגילה קירבם, והתנצל לפניהם כי ביום התענית י"ג אדר היה טרוד עם השבעים שרים להכניעם, על כן לא היה לו עת ופנאי לדבר עם תלמידיו.

² ראה שם: והנראה על פי מה שקבלנו דאיתן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ליי"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' [מהרמ"מ] זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר [הרב הק' מהריע"צ] היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום וכו'.

וראה בספר יגל יעקב (פרשת צו) בשם רבו הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא זצ"ל: וכן שמעתי ממורי הק' בעל אמרי יוסף זלה"ה, אשר בשנה האחרונה שלו, שנפטר ט' באב, ובניסן שלפניו כתב ג"כ ברמז כל יום מהעתידי, עד יום ט' באב, ושם סיים וכתב 'עד כאן טוב מכאן ואילך כלו טוב'. בלשון זה שמעתי ממורי זלה"ה, ולא ראיתיו נדפס עדיין.

מרן שליט"א: יהודים בכלליות צריכים הרבה שמחות. הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, אמר משנכנס אדר מרבין את הקדושה על ידי שמחה, ובחודש אב ממעטין הטומאה על ידי שמחה"י.

גאב"ד קרית הבעש"ט: באחד השנים עורר מרן זי"ע בחזקה בשוה"ט ביום הפורים על כך שבזמננו אין מקומות שיכולים לקיים בוודאות את יום חמשה עשר, והרי כתיב 'ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים'...

מרן שליט"א: אני זוכר זאת, זה היה בשנת תשכ"ז... מרן אאדמו"ר זי"ע דיבר אז בתוקף גדול, זייער שארף... שכל המקומות שקוראים בט"ו הם מחמת ספק... בעיר העתיקה בירושלים לא היו אז יהודים... ואמר, איך יתכן שבכל ארץ ישראל לא יוכלו לקיים את יום חמשה עשר...

גאב"ד קרית הבעש"ט: שמעתי שמרן אאדמו"ר זי"ע שאל אז בדרך צחות את הרה"ג ר' רחמים בן שושן שליט"א, אם מקורו משושן...
 *

מרן שליט"א: 'הימים האלו נזכרים ונעשים'... הגויים הם אותם גויים וכל רצונם כמו אז 'להשמיד להרוג ולאבד'. אז זה היה רק בשושן הבירה והיום הם רוצים בכל העולם רח"ל. ופרס זה אותו פרס ללא שום ספק. מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר, שפעם ביום תענית אסתר הגיעו לצאנז רבנים גדולי עולם וגאוני ארץ, ונכנסו אל מרן הדברי חיים, והיה יושב תפוס בשרעפיו כדרכו בקודש והשיב להם שלום בשפה רפה, ומיד חזר לענייניו. בערב לאחר קריאת המגילה התנצל בפניהם שכשנכנסו אליו היה טרוד עם שרי השבעים אומות ולא היה לו פנאי לדבר עמהם"י...

גאב"ד קרית הבעש"ט: באגרא דכלה (פרשת פקודי, ד"ה ביום החודש) מביא שהרבי מלובלין בשם הבעש"ט הק, שבי"ב ימים ראשונים של חודש ניסן יכולים לראות

¹ ראה בספה"ק בית יעקב (פרשת פנחס, לשבת מברכים מנ"א): משנכנס אדר מרבין בשמחה משנכנס אב ממעטין בשמחה, שמעתי בשם צדיק אחד, כמדומה בשם רשכב"ה הה"ק ז"ל מלובלין, משנכנס אדר מרבין בשמחה, שיכולת ביד אדם להרבות הקדושה על ידי שמחה. משנכנס אב ממעטין בשמחה, ירצה על ידי שמחה אז ממעטין הקליפה והטומאה.

וכעין זה להרה"ק רבי שמעון מירוסלב זי"ע בספר תורת שמעון (לפורים): משנכנס אדר מרבין בשמחה משנכנס אב ממעטין בשמחה, בשם רבי הקדוש, שפירש משנכנס אדר מרבין השפע לבני ישראל על ידי שמחה, ומשנכנס אב מתמעטין שונאי ישראל גם כן על ידי שמחה, ולא שיהיה ח"ו בעצבות ומרה שחורה, כי העצבות רח"ל מבטל העבדות ח"ו.

וראה עוד בשפת אמת (ויקרא תרל"ו): והוא כענין שאמרו בשם הרב מלובלין הקדוש ז"ל לפרש הגמ' משנכנס אדר מרבין בשמחה ואב ממעטין בשמחה. ופי' להרבות צד הקדושה ולמעט צד הטומאה וכו'.

וראה עוד בשפע חיים (רעד"ר ח"ג, פרשת וארא, מאמר ה, אות ג): וכמאמר זקה"ק מצאנז זי"ע לחותנו הגה"ק בעל ברוך טעם זי"ע בשם הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע לפרש משנכנס אדר מרבין בשמחה, שמרבין כח הקדושה ע"י שמחה, ושאלו חותנו דא"כ מה פירוש משנכנס אב ממעטין בשמחה, והשיבו שממעטין את הטומאה ע"י שמחה.

² ראה להגה"ק ממונקאטש זצ"ל (שער יששכר, ימי ששון, אות כד): שמעתי בשם רבינו הגאון הקדוש מצאנז זי"ע בעל דברי חיים,

שב"ק פר' פקודי ו' אד"ב

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' אשר דוד גליק שליט"א מנה"ר דשייבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק. אחר שגמרו הציבור לעבור לברכת גוט שבת ומזל טוב, ניגש מרן שליט"א לאכסנית המחנות הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב, לקרוא קרי"ש ליד מיטת הרך הנוולד שיחי'. מרן שליט"א קרא ג' פרשיות שמע, והמלאך הגואל, וכן אמר פסוקי דרחמי, אח"כ חזר למעון הקודש.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ח ר' יצחק ארנפלד מפעיה"ק, מה ידידות - הרה"ג ר' חיים יעקב ישראלי ר"מ בשייבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק, י"ה ריבון - הרב שמעון אהרן בידרמן שליט"א (בן המחנות הגר"נ שליט"א).

בברכת המזון על הכוס התכבד - המחנות הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב, שש ברכות (לחתן מורנו אברהם נ"י בהג"ר מיכאל אליהו מושקוביץ מק. הבעש"ט, ע"ב הג"ר אשר דוד גליק שליט"א מפעיה"ק, לחתן שמעון דוב נ"י ב"ר מאיר ישראלי מביתר, עם בה"ר חיים מנחם וינגרטן מפעיה"ק, ולחתן מורנו דוד יהודה נ"י ב"ר יחזקאל (בר"מ) רייך מקרית הבעש"ט, עם בה"ר יעקב שמעון שר מפעיה"ק) - בירך המחנות אב"ד ראדומישראל שליט"א.

**שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב
"סעודת הוואך-נאכט" וה"שלוש זכר"**

מיד לאחר ברכת המזון, נערך סעודת הוואך נאכט והשלום זכר לרגל הולדת הנין לכ"ק מרן שליט"א, בן לנכדו בכורו הרה"ג רבי חיים משה שליט"א מירושלים, בן בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א וחתן הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב.

המשוררים פצחו בניגוני ריקוד ושמחה. והביאו לפני מרן שליט"א אייער-קיכען, וכן ארבעס ובונדלעך, וחילקו לכל הקהל. כן הביאו לפני מרן שליט"א תרנגולים ממולאים כנהוג בחצרות קדשנו. כמו כן נערך השלוש זכר והוואך נאכט, לבן הר"ר יעקב חנניה ברנשטיין מפעיה"ק (ב"ר חיים מב"ב, וחה"ר יצחק שלמה ורטהיימר מפעיה"ק), ושמחת השלוש זכר לבן הר"ר שלמה זלמן פולק מפעיה"ק (בה"ר ישראל יו"ר מרוה לצמא), להר"ר אהרן צבי לנדאו מאלעד (בהג"ר משה גדליה שליט"א רב בימ"ד ישמח משה בנתניה) להר"ר שמואל פולק מפעיה"ק (ב"ר משה יהודה מפעיה"ק, וחה"ר אלעזר שימון מפעיה"ק מח"ס פאר הבית), ולהר"ר דוד ארנברג מקרית הבעש"ט (בה"ר מענדל מפעיה"ק, וחה"ר יחזקאל רייך מק. הבעש"ט).

ואמר מרן שליט"א:

יש ליתן טעם לשבח להא דאיתא בדרישה ובט"ז (יור"ד סי' רסה) בטעם הענין של סעודת שלום זכר לבלי שב"ק שקודם המילה שהוא בכדי לנחם את התינוק, ולכאורה צ"ב על מה יש לנחמו, ומדוע דווקא בשב"ק. הרה"ק משינאווא זי"ע היה דרכו לילך לכל שמחת שלום זכר שנערך בעירו, והיה מתאונן ואומר שיעקר השלום זכר הוא בכדי לנחם את הנשמות החדשות שבאים בפעם הראשונה לעולם, ואולם הוא מוצא רק נשמות שכבר היו בעולם, ואותם אין צריך לנחם.

פעם היה הרה"ק משינאווא בעיר אחת, ובליל שבת לאחר עריכת שלחנו הלך לבית אחד מפשוטי העיר שנערך שם שלום זכר, וכבר היה אז שעה מאוחרת וההוא נם על יצועו, וכיון שהרה"ק משינאווא הגיע עם אחוזת מרעהו, קם לכבודו והכין להם קצת זרעונים, וברוב תמימותו התנצל ואמר להרה"ק משינאווא, באם הייתי יודע שהרבי אוהב כל כך בונדלעך הייתי שולח לביתו ולא היה צריך לטרור להגיע עד הנה. וכששמע זאת הרה"ק משינאווא אמר שכיון שיוצא מזה חילול השם שמדמים שזהו ענין פשוט ואין מבינים את דרכיו, לכן הוא מוותר על מנהגו. ומאז הפסיק לילך לשלום זכר.

ועכ"פ טעמא בעי מה שיש לנחם כל תינוק, ובמה מנחמים אותו בסעודה זו בשב"ק.

ואפ"ל, דהנה בהיות התינוק בשמים ממעל, הלא אף שם היה עוסק בתורה, ועל כן ברדתו להאי עלמא הריהו מצטער, שכעת יהיה מוכרח להתעסק גם בצרכי הגוף ובענייני גשמיות, ובהכרח הוא שיתבטל מעסק התורה וקיום המצוות, ומי יודע שמא אף יכשל בדבר עבירה ח"ו. ואילו שם היה יושב ונהנה מזיו השכינה, וכעת יורד לעולם שפל אשר צרות רבות ורעות יסובבו את האדם, ועל כן שרוי התינוק בצער רב.

על כן מנחמים אותו שבאים ואוכלים סעודה, ומלמדים ורומזים לו שישנו עבודה גם באכילה ובדברים גשמיים, מה שאין שייך כלל בשמים ממעל, דשם לא שייך רק ענייני רוחניות תורה ועבודת השי"ת, וההוראה בזה כי שפיר יתכן לעבוד את השי"ת אף בעניינים הגשמיים, ובכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו), ומעתה אין לו עוד מה להצטער בענין זה על ירדתו להאי עלמא.

ועל כן מנחמים אותו דייקא ביום השב"ק, בענין זה שכאן יוכל לעבוד את השי"ת בכל העניינים אף בצרכים הגשמיים, כי נודע מספה"ק שבשבת גם האוכלה בלא כוונה מיוחדת נעשים מאליהם כל התיקונים כולם כאילו כיון ועשאם בכוונה שלימה. וכשיראה הרך הנוולד היאך שמתעלה כל האכילה וחשיב כעבודה לפני המקום ב"ה ועולה לפניו לריח ניחוח שפיר יתנחם בכך.

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

אבל בפיה"מ להרמב"ם משמע דתקנת חכמים שלא לחלוק כבוד מפני דרכי שלום, היתה רק לגבי מי שאינו גדול ממנו, אבל אם הישראל גדול מהכהן הרשות בידו לחלוק לו כבוד ואין לחוש לאינצויי, דז"ל הרמב"ם שם, ומן העיקרים ג"כ כשהכהן כשהוא ראוי שיקרא ראשון אם התיר לישראל שהוא כמותו או פחות ממנו שיעלה ויקרא הרשות בידו, אבל אסרו חכמים זה מפני דרכי שלום לפי שיתחדש מזה מחלוקת, שמא יאמר ישראל אחר מפני מה התיר לזה שיעלה ראשון ולא התיר לי, אחר שהדבר תלוי בו, לכך אנו אומרים שיקרא הוא עצמו לא שיתיר לזולתו, ולזאת הכוונה רמז בזאת ההלכה כהן קורא ראשון וכן באר הגמ', עכ"ל הרמב"ם, (וע"ע בתשובות הרמב"ם סי' קל"ה).

וכ"כ הרע"ב ז"ל, כהן קורא ראשון וכו' כשהן שוין בחכמה, אבל אם הישראל גדול בחכמה, קודם לכהן וללוי, דממזר ת"ח קודם לכה"ג ע"ה, הדין הוא דינא דגמרא, והאידינא נהוג שכהן אפי' ע"ה קודם לחכם גדול שבישראל. מפני דרכי שלום, דמדאורייתא יכול הכהן ליתן רשות למי שירצה שיקרא לפניו, ומפני דרכי שלום אמרו שיקרא הוא ראשון ולא יתן רשות לאחר שיקרא דלא ליתו לאנצויי וכו' עי"ש, ומשמע בדבריו דהתקנה שהכהן לא יתן רשות לקרות לפניו הוא רק בשוין, אבל בת"ח ומכ"ש ברבו שמחוייב בכבודו ע"ז לא תיקנו, ולכך כתב רק דהאידינא נהוג שכהן אפי' ע"ה קודם לחכם גדול שבישראל. (ועי' במהר"ם שיף בד"ה אלא אמר אבי ועל תוד"ה דאפילו).

ושם בגמ' פריך אהא דאמר שאין רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו, איני והא רב הונא קרא בכהני בשבתות ויו"ט, שאני רב הונא דאפילו ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דארץ ישראל מיכף הוו כייפי ליה, ובתוס' (ד"ה דאפילו) משמע דאל"ה שכולן כפופים אליו אסור לחלוק לו כבוד אפילו הוא גדול מכל בני עירו וכו' עי"ש. וברא"ש (פ"ה ס"כ) כתב ז"ל, ואף אם בא הכהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הימנו בחכמה שיקרא ראשון וכו' אין הרשות בידו דלא ליתי לאינצויי, דהא דרב הונא קרי

במדרש תנחומא עה"פ (למ, לג) ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו קרסיו קרשיו בריחיו ועמודיו ואדניו. ילמדנו רבינו כמה דברים מתוקנים מפני דרכי שלום, כך שנו רבותינו אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום, וצריך להבין במאי מספקא ליה והרי משנה ערוכה הוא בגיטין (דף ג"ט ע"א) אלו דברים מפני דרכי שלום וכו', גם יל"ד למה נקט דווקא הך דכהן קורא ראשון, והרי במשנה שם נשנו דברים רבים שנתקנו מפני דרכי שלום, וביתר תמוה השייכות דהאי שאלה להך קרא.

ואפ"ל בהקדם מ"ש אאדמו"ר זצלה"ה בדרוש לפרשתן לפרש שאלת המדרש, ותו"ד עפימ"ד בגמ' בניטין שם (ע"ב) אהא דכהן קורא ראשון קבעי מנה"מ וכו', רבי חייא בר אבא אמר מהכא וקדשתו לכל דבר שבקדושה, תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום, דאורייתא היא, א"ל דאורייתא ומפני דרכי שלום, כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתניין זה לזה בקערה שלשה אין ממתניין, הבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו, ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בכה"נ לא דאתו לאינצויי, ופרש"י והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון כו' כמה שכתוב בתורה ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום.

ופשטות הגמ' למסקנא הוא, דהא דכהן קורא ראשון מפני דרכי שלום, קאי על מה שאמרו דאם בא לחלוק כבוד לרבו הרשות בידו, דמ"מ בביהכ"נ אסור מפני דרכי שלום, והיינו דמה"ת אסור להקדים לישראל לפני הכהן, אלא שאם הישראל גדול ממנו דמה"ת רשאי לחלוק לו כבוד, ומ"מ אסור מדרבנן מפני דרכי שלום, וכ"מ בתוס' רי"ד בפ' הראשון עי"ש, נמצא דעיקר התקנה הוא שלא לחלוק כבוד למי שגדול ממנו.

וכו' משום דמופלא בחכמה היה וכו' ע"ש.

ובטור (או"ח סי' קל"ה) כתב וז"ל, כהן קורא ראשון וכו', וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל ואף אם בא כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו שיקרא ראשון בב' וה' הרשות בידו, בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים בביהכ"נ אין הרשות בידו דלא ליתי לאינצווי, ורב הונא דקרי בכהני בשבתות וימים טובים משום דמופלא בחכמה היה דאפי' ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דארעא דישראל הוו כייפי ליה, עכ"ל, ומשמע מדבריו שאם הוא גדול ומופלא שיכול לקרות בפני כהן, אבל רב עמרם כתב כל היכא דאיכא כהן לית ליה רשות לישראל למיקרי קמיה אפי' הוא נשיא שבישראל, וכ"כ רב נטרונאי דאפי' כהן ע"ה קודם לישראל ת"ח, עכ"ל הטור.

וכתב הב"י דדבריהם לכאורה הם תמוהים, דהא רב הונא קרא בכהני משום דרבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דארעא דישראל מיכף הוו כייפי ליה, ורב נמי קרא בכהני מהאי טעמא ואמאי ס"ל לרב עמרם ולרב נטרונאי שאין לנשיא שבישראל רשות לקרות ראשון וכו', וכתב הב"י לתרץ די"ל דהא דקאמרי רב עמרם ורב נטרונאי שאין לנשיא שבישראל רשות לקרות לפני כהן, היינו דוקא כשהכהן מקפיד בדבר, דככה"ג ודאי אתי לאינצווי ואיכא מפני דרכי שלום, אבל אם הוא מוחל על כבודו לאיש שכל הכהנים כפופים לו שפיר דמי, והיינו דרב הונא קרי בכהני לפי שהיו הכהנים מוחלים לו על כבודם, וכיון דאפילו כהני דארץ ישראל הוו כייפי ליה שפיר דמי, דכיון דגדול ומופלא הוא אין אחרים מתקנאים בו בשביל שקרא ראשון וליכא למיחש לדרכי שלום, אבל אם בא הכהן למחול על כבודו לאיש שאין כל הכהנים כפופים לו אינו רשאי בשבתות וימים טובים, ואפילו אם האיש ההוא רבו של כהן זה, והיינו דתנן דמפני דרכי שלום כהן קורא בתורה ראשון, עכ"ל הב"י.

ובט"ז (סק"ג) הקשה על מ"ש הב"י דרב נטרונאי ורב עמרם מיירי בלא מחילת הכהן על כבודו, וז"ל, וזה אינו, דא"כ היה לו לומר עד שיתן לו הכהן רשות, ותו דגם הרא"ש קאי על נתינת רשות של הכהן דוקא כדמשמע בהדיא דקאי על ואם נתן

רשות כו' משמע דלרב עמרם לא מהני רשות, וג"כ אין לומר דרב מעלה יתירה הוה ביה על כל העולם (עיין מגילה דף כ"ב ע"א דרב קרא בכהני) וכן רב הונא, על כן אין למדין ממנו, דהא התלמוד לא תלה דבר זה אלא במה שהיה העולם כייפי להו ופשיטא שאין כייפי לאדם כמו לנשיא של ישראל וכו' עכ"ל, ע"ש. הרי דלהט"ז פליגי בכך, דלרבינו עמרם ורב נטרונאי ס"ל דבכל גווני אין להקדים כלל שום חכם לפני הכהן מפני דרכי שלום, ולהרא"ש ס"ל דמי שגדול ומופלא בתורה שפיר קורא ראשון וליתא לתקנתא דדרכי שלום גביה, וכאמור לדעת הרמב"ם בפיה"מ רשאי לחלוק כבוד לכל מי שגדול הימנו ואין בו תקנת דרכי שלום.

וי"ל דהא מילתא תליא אם מדין תורה רשאי הכהן למחול על כבודו ולהקדים את כל מי שירצה, או דמה"ת אסור לכהן למחול על כבודו להקדים איש זר לפניו, דאי מה"ת רשאי הכהן למחול על כבודו להקדים כל מי שירצה, א"כ מפני דרכי שלום תיקנו דבסתמא אסור לו למחול על כבודו, אולם אצל מי שגדול ממנו בחכמה דשייך בכך עשה דכבוד התורה (עיין שבועות דף ל' ע"ב וברש"י שם), בזה נשאר דין התורה דרשאי לכבדם ונחלוק להם כבוד, [עיין בטורי אבן מגילה (דף כ"ח ע"א), דתלמיד חכם הוי ככהן, כדכתיב (שמו"ב ה, יח) ובני דוד כהנים, ועיין גדרים (דף ס"ב ע"א). ואיכא אצל ת"ח הן עשה דוקדשתו והן עשה דכבוד התורה, ועדיף מכהן דאיכא רק עשה דוקדשתו, ע"ש].

אבל אם מה"ת אין הכהן רשאי למחול על כבודו, ורק אצל ת"ח רשאי מחמת עשה דכבוד התורה, א"כ התקנה שלא יחלוק כבוד מפני דרכי שלום לא נצרכא למי ששוין, אלא לענין זה שאפי' לגדול ממנו לא יתן רשות, וא"כ בכל גווני אין רשאי לחלוק כבוד, [וכ"כ המהרש"א בגיטין שם, דמקרא דוקדשתו שמעינן רק בשווין דחייב לכבד את הכהן, ומפני דרכי שלום הוא דאפי' בגדול ממנו, וכ"ה בתוס' רי"ד שם בפ' השני, יעו"ש].

וי"ל דבזה נסתפק השואל כמה דברים מתוקנים מפני דרכי שלום, האם מדאורייתא רשאי הכהן למחול על כבודו וליתן רשות לכל אחד, וע"ז תיקנו שאסור ליתן רשות לכל אחד, אבל אצל מי שגדול ממנו בחכמה שפיר יכול ליתן

רשות, או דמה"ת אסור הכהן למחול על כבודו זולת לגבי מי שגדול ממנו, ומתקנת חכמים דאפי' לגדול ממנו בחכמה לא מהני נתינת רשות, עכתד"ק כ"ק א"א יעו"ש שהארריך בזה.

ויש להמתיק הדברים בביאור שאלת המד"ת, דהנה לכאוף לשון המדרש תמוה, דפתח ושאל כמה דברים, ולא שאל כלל על תוכן הדברים שנתקנו מה הם, אלא שאל רק על מגין התקנות כמה הם, ואילו המדרש השיב כש"ר כהן קורא ראשון וכו' שהוא תשובה מה הם התקנות, ואינו ממין השאלה.

ולהאמור ניחא, דוודאי ידע המדרש מהמשנה, אלא דשאל כמה דברים נכללו באותו תקנה דכהן קורא ראשון, והיינו התקנה שלא יחלוק כבוד, אם רק אצל שווין או גם אצל מי שגדול ממנו לא יחלוק כבוד, וע"ז השיב כך שנו חכמים וכו' שבכל ענין כהן קורא ראשון אף למי שגדול ממנו, דבסתמא תנו, ודרו"ק.

וענין זה אם הכהן רשאי למחול על כבודו, מקור הדברים הוא ברמ"א (או"ח סי' קכ"ח סמ"ה) וז"ל, אסור להשתמש בכהן אפי' בזה"ז דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל על כך, הרי דהכהן יכול למחול על כבודו, והסכים לזה במג"א (סקע"ה).

ובט"ז (סקל"ט) הביא מש"כ בהגהות מרדכי בניטין (רמו תס"א) כתב מעשה בכהן שיצק מים ע"י ר"ת הקשה תלמיד אחד הא שנינו בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ה) המשתמש בכהונה הרי"ז מעל, והשיב ר"ת אין קדושה בזה"ז דקי"ל (זבחים דף י"ז ע"ב) בגדיהם עליהם קדושה עליהם ואי לא לא, והקשה א"כ כל מיני קדושה לא ליעבד להו, ושתק ר"ת, והשיב הר" פטר דנהי שיש בו קדושה יכול למחול כדאמר פ"ק דקידושין (דף כ"א ע"ב) אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום משמע דבלאו האי טעמא יכול להשתעבד בו, עכ"ל.

וכתב ע"ז הט"ז וז"ל, וקשה לי הא קי"ל וקדשתו בעל כרחו דאם נשא גרושה כופין אותו שייגרשה כדאיתא ביבמות (דף פ"ח ע"ב) אם לא רצה דפנו פירוש שמיסרין אותו ביסורין, ואמאי לא נימא שהוא מוחל על קדושתו, ונ"ל דהטעם דיכול למחול הוא משום דיש לו הנאה מזה ולא אסרה התורה עליו מידי דהוא ניחא ליה בכך אם לא במה שאסרה

תורה בפירוש עליו, אבל שאר דבר לא, דוגמא לדבר דמותר להניח שורו לתלוש עשבים בשבת אע"ג דאדם מצווה על שביתת בהמתו מ"מ כיון דכתיב למען ינוח שורך ואין זה נייה אם לא יניחו לתלוש עשבים, ה"נ כן הוא, וההוא כהן שיצק מים לר"ת ודאי הוה ניח"ל שזכה לשרת בקודש וזו היא קדושתו, ונראה דהא דשתק ר"ת לאו משום שלא היה ידע להשיב, אלא שלא רצה ליטול שם ת"ח עליו ולומר שבשביל זה הוא מותר, כדאשכחן סברא זו לר"ת בפ' איזהו נשך (דף ס"ז ע"ב) רבינא אכיל בנכייטא, וכתבו שם התוס' ואומר ר"ת דרבינא לא רצה ליטול השם ולעשות עצמו ת"ח, כנ"ל נכון, ולפ"ז כל זמן שאין לכהן הנאה ממה שעושה מלאכה לאחרים נראה שאסור להשתמש בו והוי כמועל בהקדש אע"ג דמחיל, ובלבוש כתב הטעם כיון דכתיב וקדשתו פי' אתה מצווה להקדישו אבל הוא אינו מצווה שיחזיק עצמו בקדושה, ואין זה נכון כלל, דאדרבה קי"ל דוקדשתו בע"כ, וכאשר כתבתי נראה עיקר, עכ"ל הט"ז.

ובבאה"ט שם (ס"ק פ"ג) כתב דאשתמיט להרב ט"ז מ"ש המרדכי בפ' הניזקין (אות ת"א) בשם מהר"ם מרוטנבורג בתשו', שבתחילה הביא דברי השואל שרצה לומר דכיון דמוקדשתו יליף אמאי לא יכופו אותו, וע"ז השיב המהר"ם דזה אינו, וז"ל, דהנ"מ גבי נושא נשים בעבירה (הוא דכופין אותו), אבל לפתוח ראשון ולברך ראשון דלא הוי אלא כבודו יכול למחול עי"ש במרדכי, משמע דלעולם יכול למחול על כבודו אפי' אי לא מטי הנאה לכהן מזה, עי"ש בבאה"ט, וכ"ה בא"ר שם..

ושם במרדכי (באות ת"א) בהמשך דבריו כתב וז"ל, אלמא הא דקאמר כהן קורא ראשון היינו מצוה לישראל להקרות לכהן ראשון, אבל אי קאמר כהן אני מוחל על כבודי, כבודו מחול, כמו הרב שמחל על כבודו דכבודו מחול דאורייתא דיליה הוא, כ"ש כהן שהכהונה ניתנו לו ולזרעו עד עולם בבית מלך דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וכו' אלמא שהכהונה שלהם היא, ולא דמי למלך שאינו יכול למחול על כבודו כדתניא, כי לה' המלוכה הממליך מלכים ולו המלוכה, ולהכי כתיב שום תשים עליך מלך שריבה בו הכתוב שימות הרבה לומר שאין כבודו

בשליחות הבעלים אלא שלוחי דרחמנא נינהו, ובאשר לכך אינם בכוחם למחול ועל כן וקדשתו אפי' בע"כ, עיי"ש.

*

בגמ' קידושין (דף כ"ג ע"ב) א"ר הונא בריה דר' יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ושלוחי דידן מצי עבדי, והקשו התוס' (ד"ה דאמר) דמפנ"מ הכא פשיטא ליה דשלד"ר נינהו, ובגדרים (דף ל"ה ע"ב) אסיק ליה באיבעי' דלא איפשטא, עיי"ש.

וכבר אמרתי מה ששמעתי לתרץ בזה עפימ"ד בגמ' דקידושין שם בהא דמה דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח, ופריך הגמ', ולא, והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטא ושליח מצי משוי, ומשני ולא היא, ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל, עבד שייך בניטין דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו ולא מיד רבו שלו, ומבואר מזה דכדי שיוכל לעשות שליח אינו צריך שיוכל לעשות ממש אותו דבר עצמו אלא סגי שיהא הוא במקצת אותו מעשה. והנה איתא במדרש (ילקוט לך פ"א) ובזוה"ק (ח"ב ס"ו ע"ב), דמצוות מילה דמיא לקרבן, וכן איתא במדרש (ויק"ר פכ"ז י') א"ר יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוים, משפט אדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ומשפט בהמה וביום השמיני והלאה ירצה.

מעתה שפיר י"ל דכהני שלוחי דידן נינהו כיון שכל ישראל חשיבי כשייכי בתורת קרבנות במקצת שהרי כל אחד ואחד מצווה במילת בניו, לכן שפיר קא מיבעי ליה לגמ' בגדרים דילמא כהני שלד"ר ניהו, (וזה ע"ד שתי' הגרש"ק בבנין שלמה על הרמב"ם ריש הל' תפילה דסוגי' דגדרים אתיא למ"ד תפילות כנגד תמידין תיקנו, דעיי"ז הו"ל כ"א מישראל בתורת קרבנות), אלא דר"ה בדר"י בקידושין שם ס"ל דמילה אינו בגדר קרבן לכן הוכיח דכהני שלד"ר מכח מי איכא מידי וכו', ודו"ק.

ויש להוכיח דהמילה הו"ל כעין עבודת הקרבן מהא דהקשו התוס' בקידושין (דף כ"ט ע"א, ד"ה אותו) בהא דילפינן דנשים פטורות ממילת בניהם דכתיב וימל אברהם וגו' כאשר צוה אותו וגו',

מחול, והשתא ע"כ ההוא גיטין הכי מיפרשיה כהן קורא ראשון וכו' מצוה דאורייתא לקרותו ראשון היכא דלא מחיל ליקריה, ואפי' היכא דמחיל ליקריה דהשתא לא הוי מצוה דאורייתא, אפ"ה קורא ראשון מפני דרכי שלום דלמא אתי לאנצויי, עכ"ל עיי"ש.

הרי דשיטת המרדכי דהכהן יכול למחול על כבודו, וכן מבואר בדברי הרמב"ם בפיה"מ הנ"ל, וכאמור דלפי"ז דמצד הציווי דוקדשתו רשאי הוא עצמו למחול על כבודו לכל אחד, י"ל דמה שתיקנו שיהא כהן קורא ראשון מפני דרכי שלום היינו רק בקטן הימנו או בשוין, אבל בגדול ממנו בתורה ובחכמה י"ל דלא תיקנו תקנת דרכי שלום והניחו דין התורה שרשאי למחול.

אבל להט"ז אינו יכול למחול על כבודו כל זמן שאין לו הנאה מכך, וכאמור דלפי"ז י"ל כשי' רב עמרם ורב נטרונאי דא"א לומר דהתקנה היתה רק בשוין או מי שקטן ממנו, דהרי בשוין מה"ת הוא דאסור למחול על כבודו, ובהכרח דתקנת חכמים היתה דאפי' לגדול ממנו בתורה אינו רשאי למחול דלא ליתו לאינצויי, ודו"ק.

והנה בחתן סופר (שער התפילה וכו' אות כ') כתב דב"ז אם הכהן יכול למחול על כבודו, תליא אם כהנים שלוחי דידן נינהו או שלוחא דרחמנא, דהרי המרדכי כתב דיכול למחול על כבודו נחית לחלק בין כבוד הכהן לכבוד המלך, דשאני מלך דאין המלוכה שלו כי לה' המלוכה מש"ה אינו יכול למחול, משא"כ בכהן שהכהונה שלו שפיר בכוחו למחול על כבודו, וזה ניחא אי כהנים שלוחי דידן נינהו דאז שפיר י"ל דהכהונה דידיה הוא ויכול למחול על כבודו, אבל אם כהני שלוחי דרחמנא נינהו והיינו שנבחרו מהשי"ת לעסוק בעבודתם, א"כ אין הכבוד שלהם וממילא דאינם יכולים למחול, (וכעיי"ז ביאר אאדמו"ר זצלה"ה בדרוש הנ"ל).

עפי"ז פי' בחתן סופר שם מאה"כ (ויקרא כא, ח) וקדשתו כי את לחם אלוקיך היא מקריב קדוש יהיה לך וגו', דהכתוב עצמו מפרש טעם הדבר דנצטוו וקדשתו אפי' בע"כ ואינו יכול למחול על כבודו, יען כי את לחם אלוקיך הוא מקריב, לאפוקי בעלים שאינם נחשבים כמקריבים ורק הכהן הוא המקריב, והיינו דעבודת הכהנים אינו

לפוטרו, עי"ש שסיים וכתב אלא שאין בי לחדש דבר נגד משמעות הפוסקים במנין המצות.

איברא דכיוצ"ב כבר מבואר בתוס' בר"ה (דף ו' ע"א ד"ה תשמור) בתוה"ד, דלר' יוחנן דס"ל (מנחות דף ל"ו ע"ב) דהשמר דעשה הוא לאו, הא דאמרינן דפסח ומילה מצות עשה, ע"כ דאתיא דלא כרבי עקיבא דאמר דושמרת את החוקה קאי על פסח, דלר"ע דושמרת קאי על פסח כיון דהשמר דעשה הוא לאו נמצא דפסח הו"ל בל"ת עי"ש. ולדבריהם ה"ה גבי מילה דכתיב ואתה את בריתי תשמור, למ"ד דהשמר דעשה הו"ל לאו.

ומש"כ בשפ"א בהמשך דבריו שם, דלכא"ו קרא ואתה את בריתי תשמור נאמר רק לאברהם, עכ"ד, בער אנכי ולא אבין דב"ק דהא להדיא סיים הכתוב ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחרך וגו', וכן נאמר במקרא שלאחריו זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחרך המול לכם כל זכר.

*

נודע מ"ש חז"ל (ספרי פר' נשא פסקא מ"ד), עה"פ ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן, מגיד הכתוב שכל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן, ובכל בוקר ובוקר מושחו ומפרקו ואותו היום העמידו מושחו ולא פרקו. והובא ברמב"ן בפרשתן עה"פ (מ, ב) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד (וכ"ה בירושלמי יומא פ"א ה"א), והקשו המפוי' דהיאך עשה כן בשבת והא איכא איסור בנין וסתירה.

ובפנים יפות פר' נשא (ו, כז) עה"פ ויהי ביום כלות משה, כתב וז"ל ונראה דהקמת כל שבעה ימים לא היה ע"י משה עצמו כמו כל מלאכת המשכן שנעשה ע"י אחרים ונקרא ע"ש משה, משא"כ הקמת השמיני שהיא לקיום נצטווה משה להקימו בעצמו כמפורש בקרא שעשה משה בעצמו וכו', ויש להוכיח זה מדאמר בילקוט בכל שבעת הימים היה מקימו, והיאך מקימו בשבת הא כל מלאכת המשכן לא דחה שבת, אלא דהרבה ליום היו מקימין אותו וקימ"ל (שבת דף צ"ב ע"ב) דשנים שעשאוהו פטורין ואין איסור מן התורה, ותו דאין שבות במקדש וי"ל שהיו מקימין ע"י רבים, עכ"ד.

אותו ולא אותה, דלמ"ל קרא להכי תיפק"ל דבלא"ה נשים פטורות שהרי מילה הו"ל מ"ע שהו"ג כי אינה אלא ביום, ותירצו דכיון דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום ובין בלילה שפיר הו"ל כמ"ע שלא הו"ג עי"ש, והקשו קמאי (מהרי"ט ועצמות יוסף ועוד) דתינח למ"ד ביבמות (דף ע"ב ע"ב) דמילה שלא בזמנה בין ביום ובין בלילה, אבל לפי מה דקי"ל כמ"ד דגם מילה שלא בזמנה אינה אלא ביום א"כ הדק"ל למ"ל אותו.

והבאנו כמ"פ מספר נחלת יעקב יהושע (פר' וירא) שתירץ קו' התוס' הנ"ל, עפימ"ש בספר מעין החכמה (על תרי"ג מצוות, דף קמ"ז ע"ב) לתרין קו' התוס' (קידושין דף ל"ו ע"א, ד"ה הקבלות) למ"ל קראי למעט נשים מסמיכה ושאר עבודות תיפק"ל דהו"ל מ"ע שהו"ג דכל העבודות אינן אלא ביום דכתיב וביום צוותו, וכתב לחדש דבקדשים שפיר נשים חייבות גם כמ"ע שהו"ג, דהרי הא דנשים פטורות ממ"ע שהו"ג ילפינן (בגמ' שם דף ל"ה ע"א) דהוקשה כל התורה לתפילין ותפילין הוקש לת"ת, ואמרינן במס' זבחים (דף מ"ט ע"ב) דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש עי"ש, ולכן לענין קדשים לא ילפינן להא דנשים פטורות ממ"ע שהו"ג כיון דילפינן לה מתפילין ותפילין עצמה מת"ת, מש"ה איצטריך קרא למעט נשים מעבודות הקדשים, דמשום טעמא דמ"ע שהו"ג לא הוי פטרינן להו ממצוות דקדשים, (וכ"כ המלבי"ם בארצות החיים סי' י"ד).

לפי"ז י"ל דלכן איצטריך אותו למעט נשים ממילה, דכיון דמצוות מילה הו"ל דומיא דקרבן להשי"ת, באשר לכך הו"א דגם נשים חייבות בה משום דהו"ל בכלל מ"ע דקדשים דאע"פ דהוי מ"ע שהו"ג חייבות בהן, לכך צריך אותו למעטן, ודפח"ת. מעתה מוכח מהא דצריך למעט נשים ממילה דמצוות מילה הו"ל כעין מ"ע דקדשים, וממילא דשפיר י"ל דכהני של"ד נינהו וכנ"ל.

ואולם בס' שפת אמת (ליקוטים לברית מילה, בהנדמ"ח עמ' רצ"ז) תירץ קו' התוס' באו"א, דכיון דבמילה כתיב ביה (בראשית יז, ט) ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחרך לדורותם הו"ל גם ל"ת, כמשאחו"ל דהשמר לא תעשה הוא, לכן הו"א דנשים חייבות בה כמו בכל ל"ת, ואיצטריך קרא

שם השיג ע"ד, וע"ע בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שצ"ג אות ט') דנקט דאין בו איסור עשה, עיי"ש, אמנם בתורת חן שם האריך לסלק ההשגות ע"ד, וע"ע בשו"ת שם אריה (אהבע"ז סי' צ"ה).

וכל השקו"ט בזה הוא רק אי נימא דאיכא איסור עשה במלאכת שבת, דלפי"ז י"ל דגם בשנים שעשאוהו איכא איסור עשה, אולם לפי שיטת המהר"ם מלובלין (שבת דף קל"ב ע"ב) דליכא כלל איסור עשה בשבת, במה שהקשו תוס' בשבת (שם ד"ה האי עשה ול"ת הוא) בהא דקי"ל דאין עשה דול"ת ועשה, נגמר ממילה בצרעת דדחי עיי"ש, וכתב המהר"ם דהא דהקשו התוס' ממילה דדוחה צרעת, ולא הקשו מהא דמילה דוחה שבת, משום דס"ל דשבת לא הוי עשה ול"ת אלא הוי לאו גרידא, ושכן משמע ביבמות (דף ה' ע"ב) דכעי למילף דעדל"ת ממילה בשבת עיי"ש, והא דאשכחן כמה מצות עשה דכתיבי גבי שבת כגון זכור ושמור, צ"ל דלאו לענין איסור מלאכה איירי אלא לקדשו בשאר מיני קדושות, עכ"ד, וכבר האריכו הרבה בדבריו, ובחתי"ם (שער הגדילים והכלאים סקי"ד) שיש סימוכין לשיטת המהר"ם מהירושלמי (סוכה פ"ג הי"א) עיי"ש, ולפי"ז לא שייך לומר דבשנים שעשאוהו קיימא בעשה.

בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סי' ע"ח) האריך בדברי המהר"ם הללו, דלכא"ו קשה שהרי מפורש בש"ס (שבת דף כ"ה ע"א לדעת רב אשי) דמש"ה אין עשה דשריפ"ק דוחה יו"ט משום דיו"ט עשה ול"ת דשבתון עשה עיי"ש, וא"כ מהיכי תיתי לחלק בין שבתון דשבת לשבתון דיו"ט, וכתב (בד"ה ונ"ל ראי') לבאר עפ"מ דאמרו בנמ' (פסחים דף כ"ד ע"א) דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בלאו יתירי, וי"ל דכמו כן היכי דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירי, ומעתה כיון דאיכא למימר דעשה דביום השביעי תשבות אתיא לשביתה מדברים שאינם מלאכה, וכמ"ש הרמב"ן (ויקרא כג, כד) שנצטוינו מה"ת לשבות ולנוח אפ"י מדברים שאינם מלאכה כמו טלטול אבנים ומקח ממכר וכיוצ"ב עיי"ש, א"כ שוב לא מוקמינן קרא על מלאכות לומר דאיכא בהו ל"ת ועשה, דמסתבר דהאי שבתון קאי על מה שאינו בכלל הל"ת ומלאכת שבת הו"ל בל"ת בלבד, וכ"ז רק לגבי

ואולם במד"ר פר' נשא (פי"ב ס"ט), איתא, א"ר חייא בר יוסף כל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו בכל יום ב' פעמים, ואם תאמר שהיה אחד משבטו של לוי נותן לו יד, לאו, אלא אמרו חכמים היה קובעו ומפרקו ולא סייעו אחד מישראל שנא' ויהי ביום כלות משה, לכך נקרא על שמו שאינו אומר ביום הקים, אלא ביום כלות, יום שכלו הקמותיו וזכר שמו שם לכך נאמר כלות משה. הרי מבואר שמשה בעצמו הקימו, ועי' בזה"ק בפרשתן (דף רל"ד ע"ב) שהקמת המשכן נמסר רק ע"י משרע"ה. והוא לכא"ו תמיה עצומה על הפני"פ.

ואפ"ל דס"ל להפני"פ דרב"ז אם משרע"ה הקימו בעצמו מדרשים חלוקים בדבר, דכאמת כאל"ה כבר העירו המפ"י כמ"ש הפני"פ שהיו ע"י כמה לויים והו"ל בכלל שנים שעשאוהו, הקשה הבית יצחק (מפתחות ח"ב יו"ד סי' ל' אות ג') ממש"כ במקור חיים (סי' רס"ו) דהא דממעטינן שנים שעשאוהו אינו אלא דפטור מכרת וחטאת אבל איסור תורה אית בה עיי"ש.

ובאמת מצינו בזה פלוגתא דרבוותא אם שנים שעשאוהו הוי היתר גמור מה"ת, דכאמור המקור חיים וכן הפמ"ג (תיבת גומא בפרשתין), ס"ל דגם בשנים שעשאוהו איכא איסור תורה, וכן הביא בשו"ת חסד לאברהם (או"ח סי' כ"ה, ובמהדו"ת סי' כ"ה) דעת השואל הגר"נ דמביצער, די"ל דהא דמיעט קרא שנים שעשאוהו הוא רק מן הלאו ומעונש כרת, אבל עשה דשבת איכא גם במלאכה שנעשה ע"י שנים, דקרא דבעשותה מיירי בענין הלאו, ודברי השואל הוא בספרו תורת חן (שהסכים עלה מרנא הדברי חיים, סי' ה' וסי' ז'), שהאריך שם לחזק את דבריו, וכ"כ בשו"ת חדות יעקב תנינא (סי' מ"ט ד"ה גם י"ל) בסתמא, דבשנים שעשאוהו אכתי איכא עשה דשבתון, וכן הביא בשו"ת עטרת ישועה (סי' ל"א, אות א' ד"ה אכן).

אבל בשואל ומשיב (מהדו"ק ח"ב סי' ח') דחה דברי השואל שרצה לומר כן, וכתב דכיון דמיעטתו תורה לגמרי נתמעט וגם איסור עשה ליכא, דאלת"ה א"כ נימא דקרא ממעטו רק לענין חיוב חטאת בלבד דמיירי ביה, אבל לאו יש בו, וע"כ דכיון דנתמעט לגמרי נתמעט, וגם בחסד לאברהם

כשהוא אומר לא תשכח, הכי קאמר, דהול"ל הלאו בלשון העשה ולכתוב השמר לזכור, ומדשינה לכתוב לא תשכח ש"מ דזכור אינו בלב אלא בפה, וא"כ אין להוכיח מינה דהיכי דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירה, דהרי הא דדרשינן דזכור בפה אינו דלא מוקמינן בעשה יתירה אלא מכח שינוי הלשון, וי"ל דגם היכי דאיכא למידרש לדבר אחר מוקמינן בעשה יתירה.

והשיב ע"ז המהר"י נג'אר הנ"ל, דלא יתכן דהלימוד הוא משינוי הלשון דהול"ל השמר לזכור, דאם היה נאמר השמר לזכור הייתי אומר דהשמר דעשה עשה והו"א דליכא בה ל"ת, והניחא למ"ד דהשמר דעשה הוי ל"ת, שפיר י"ל דהגמ' דייק מהא דלא נאמר השמר לזכור דזכור בפה, אבל למ"ד התם דהשמר דעשה עשה דלא היה יכול לכתוב השמר מלזכור, שפיר מוכח דגם בעשה היכי דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירה. שוב כתב דאח"כ ראה להרב החיד"א בספרו ראש דוד (פרשת תצוה) שהאריך בזה. יעו"ש בראש דוד דהקשה ג"כ מג"ל ללמוד מזכור בפה דלמא הו"ל עשה ול"ת, עי"ש מה שהאריך בזה.

היוצא למ"ז דאליכא דמ"ד דהשמר דעשה הוי לאו, ילפינן דזכור בפה מהא דלא נכתב הלאו בלשון העשה השמר לזכור, דכיון דשינה הכתוב לומר לא תשכח שמעינן מינה דזכור הוא בפה ולא בלב, וכיון שכן י"ל דבעלמא גם היכא דאיכא למידרש מוקמינן בעשה יתירה כמ"ש החיד"א. ומעתה לפי"ז גם בעשה דשבת אע"ג דאיכא למידרש דתשבות קאי לנוח מדברים שאינם מלאכות מ"מ מוקמינן לה להוסיף עשה על מלאכת שבת, ודלא כשיטת המהר"ם דליכא עשה במלאכת שבת.

אבל אי נימא דהשמר דעשה הוי עשה, תו לא שייך לדייק דזכור בפה מהא דלא נאמר השמר לזכור דא"כ לא היה בה ל"ת, ועכצ"ל כפשמות הגמ' דכיון דאמר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור ולכן מ"ש זכור הוא בפה, והדק"ל נימא דזכור נמי קאי לזכירה בלב ולעבור בעשה ול"ת, ועכצ"ל כמ"ש הלימודי ה' דגם לגבי עשה היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירה, וממילא דה"ה בעשה דשבת דכיון דאיכא למידרש דתשבות קאי לנוח בשאר עבודות

שבת, אבל ביו"ט דכתיב בה מקרא קודש ודרשינן מינה (ר"ה דף ל"ב ע"א) קדשהו בעשיית מלאכה, א"כ בהכרח דחד מינייהו או שבתון או מקרא קודש בא ליתן עשה על מלאכה ביו"ט, וע"כ דהו"ל עול"ת, משא"כ בשבת דלא כתיב ביה מקרא קודש שפיר י"ל דעשה דתשבות קאי על שאר קדושות ולא על מלאכה, אתו"ד ועי"ש.

[האמנם שת"ח אחד העיר ע"ז דדבריו תמוהים, שהרי בקרא להדיא נאמר גם לגבי שבת, בפר' אמור (כג, ג) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבתון מקרא קודש וגו', ועי' ברמב"ן שם שלא נכתב שבת בפר' אמור רק להודיע ענין מקרא קודש, ועי' שו"ע הרב ריש הל' שבת, וה' יאיר עינינו לדעת לרעות בערוגת הבושם, ואולי יש ליישב דבריו עפימ"ש הנצי"ב בהעמק דבר בפר' אמור שם, דמה שנאמר כאן בשבת מקרא קודש הוא להורות דגם כשיחול יו"ט ביום השבת חייבים במקרא קודש כמו בכל יו"ט, ולא זו החיוב ממקומו עי"ש, ולפי"ז מ"ש מקרא קודש אינו ציווי על שבת, אלא על יו"ט כשחל בשבת].

אכן מ"ש הערוגות הבושם דמשו"ה ליכא עשה במלאכת שבת משום דאיכא לאוקמי עשה לענין מידי שאינו מלאכה לא מוקמינן לה בעשה יתירה. דבר זה אינו שוה בכל, דבספר למודי ה' מהר"י נג'אר (לימוד ע"א) כתב דהא דאמרינן דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי לכאו' היינו דווקא בלאוין, אבל בלאו ועשה לא אמרינן הכי, אלא דהקשה ע"ז דבגמ' במגילה (דף י"ח ע"א) משמע דגם בעשה נקטינן להא דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בעשה יתירה, דבגמ' שם ת"ר זכור יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה, ולכאורה מנא ליה למידק דזכור בפה דילמא איצטריך זכור לעבור עליו בעשה ול"ת, וכמ"ש הרמב"ם (מ"ע קפ"ט ול"ת ג"ט) שמנאם לעשה ול"ת, וכבר נתעורר בזה מהר"ח אבועלפיה בס' עץ חיים (פר' בשלח), ועכצ"ל דמוכח מזה דהיכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירה. והביא שנתווכח בזה עם הרב המופלג כמוהר"ר יוסף אזולאי הי"ו שליח עיה"ק חברון (ה"ה הגה"ק החיד"א זצ"ל), שמען לעומתו דכוונת הש"ס במ"ש

שאינו מלאכות, לא מוקמינן לה להוסיף עשה על מלאכת שבת וכמהר"ם, ודו"ק.

וכבר אמרנו במק"א דבאמת הדברים נכונים ומתאימים בדרך קצרה, דדב"ז אם איכא מ"ע בשביתת שבת תליא אם השמר דעשה עשה או לאו, דהנה הרמב"ן בפר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת לקדשו, ביאר בהא דבמשנה תורה כתוב שמור וגו', כי זכור מצות עשה שנזכר יום השבת לקדשו ולא נשכחהו, ושמור מצות ל"ת שכל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת, שהזהיר שנשמור אותו לקדשו שלא נחללהו, עי"ש. והקשה עליו המזרחי וז"ל, ועוד האי שמור השמר דעשה הוא דכל השמר דעשה עשה וכו' עי"ש, מעתה הרי כמ"פ הזהיר הכתוב על השבת בלשון שמירה, ושמרו בני ישראל וגו', ושמרתם את השבת וגו', וכן הא דשמור את יום השבת וגו', א"כ אם נקמינן בכל מקום דהשמר דעשה עשה הו"ל שביתת שבת גם במצות עשה, משא"כ אם בכל מקום השמר דעשה הו"ל לאו, ליכא מ"ע בשביתת שבת.

והדבר מבואר להדיא דבגמ' שבת (דף ס"ט ע"א) בהא דפריך אליבא דר' שמעון בן לקיש דאינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו וככרת היכי משכחת לה שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, דא"כ במה ידע לה לשבת, ומשני דידע ליה לשבת בתחומין ואליבא דר"ע עי"ש, והקשו התוס' (ד"ה הא קמ"ל) תימה לר"י דאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגו' וכתיב נמי ושמרתם את השבת, ובשיירי קרבן על הירוושלמי (סנהדרין פ"ז ה"ה דף ל"ג ע"א ד"ה ושני דברים) עורר על התוס' דהרי השמר הו"ל לאו עי"ש, והגאון מהר"ם אריק בטל תורה כתב די"ל דהו"ל השמר דעשה עי"ש, הרי מבואר דהך אם איכא אוהרת עשה בשבת תליא בכך אם השמר דעשה הו"ל לאו או עשה.

והשתא י"ל בדעת הפני"פ דס"ל דפרקו ובנו המשכן בשבת ע"י שנים שעשאוהו, משום דס"ל דאף דהמד"ר בפר' נשא נקט שמשרע"ה בעצמו הקימו, היינו משום דס"ל להמדרש דלא היה יכול

להקימו בשבת ע"י שנים שעשאוהו, דגם בשנים שעשאוהו אע"פ דליתא בלאו וכרת מ"מ איסור עשה יש בה דהשמר דעשה עשה, לכך עכצ"ל דהקימו בדרך נס כפרש"י בפרשתן ולכך הותר גם בשבת, וכאשר האריכו המפוי' דבעשיית מלאכה בדרך נס ליכא איסור שבת, והדברים מכוונים ומתאימים, כי במד"ת בפרשתן (סי' י"א) האריך בכך שלא נבנה רק ע"י משרע"ה ולא סיעו וכו', ושו"כ שעשה הקב"ה כן שלא יוכלו להקימו כיון שמרע"ה נצטער על שלא נשתתף במשכן לכן מנע הקב"ה שלא יוכלו להקימו אלא מרע"ה בעצמו, וע"ז כתב דמרע"ה אמר להקב"ה איני יכול להקימו, ונעשה לו גם והוקם מאליו עי"ש. הא קמן דלהך דיעה שרק משרע"ה הקימו ההכרח דע"י נס הוקם. אבל הפני"פ נחית לתרץ כן אליבא דהדיעות דבשנים שעשאוהו ליכא עשה כלל, כי אין איסור עשה בשבת, דלפי"ז שפיר י"ל דהותר לעשות ע"י שנים.

ובכן יבואר שייכות שאלת המדרש, דכיון דאמה"כ ויביאו את המשכן אל משה, ופרש"י שלא היו יכולין להקימו וכו', אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו ע"י אדם א"ל עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, הרי דהקמתו היה בדרך נס, ומוכרח לה דאל"ה היאך הקימו בשבת, והיינו דלא יתכן לומר שעשו ע"י כמה לויים דהו"ל שנים שעשאוהו, דהרי אכתי הו"ל באיסור עשה בשבת, דאיכא איסור עשה במלאכות שבת, דהשמר דעשה הו"ל עשה, מעתה אין לתרץ דמש"ה איצטריך אותו למעט נשים במילה משום דאיכא בה גם ל"ת, ועכצ"ל כמ"ש הנחלת יעקב יהושע דהו"א דכיון דהמילה הו"ל כקרבן גם נשים איתנייהו בה ככל מ"ע דקדשים.

ולפי"ז דהמילה הו"ל כקרבן א"כ שפיר י"ל דכהני שלוחי דידן נינהו, וא"כ רשאים הכהנים למחול על כבודם, וי"ל דכל מה דתקנו דמפני דרכי שלום אין רשאי למחול היינו רק בשוין, אבל במי שמופלג בחכמה שמחויב לכבדו אוקמוהו על ד"ת דיכול למחול וכנ"ל, לפיכך נתעורר בשאלה זו כמה דברים מתוקנין מפני דרכי שלום, ודו"ק.

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

אלוקינו יקום לעולם' (ישעיה מ, ח), והיינו שדבר שנעשה ע"י מעשה שמים הוא חי לעד וקיים לנצח, ומעתה כיון שכמה וכמה ניסים נעשו בבנין ביהמ"ק, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ה, מ"ז) עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, מאחר שכן, איך נהיה כדבר הזה בישראל שאחר יותר מד' מאות שנה יהיו כל אלו בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימין.

וביאר הדבר עפ"י משל לאחד שהביא זרע אילן טוב ממרחק, ונטעו עד שצץ ופרח ועשה פרי, ואח"כ עקרו והביא זרע אילן אחר ונטעו וגם עשה פרי, ועקרו וחזר והביא זרע אילן דוגמתו מן המוכחר, ונטעו והכניסו לקיום להיות דבר המתקיים לעד, והנה בעת עקירת השני אילנות הראשונים, כל הרואה משתומם ומתפלא על מה עשה ככה לארץ הזאת לנטוע אילן טוב ויפה ולעקור אותו זה פעמיים ומה טעם יש בדבר, אמנם האיש הנוטע אף הוא השיב אמריו להם כי הכל בחכמה ובהשכל, וכי גם נטיעת ב' האילנות הראשונים ועקירתם, הכל היה צורך קיום אילן השלישי, לאשר כי הארץ הלזו אינה מסוגלת לגדל אילן כזה בטבעה ולא תוכל שאיתו, לזאת הקדים לנטוע נטע נעמן בארץ עדי תקבל קצת איכות וטבע עפר הארץ המגדלת אילנות כאלו, ואחר זה עקרו לנטוע אחר תחתיו, וכן בפעם הב', ואז כשקבלה הארץ כח שיש בו די לקיים האילן קיום נצחי, ונעשה קרן בן שמן משמני הארץ הרחוקה, אז נטע אילן השלישי אשר לזה היה מגמתו גם מאז, ועתה לא יבצר ממנו אשר זמם לעשות ואחרית דבר טוב מראשיתו כאמור, עד כאן המשל.

והנמשל הוא, כי כבר מתחילה היתה תכלית הנרצית לבנות את הבית השלישי הנצחי, שאז יקיים הכתוב (יחזקאל לח, כג) והתגדלתי והתקדשתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה'. וביום ההוא יהיה (שם מ, ג) ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר. אלא שלא היה בכוחו של עולם השפל לסבול את האור הגדול ואת שפע הקדושה של מעלה שעתיד לזרוח בעולם, ובפרט אחר חטא אדה"ר שירדה זוהמא לעולם, דשוב לא היה העולם ראוי ומוכשר לקבל את שפעת הקדושה שיפיע בבנין הבית השלישי.

אי לזאת היה בהכרח לבנות תחילה את שני המקדשות הראשונים, והם היו כהכנה לתקן את

בתוה"ק בפרשתן (שמות לט, לג) ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו קרסיו קרשיו בריחיו ועמודיו ואדניו. ובמדרש תנחומא ילמדנו רבינו כמה דברים מתוקנים מפני דרכי שלום, כך שנו רבותינו אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום, וצריך להבין במאי מספקא ליה והרי משנה ערוכה הוא בגיטין (דף נ"ט ע"א) אלו דברים מפני דרכי שלום וכו'. וכבר בא דברינו ע"ד הדרוש, וכעת נראה לבאר עוד ע"ד אגדה ורמז.

ובהקדם מש"כ הכלי יקר בפרשתן (שמות מ, ב) כתיב בפרשה שלשה פעמים לשון הקמה, א' (פסוק ב) תקים את המשכן, ב' (פסוק יז) הוקם המשכן, ג' (פסוק יח) ויקם משה, בשלשה הקמות אלו אמרו מקצת מפרשים שהם כנגד שלשה מקדשים, ויש לי כדמות ראיה לדבריהם, כי מקדש ראשון ושני היו תלויין בזכותם של ישראל, כי מתוך הזכות והתשובה זכו לבנין זה, על כן נאמר 'תקים' 'ויקם', כי זה מדבר בהקמה התלויה בפעולה אנושית, אבל מקדש שלישי אינו תלוי בזכות שהרי אפילו בדור שכולו חייב יבא הגואל, ואם כן אינו תלוי בפעולה אנושית אלא מאליו יבנה לכך נאמר 'הוקם' מאליו משמע, עכ"ל. והיינו שהגאולה העתידה והבית השלישי יבוא גם בלא שום זכות כלל ועיקר, ואף כשבני ישראל לא יעשו תשובה כלל, מכל מקום הוקם מאליו והקב"ה בעצמו יגאלם.

וביאר דבריו יראה עפ"י הנודע מש"כ בספה"ק ישמח משה (פרשת תצוה), עה"פ (שמות כו, כ) כתית למאור להעלות נר תמיד, וברש"י ובבעה"ט הביאו דכתי"ת מרמו על השנים שעמדו שני בתי מקדשות דמקדש ראשון היה קיים ת"י שנים והשני ת"כ שנה, יחד אותיות כתי"ת. ויש לבאר מפני מה לא נזכר גם רמז לבית השלישי אשר הוא בית הנצחי שייבנה במהרה, והלא היא היא עיקר במקדש.

וי"ל עפ"מ שעמדו הקדמונים על המחקר להבין ולהתבונן כיצד נהיה כדבר הזה שבית המקדש הראשון וגם השני נחרבו ועלו באש, איך יתכן כזאת שכל העבודות הקדושות בבנין ביהמ"ק ובהקרבת הזבחים והנסכים יהיה סופם ותכליתם לירד לטמיון. וביותר תגדל התמיהה שהרי כלל בדינו הוא ש'דבר

ויושבי בה שיוכלו לסבול את אור הקדושה של מעלה שירד לעולם בבנין ביהמ"ק השלישי.

זה שאמר הכתוב, ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, רמז לשני בתי המקדש שהיו קיימים כמנין כתי"ת, דאע"פ שהיו רק לזמן ולאחר כך נחרבו, מ"מ הועילו בכך כי על ידם יהא להעלות נר תמיד, כי פעולתם וקדושתם גרם לכך שיוכל העולם לסבול קדושת הבית השלישי, עכ"ד הישמח משה עי"ש.

והיינו כאשר ראתה חכמתו ית' אשר אין בכח הארץ הגשומה הלזו לקבל ולסבול נוגה אור קדושת ביהמ"ק השלישי שיבנה ב"ב, אשר כוננה היוצר בגבהי מרומים ליסדו על מכון הר ציון, אשר עליו נאמר (תהלים כד ג) מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו', לולי הב' מקדשות הראשונות אשר רק על ידם בכח קדושת העבודה מעשה הקרבנות זבח ונסכים ויתר עבודת הקדש אשר היה שם כמה מאות שנה, קנתה הארץ גם היא כח רוחני ואיכות קדושה נפלאה עדי תוכל מעתה לסבול קדושת הבית השלישי מעשה ידי יוצר ביהמ"ק שלמעלה המכיוון כנגד ביהמ"ק של מטה, וגדול יהיה כבוד הבית האחרון קיום נצחי ובית עולמים יקרא, נמצא שכל השני בתי מקדשות וגם המשכן בכלל, הכל היה רק הכנה לבית השלישי והנצחי, ואף שאין אנו יודעים עד מה, אכן מכל מקום הם תקנו את העולמות שיוכלו לסבול קדושת הבית השלישי.

ועפ"י הדברים האלה יתבאר לנו ענין הקמת המשכן ע"י משה רבינו, וכאן בהקמת המשכן היה ראשית השראת השכינה בישראל, והיא מה שנתנה את כח הקדושה לבתי המקדש אחריו. ולכן דרשו חז"ל (סוטה דף ט' ע"א) לישרים נאווה תהילה (תהלים לג, א) אל תקרי נאווה אלא נווה, זה מעשה ידיו של משה שלא שלטו בהם אויבים, דאמר מר משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו תחת מחילות של היכל, ומהאי טעמא נגנוו כדי שיהיה לזה קיום לעד וישפיע קדושתו לבתי המקדש אחריו שתהיה בהם השראת השכינה, ועל מעשי ידיו של משה אמרו (סוטה דף י"ג ע"ב) מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש, ומעשי ידיו יש להם קיום לעד ולנצח נצחים, והיא שעמדה להם לבתי המקדש שעברו לשרות שכינה בתוכם, והיא שתעמוד לבית השלישי שתהיה שם

הארץ והדרים עליה שיוכלו להכיל את הקדושה העילאה שיופיע ויזרח בעולם בבנין הבית העתיד. וזה היה בכח העבודות הקדושות שנעשו בבית המקדש במשך מאות שנים, בהקרבת זבחים ומנחות ונסכים, ועל ידי זה נשפע שפע קדושה בכל העולם ונזדכך אויר העולם מן הטומאה והזוהמא, ונעשה העולם מוכן להכיל את אור הבהיר בשחקים שיזרח בבניין בית המקדש השלישי שיבנה בעגלא ובזמן קריב. אמור מעתה, ששני ביהמ"ק הראשונים לא היו ח"ו להבל ותוהו, אלא הם היו הכנה והכשר לבנין הבית העתיד.

על פי זה פירש מאה"כ (שמות טו, יז) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה'. דהנה הכינוי "הר" רומז על זמן החורבן כאשר ירושלים בחרבונו ושממונו, וכמוש"כ (מיכה ה, יב) ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער, וכנגד זמן זה אמר הכתוב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך - פי' שיהיה זמן שמקום המקדש יחרב ויהיה כהר שומם, וכי תאמר בלבבך כיון שנחרבו בתי המקדש א"כ מה היה התכלית בבנינם, על זה משיב הכתוב ואומר מכון לשבתך פעלת ה' - כלומר שהם היו "מכון לשבתך" להכין ולהכשיר את העולם שיוכל לסבול את אור הקדושה שירד בזמן בנין בית עולמים בבית השלישי. ועל זה נקט דייקא הלשון "פעלת ה'" והכוונה שדבר אלוקינו יקום לעולם ומעשי ידיו של הקב"ה לא שייך שייבנה לתוהו וריק, וא"כ על כרחך שהיה מטרה מיוחדת בבנין שני המקדשות שחרבו, יען וביען שהם הכינו את הארץ שיוכל לקלוט את בית המקדש שירד בנוי ומשוכלל מן השמים.

וענין זה נגלה כבר לשלמה המלך ע"ה בתחילת חינוך בית המקדש הראשון, ועל כן פתח ואמר (מלכים א ה, יג): בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים, והכוונה שכך אמר שלמה המלך, שלעולם עיקר התכלית והמטרה הוא בנין בית עולמים בביהמ"ק השלישי, ומה שאני עכשיו 'בנה בניתי' - אין זה כי אם בבחינת 'בית זבול לך' - כמו דהיינו כמו בית אכסניא לימים או עשור וסופו ליחרב, אבל מ"מ לא תאמר שח"ו כל העבודות והניסים והנפלאות שהיו בביהמ"ק היו לתוהו וריק, יען כי הכל היה 'מכון לשבתך עולמים' - וכאמור לעיל ששני בתי המקדש היו הכנה להכין את תבל

מספה"ק עפ"י מה שנאמר (משלי יח, א) לתאוה יבקש נפרד, ולכן נקרא ברית שלום, וכדאמר הקב"ה על פינחס שהוא אליהו מלאך הברית (במדבר כב, יב) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, ובוה מרומז שהוא יבא לבשר הגאולה בסוף הימים אבל רק בתנאי שיהיה שלום ביניהם.

והנה שבת קדש גם כן נקרא שבת שלום כידוע, שמסוגל לאחד הלבבות, וכידוע מספה"ק (ראה של"ה הק' מסכת שבת, פרק תורה אור, בהגה"ה ד"ה מצאתי) שיש שיישים ריבוא שבתות נגד כלל ישראל, והשבת מעידה על ישראל שהם עם אחד, ולכן מסוגל להופעת אליהו לבשרנו כי אין אליהו בא בערבי שבתות (עירובין דף מ"ג ע"ב) אבל בשבת עצמה יכול לבוא כדאיתא בסוגיא של אין תחומין למעלה מעשרה (שם), ובפרט שהוא פיקוח נפש כל רגע שמתעכב מלבוא. ולכן בשבת זו שקודם המילה בו מתכוננים לקיים מצוות המילה ויבוא אליהו, וחפצים שכשיבוא אליהו הנביא לברית מילה כבר ישלים שליחותו וכבר יבוא לבשרנו על ביאת משיחנו, לכן מקדימים ומתאספים ביחוד הלבבות, ומברכים איש את רעהו, ובוה אנו מקבלים על עצמנו שיהא שלום ואחוה ואחדות בינינו ונזרוק ונשליך את יצר המחלוקת ופירוד הלבבות, ונהיה כולנו כאיש אחד בלב אחד, ודייקא בשבת שבכוחו להשפיע עלינו כח השלום. ועל כן נקרא סעודה זו שלום זכר, כלומר שמקבלים עלינו מדת השלום בשלימות, ועל ידי כן יזכה הילד להכנס לבריתו של אברהם אבינו ע"ה בשלימות, וכנ"ל שקדושת הברית תלוי במדת השלום, וכך גם נזכה שאליהו הנביא שמגיע לברית יבוא לבשרנו על ביאת משיח צדקנו.

ולכן כשאמר הכתוב ויביאו את המשכן אל משה, ובסוף העניין נאמר (שמות לט, מג) ויברך אותם משה, שבירכם יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם, והיתה תפילתו גם על בית השלישי באחרית הימים, כי כל המשכן והמקדשות היא הכנה לבית השלישי וכנ"ל, הסמיכו חז"ל לזה עניין השלום, ושאלו איזה דברים הותקנו מפני דרכי שלום כדי להרכות השלום בישראל שרק היא תעמוד להם לישראל, וכל זה על מנת לעורר זכותו ותפילתו של משה להשרות שכינת כבודו בבית העתיד בגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

השראת השכינה לעד, וכדאיתא בתרגום ירושלמי (שמות יב, מב) לילא רביעאה כד ישלים עלמא קיציה למיתפרקא וכו', משה יפוק מן גו מדברא ומלכא משיחא מן גו רומא, שזכותו של משה תעמוד להם לישראל בגאולה העתידה להשרות השכינה בתוכם בביתו ובהיכלו.

אך על אף כל הזכויות שיעמדו לישראל באחרית הימים להליץ יושר על גאולתם, וכנ"ל מהכלי יקר שיגאלו אף שלא יהיה בידם כל זכות, ומכל מקום עיקר הדבר להחיש עת הגאולה היא עזיבת המחלוקת ושנאת חינם שביניהם, שהרי היא שהחריבה את בתינו ושרפה את היכלינו והגליתנו לבין האומות ועדיין מרקד בינינו (יומא דף מ' ע"ב), שזה גרם חורבן בית שני אע"פ שהיה שם ריבוי של לומדי תורה ועובדי ה' כדאיתא במדרשי חז"ל (פתיחתא דאיכ"ר יב; איכ"ר ב, ועוד) על המספר הרב של בתי כנסיות ובתי מדרשות שהיו בירושלים שבהם ישבו ועסקו בתורה, ולא היה בידם עבירות חמורות כאשר היה בימי חורבן בית ראשון, [כפי שמשמע מפשטות הכתובים ובאמת שאין לנו השגה כמה שהיה שם]. אבל בבית שני היו כולם צדיקים ויודעים את התורה ומפני מה חרב, מפני שנאת חינם ולשון הרע ופירוד הלבבות, ללמדך ששקול חטא זה של שנאת חינם כג' עבירות החמורות, וכמובן שכל זמן שחטא זה ירקד בינינו ולא יתוקן לא יהיו ראויים לגאולה ח"ו, כי היא שהחריבה את בית המקדש וכל זמן שהיא בעולם לא יתכן שיבנה, ועל כן מן ההכרח לעזוב כל מיני שנאה ופירוד ולהשכין בתוכנו שלום ושלוה אהבה ואחוה, ואז בשמחה תצאון ובשלום תובלון.

ובזה אפשר ליתן טעם לשבח למנהג ישראל לעשות סעודה מיוחדת בשבת שלפני המילה וקורין אותו שלום זכר, ומאי שייכות לסעודה ודייקא בשבת, וגם מדוע קורין לו 'שלום זכר' דייקא. אלא דהנה כל ברית מילה הוא זמן המסוגל ביותר לקרב הגאולה כי אליהו מלאך הברית ומבשר הגאולה בא לכאן (עי' פרדר"א, פרק כט), וכשהוא בזה העולם ורואה מצבם של ישראל הרי יכול לפעול הגאולה, והרי הוא בא לעשות שלום בעולם כדאיתא בחז"ל (עדייות פ"ח מ"ז), ולכן ברית הוא בחי' שלום כידוע, דשלום מושפע ממידת יסוד (ראה זוה"ק ח"ג, דף רע"ג ע"ב), ובהעדר הברית גם יעדר השלום כידוע

קרית צאנז נתניה שליט"א, ובני וחתני המחותר הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב. בכסא של אליהו התכבד הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, 'מהכסא' - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א.

המוהל היה המחותר הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א. סנדקאות - הסב הגה"צ אב"ד ראדומישלא שליט"א. 'מהסנדק' - הרה"ג ר' אריה יהודה דייטש שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע, 'סנדק מעומד' - הסב הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, ברכות וקריאת השם - כ"ק מרן שליט"א, ויקרא שמו בישראל "אלתר אלעזר מנחם", ע"ש זקיננו כ"ק האדמו"ר מלעלוב צוק"ל. לאח"כ אמר המוהל 'מי שברך', ואמרו עלינו וק"י (והקפיד מר"ש ככלל ברית שהאוחז התינוק יכרע עם התינוק בעת אמירת 'ואנחנו כורעים וכו'). עם סיום הברית פצח הציבור הענק בשיר ושבח, בקול רינה והמון חוגג. ואיחל מרן שליט"א ברכת מזל טוב לכל הקהל.

אח"כ התיישב מרן שליט"א למעמד לחיים לכבוד השמחה וקידושא רבא. לצדי מרן שליט"א ישבו נכדו בעל השמחה הרה"ג ר' חיים משה שליט"א, בני כ"ק מרן שליט"א, והמחותן הגר"נ בידרמן שליט"א מלעלוב.

כן הגיע להשתתף בשמחת הקידושא רבא הדוד הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מלעלוב ששהה כאן במלון על שב"ק עם נדיבים תומכי באר הפרשה. מרן שליט"א קידש על הי"ש ואיחל לקהל בברכת לחיים. לאחמ"כ בירך על ב' מזונות. ופצחו המשוררים בניגוני שמחה והודיה. והביאו מרקחת אתרוגים, ודגים. במהלך הקידושא רבא כיבד מרן שליט"א את המחותר הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א מלעלוב לשאת מדברותיו, בדבריו קישר את שמחת הברית עם הנלמד בפרשתו בפרשת הקמת המשכן, ומדברי העוללות אפרים בפרשתו שבכל שמחת ברית מילה הוא כהקמת המשכן.

כן כיבד מרן שליט"א את הדוד הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מלעלוב לשאת מדברותיו לכבוד השמחה.

את השוה"ט דעתיקא קדישא בשילוב סעודת הברית ערך מרן שליט"א בקליינע זאל שבביתו נאוה קודש, יחד עם בני המשפחה, במהלך הסעודה שוחח מרן שליט"א הרבה אודות כמה וכמה עניינים במצות ברית מילה ומסירות נפשם של בני ישראל לקיום מצו זהו. כן שוחחו אודות הרה"ק מקאליב זי"ע שהשבוע חל יומ"ד דיליה. בהמשך זימרו 'יום ליבשה' כנהוג.

שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' אברהם שלמה זלמן היילפרין שליט"א מפעיה"ק. בהללויה זמרו כנהוג 'רוממות קל בגרונם' וכו'.

בעליות התכבדו, כהן - החתן מורנו אברהם מושקוביץ נ"י, לוי - הרב יצחק אייזיק לוי משגיח בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק, שלישי - המחותר הגה"צ אב"ד ראדומישלא שליט"א, רביעי - הרה"ג רבי מאיר נתן נטע הלברשטאם שליט"א נכד כ"ק מרן שליט"א, חמישי - הנגיד הרה"ח ר' אפרים רייך מקרית הבעש"ט, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך וקריאת השם לרגל הולדת הבת להר"ר מיכאל דייטש מפעיה"ק (ב"ר שלמה דוד מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרב שמואל לנדאו ז"ל)], שביעי - הרה"ג ר' יהודה אריה דייטש שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע, הבעל ברית הרה"ג רבי חיים משה הלברשטאם שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן שליט"א, החתן שמעון דוב ישראלי נ"י, החתן מורנו דוד יהודה ריך נ"י, הרה"ח ר' יהושע שמואל בלייער מלונדון - ירושלים, הרה"ח ר' בועז נאה מב"ב, הרה"ג רבי חיים אהרן בלייער שליט"א רב ומו"צ בשכונת מנחת יצחק בירושלים ומח"ס חוקי חיים, הרה"ח ר' ישראל רוזנברג מבארא פארק, הרב אלטר יעקב שמעון שר מנהל ת"ת דרכי אבות פעיה"ק, הבחור הבר מצוה שלום נ"י בן הר"ר מרדכי דוד גוטמן מפעיה"ק (ב"ר יעקב יצחק מירושלים, וח"ר יצחק אהרן ברבר מפעיה"ק), אחרון חזק - הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, מפטיר - הרה"ח ר' יחזקאל רייך מקרית הבעש"ט (ב"ר מאיר ז"ל), והפטירו הפטרת פר' פקודי 'ותשלם כל המלאכה' (כמובא בס' דרכי חיים ושלום), הגבה - הרה"ח ר' יעקב ויטריאול מב"ב, גלילה - הרה"ח ר' אשר זעליג מרמורשטיין מירושלים. מוסף התפלל מרן שליט"א לפני העמוד, לרגל היארצייט של זקיננו הגה"ק מנייטרא זי"ע. לאחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר יעקב חנניה ברנשטיין מפעיה"ק (ב"ר חיים מב"ב, וחה"ר יצחק שלמה ורטהיימר מפעיה"ק).

מיד אח"כ החל מעמד הברית לנין כ"ק מרן שליט"א, ונשמע קול המכריז הרה"ח ר' בערל שטמר, כשהוא מכריז קוואטער (ונתכבד הרב ליפא ליברמן שליט"א חתן המחותר הגר"נ בידרמן שליט"א).

בהכרזת 'ברוך הבא' הכניסו את התינוק להיכל. בהבאות התכבדו הדודים בני וחתני הגה"צ אב"ד

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

בתוה"ק בפרשתו (שמות לח, כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה וגו'. ברש"י, המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל. ויש לבאר למה בעת שמחת גמר בנין המשכן רמז שיהא בית המקדש נחרב פעמיים, הלא בשעת

חדוותא חדוותא (ב"ר כו, ד) ודיה לצרה בשעתה.

במדרש תנחומא בפרשתן (אות יא) ולכמה חדשים נגמרה מלאכת המשכן, רבי שמואל בר נחמן אמר בשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן, תשרי מרחשון כסליו, והיה מונח ומפורק טבת ושבת ואדר, והעמידוהו באחד בניסן, שנאמר (שמות מ, ב) ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד וכו', וכדברי רבי שמואל בר נחמני שאמר שנעשה המשכן בג' חדשים, למה לא עמד מיד, אלא מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסן נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב שמחתכם שמחה בשמחה, והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרין להם נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקב"ה, ועל זה אמר דוד המלך (תהלים צב, ה-ז) כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן, כי שמחתני ה' בפעלך זה אהל מועד, במעשה ידיך ארנן זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך שהיית חושב לערב שמחה בשמחה יום שנולד יצחק אבינו, ואותו היום נטל עשר עמרות כדאיתא בסדר עולם וגו', ולפיכך איש בער לא ידע אלו הליצנין והטפשיין שבדור שלא היו יודעים מחשבתו של הקב"ה, וכסיל לא יבין את זאת שלא היה יכול אחד מהם להקימו ולא בצלאל ולא אהליאב ולא החכמים העושים את כל מלאכת הקדש כדי שיבא משה ויטול את שלו וכו', ע"כ המדרש. והנה כולו תמוה הוא, דלכאוו' מה ענין חנוכת המשכן ללידת יצחק, וביותר מה שמסיים דעל זה אמר דוד המלך במעשה ידיך ארנן זה בנין בית המקדש וכו', דמה שיאטיה להכא.

ואפ"ל עפ"י מה שפי' הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע מה שנא' (בראשית כה, כח) ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו, עפ"מ שראה אצל רבו הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע, שהיה לו בן אחד שלא הלך בדרכי יושר כראוי לבן צדיק כמותו, ואעפ"כ החזיק את בנו במזונות ולבושין דיקר וכל הצטרכותו, והיה רגיל להתפלל. רבש"ע, הבט נא כאשר אנכי עושה עם בני אע"פ שאינו הולך בדרך תמים מ"מ איננו חושך ממנו מאומה ונותן לו כל הצטרכותו, והרי אנכי רק בשר ודם, וכל שכן אתה אבינו אב הרחמן טוב מטיב ורב חסד בודאי ראוי

והגון לפניך להתנהג עם בניך כן, אע"פ שח"ו אינם עושים רצונו של מקום.

ומצינו שאמרו חז"ל (שבת דף פ"ט ע"ב), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, מאי דכתיב (ישעיה סג, טז) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך, לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם, בניך חטאו לי, אמר לפניו, רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עליהו, אמר ליה בניך חטאו, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה, אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ד, כב) בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה וכו' אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך וכו'.

ונראה מדברי חז"ל, כי יצחק שהוא מדת גבורה הפליג מאוד בטענותיו לפני הקב"ה שירחם על בניו יותר מאברהם ויעקב, והיינו משום דיצחק היה לו תשובה הגונה לטעון לפני השי"ת לומר, ראה והבט כי היה לי בן הנקרא בפי כל עשיו הרשע, אעפ"כ אהבתי אותו באמת ורחמתיהו כאב לבן, אף אתה רבש"ע תרחם על בני שהם בניך היקרים אע"פ שחטאו.

זהו שאמר הכתוב ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו, היינו שלכך אהב יצחק את עשיו למען יהיה לו ליצחק טענה חזקה בפיו לעתיד לבא, אתוד"ק (עי' דברי מאיר להרה"ק הר"מ מפרימשלאן זי"ע, פרשת תולדות, ד"ה שמעתי; וראה להגרש"ק זצ"ל בחכמת התורה, פרשת תולדות, עמ' תי).

והנה נודע מש"כ בספה"ק דכאשר הקב"ה דן את בני ישראל מתנהג עם בניו במידת הרחמים, וגם אם ח"ו באותה שעה אין ראויים לקבל הטובה, מכל מקום מצרף להם מה שעתידיים לשוב להשי"ת כראוי ולסגל לעצמם מצוות ומעשים טובים, ועל ידי זה משפיע עליהם חסד ורחמים. וראה בספה"ק אוהב ישראל (פר' עקב) שפירש מאה"כ והיה עקב תשמעון, כי השי"ת הבטיח לנו שבזכות זה שסופנו לשמוע בקול ה' ולשמור ולעשות את כל המצוות, בשכר זה ישמור לנו את הברית גם עתה, הגם שעדיין אין אנו ראויים לכך, כי הוא ית"ש מגיד מראשית אחרית וצופה ומביט עד סוף כל הדורות,

ההנהגה על פי שלטון הזמן כפי סדר הבריאה בעוה"ז, יעו"ש מה שביאר בזה לדרכו בקודש.

באשר לכך כאשר ההנהגה הוא במדת הרחמים ע"פ שם הוי"ה ב"ה, המורה על בחי' למעלה מן הזמן אז מצטרף גם הטוב העתידי להמשיך זכות על בני, שהרי כאמור בבחי' למעלה מן הזמן אין הבדל בין העתיד והעבר וההווה, משא"כ אם ההנהגה הוא בבחי' מדה"ד בשורש שם אלקים שהוא מורה על הטבע וסדרי הזמנים, לא שייך לצרף את העתיד.

עפי"ז יל"פ אמז"ל (ב"ר פי"ב ס"ד) בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתף מדת הרחמים למדת הדין שנא' ביום ברוא ה' אלקים ארץ ושמים. ולהנ"ל יבואר דהמתקת בחי' הוא בכך שיהא ההנהגה כלפי בני ישראל בבחי' למעלה מן הזמן ובכך ייחשב להם לזכות גם מה שעתידיים לשמור ולעשות אח"כ, והבן. ואפ"ל דהנהגה זו נמשך על בני ישראל דייקא בזכות המילה, דהנה האות ברי"ק מורה על שם הוי"ה ב"ה, (ראה שפע קודש ברית מילה, פר' חיי), וכמ"ש בבעל הטורים ברמז הפסוק (דברים ל, יב) מי יעלה לנו השמימה, דר"ת עולה מיל"ה וסו"ת הוי"ה, לכך בכח מצוות מילה מתעורר בחי' החסד שיהא ההנהגה ע"פ שם הוי"ה, ובכך ייחשב לנו גם זכות העתיד להשפיע לנו מאוצרו הטוב.

והנה במד"ר (שיה"ש פ"א סט"ז) מנה כמה מצוות שנצטוו מאדה"ר ואלך ושם אברהם נצטווה ראשון על המילה, יצחק חנכו לשמונה וכו', יעו"ש, וי"ל דהנה נודע מש"כ ביערות דבש דהמילה ביום השמיני המורה על למעלה מסדרי מערכת שמים וארץ, דהעולם נברא בשבעה ימים וסדריה ע"פ שבעה כוכבי הלכת, ומספר שמונה מורה על למעלה מסדרי המזלות וטבעיות העולם, נמצא דמילת יצחק ביום השמיני מורה על בחי' למעלה מסדרי המזל ולמעלה מן המזל, וי"ל דזה הרמז בשם יצחק שהוא גימטריא ח' פעמים שם הוי"ה, לרמז על ההנהגה בבחי' למעלה מסדרי הזמנים בגשמיות.

בכך יובן דדייקא יצחק אבינו הוא שימליץ בעדינו להושיענו, כי על ידו נמשך התעוררות רחמים שידון אותנו השי"ת בבחי' למעלה מן הזמן, ועי"ז יצרף לנו גם הטוב עתידי, לכך כאשר יאמר הקב"ה בניך חטאו דייקא יצחק הוא שימליץ טוב שיצרף להם

וכיון שרואה שבסוף נשוב אליו וכו' מחשיב לנו כאילו כבר עתה שבנו אליו בקיום התורה וכו', וזה שאמר שלמה בחכמתו (קהלת ז, ח) כי טוב אחרית דבר מראשיתו, שבזכות אחרית דבר מטיב הקב"ה כבר מראשיתו, וזהו והיה עקב תשמעון שבגין כך שבסוף תשמעון, כבר עתה ושמר ה"א לך את הברית ואת החסד, עכתוד"ק. ויסוד דבר זה הוא במדרשי חז"ל כאשר האריך בזה בפרשת דרכים (דרוש ד'), והובאו דבריו בייטב לב (פר' ויחי) עה"פ ויברכם ביום ההוא לאמר כך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, עי"ש דבריו הנחמדים באריכות, וראה עוד בענין זה בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ו, אות יג; מאמרי כסלו, מאמר ד, אות מט, ועוד).

ויתכן לבאר עפי"ד הישמח משה (הפמרת פר' נצבים, ד"ה ומקודם שנפרש זה), לבאר אמז"ל (יומא דף ל"ח ע"א), בבן קמצר שלא רצה ללמד על מעשה הכתב וכו' על אלו נאמר (משלי י, ז) ושם רשעים ירקב, ופרש"י שהיה קושר ארבעה קולמוסין בארבע אצבעותיו וכותב שם בן ארבע אותיות כאחד, ויש להבין איזו מעלה וחשיבות יש בתחבולה זו לכתוב ד' אותיות של שם הוי' בפעם אחת, וביאר דשם הוי' ב"ה מורה שהשי"ת היה הוה ויהיה (זוה"ק פר' פנחס, דף רנ"ז ע"ב; שו"ע, או"ח ס"ה ס"א) והיינו כי כלפי השי"ת אין שום מושג של זמן ואין שום הבדל בין עבר להוה, בין הוה לעתיד ובין עתיד לעבר, שכולם הם יחד כאחד, מה שהיה לפניו ומה שהוא עכשיו ומה שעתיד להיות, שוים לפניו ית"ש בלי הפרש זמן כלל, וזה הרמז בכתיבת כל השם בבת אחת, שהוא בחי' יחוד האמיתי להורות כי כלפי קוב"ה הכל אחד העבר ההוה והעתיד, לכך כיון שלא רצה ללמד אופן הכתב קראו עליו ושם רשעים ירקב, עכתוד"ק עי"ש, (וראה עוד ישמח משה, פר' חוקת, ד"ה במדרש הובא; דרוש לר"ה אות ה, ד"ה ויותר; תפלה למשה, תהלים כה, י).

וראה עוד בישמח משה (פר' וארא, ד"ה והנ"ל דהנה) דזה ההבדל בין אם השפע וההנהגה הוא ע"י שם הוי"ה ב"ה, ובין אם ההנהגה ע"י שם אלקים, דכאשר ההנהגה הוא משם הוי"ה אז השפע וכו' נמשך מבחי' למעלה מן הזמן, אבל כאשר ההנהגה הוא בשם אלקים שעולה בגימטריא הטב"ע (ראה רמב"ן פר' בראשית; ראשית חכמה, שער האהבה, פ"ז) הרי

הקב"ה זכות העתיד ועי"ז יומשך עלינו חסד א'ל ויושיענו ויגאלינו למען שמו.

ויש לציין מש"כ הרמב"ן בפירושו על שיר השירים (ה, יג) וז"ל, גם את בדם בריתך שלחתי אסירך מבור אין בו מים (זכרי' ט, יא), רמז בכאן על עקבת משיח, שיהיה הדור כולו חייב, ותשתכח תורה מישראל, ותרכה החוצפה והעזות, כדכתיב מבור אין מים בו, ולא ישאר בידם רק זכות מצות מילה, גם היום מגיד משנה אשיב לך (זכרי' שם פסוק יב), כאשר שלחתי מבשר טוב לגאולת אפרים בן אשלח לכם מבשר שני, עכ"ל. והיינו כאמור כי ע"י מצות מילה יתעורר שיהא הנהגה בבחי' שם הוי"ה ב"ה המורה כי לפניו ית"ש ההיה ההוה ויהיה הכל אחד, ובכך יצרף כבר עתה זכות העתיד ועי"ז יזכו לגאולה השלימה.

לכך מבקשים בנוסח הרחמן לברית מילה, 'הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים' וכו', שנתקן זה להורות על ענין האמור שעל ידי מצות מילה מעוררים וממשיכים זכות הגאולה העתידה במהרה בימינו.

וכאמור דלעתיד לבוא כשיאמר הקב"ה ליצחק אבינו בניך חטאו לי, ישיב לו, רבש"ע בני ולא בניך, רצ"ל האם בני ישראל אינם בגדר בניך, הרי אני קראתי התואר בן אפילו לבני עשו הרשע, ואם אני קבלתי על עצמי את עשו כבני אף שאין לך בזיון ושפלות יותר מבן כזה, כמאמרם ז"ל (סנהדרין דף נ"ב ע"א) כמאן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפילו לרשיעא בר צדיקא וכו', אם כן בוודאי ובוודאי שבכל מצב שהוא יהיו בני ישראל נקראים בנים למקום כי יתר מרעהו צדיק וכל שכן הבורא ית"ש, ולכן קבל נא עליך פלגא מעוונות בית ישראל.

ויאמר יצחק אבינו להקב"ה, הלא כשקבלו את התורה אמרת להם בני בכורי ישראל (שמות ד, כב), ופירש"י, שהיה גלוי לפניך שהן עתידין לומר לפניך בסיני נעשה ונשמע לקבל עולך מאהבה כבנים. והיינו כי עוד בהיותם בארץ מצרים קרא להם הקב"ה בני בכורי ישראל, ואף שהיו אז בשפל המדרגה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה וכו' (ילקוט, פרשת בשלח, רמז רלד; שמו"ר כא, ז), כי כבר מאז צירף להם הקב"ה את זכות העתיד שיאמרו נעשה ונשמע, ומהאי טעמא גם בהיותם במצאים במצב שפל נקראו בנים, ובכך גם

עתה ראוי שייקראו בנים בזכות העתיד.

ויראתי בפצותי דאולי י"ל דמטעם זה אהב יצחק את עשיו, דהנה נודע מה שהביאו בספה"ק דעתיד חזיר ליטהר, והובא בשל"ה הק' (תולדות אדם, נבית דוד ס' א) בשם רז"ל, ובספר הברית (ח"א פל"א) בשם מדרש תנחומא, וראה בשם משמואל (פר' וישלח, תרע"ב) דכתו"ד שם"מ הוא שרו של עשו, שסוף השם הוא שם קדוש ולעתיד יביא הקב"ה את היצה"ר וישחטנו דהיינו שיפריד ממנו את החלק הטוב להיות מלאך קדוש והחלק הרע יכלה, ובודאי דוגמא שלו הוא עשו למטה שיש בו ג"כ חלק טוב מלובש בתוך חלקי הרע וכו', וכמו לעתיד ששרו ישחט ויפרד ממנו החלק הטוב לשארית והרע יכלה, כן עשו למטה כתיב (עובדי' פ' י"ח) ולא יהיה שריד לבית עשו ואמז"ל (ע"ז י' ע"ב) בעושה מעשה עשו, אבל חלקי הטוב יתבררו ממנו ותהי' לו שארית בארץ, וזהו שאמז"ל עתיד חזיר ליטהר, רמזו ז"ל על עשו שנמשל לחזיר, ואפשר שכן יהי' גם בפשיטות כאשר יר השורש למעלה יטהר החזיר למטה, וע"כ לעתיד נאמר (צפניה ג') אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' וכו' עי"ש.

ועל כן כאשר צפה יצחק אבינו ברוח קדשו וראה סופו של עשיו שיתהפך לטובה, רצה להמשיך עליו זכות בזכות העתיד, ובכך סבר לתקנו מיד להביאו לתיקונו, וז"ש ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו רצ"ל שבפנימיות יש בו נצוה"ק המעורבים בו שסופם שיתעלו ויחזרו לשורשם, ועל כן ביקש יצחק יחון רשע עי"ש בגמ'. ובכח זה יתאמץ יצחק לעת"ל לעורר רחמים על בני ישראל באומרו הרי גם על עשיו רחמתי ואהבתי אותו מחמת ניה"ק שיתעלה לעת"ל, וא"כ מכ"ש וק"ו שכך ראוי להיות ההנהגה כלפי בני ישראל אשר שורשם ויסודם טובים וזכאים וכן סופם להיות צדיקים וישרים, ובגין יומשך עליהם חן וחסד להושיעם ולהצילם מכל צרה ומצוקה, וליתן להם שפע ברכה משמי שמים מבחי' למעלה מן הזמן וכאמור.

מעתה יבואר דכאשר באו להקים את המשכן, והמגיד מראשית אחרית ראה כי בסוף יתמשכנו ב' בתי המקדש בעוה"ר, לכן ברוב רחמיו וחסדיו הקדים לנו הרפואה למכה, וציווה להמתין בהקמתו עד יום החודש הראשון באחד לחודש יום שבו נולד יצחק אבינו, כדי להמשיך מליצה טובה לכב"י כי גם כאשר ח"ו יגרום החטא וכו' ויחרב ביהמ"ק, יתעורר

זכותיה דיצחק עקידא אשר הוא עורר ופעל ענין האמור שגם כאשר לא יהיו ראויים לישועה, יבא להם הטובה והישועה בזכות העתיד, ועי"ז יושעו בישועת עולמים.

זה שסיים המדרש, דעל זה אמר דוד המלך ע"ה כי שמחתני ה' בפעלך זה אהל מועד, במעשה ידיך ארנן זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, לרמוז שמיד בהקמת המשכן פעל הקב"ה להמשיך עלינו חסדו וטובו גם לעתיד לבוא כאשר יצפו בני ישראל ויקו וייחלו לבנין הבית המקוה, שאז יושעו בזכות יצחק אבינו, שבכוחו יעורר רחמים שיקרבם השי"ת וינטלם וינשאם לבני ישראל אף כשלא יהיו ראויים, בזכות העתיד לחון אותם בדין ולהחיש עת

ישועתם ופדיון נפשם. זהו שרמו הכתוב בריש פרשתן אלה פקודי המשכן משכן העדות שרמו לב' משכנים שנתמשכנו בעוונותיהם של ישראל, עד אשר יזכו לבנין הבית המקוה הבית השלישי, דרמו בכך לבאר מפני מה עיכב הקב"ה את הקמת המשכן ג' חדשים להקימו דייקא ביום שנולד בו יצחק, דכל זה לטובת בני ישראל באחרית הימים, שיוושעו שוב בכוחו של יצחק אבינו וכאמור, ומכך נדע להתחזק כי הגם שנחרב ביהמ"ק בסוף נוכה לגאולה השלימה בזכותיה דיצחק אשר יעורר בחי' מדת הרחמים לפני המקום ב"ה, אשר יבוא להושיענו ויגאלנו שנית במהרה בימינו אמן.

אהרן היילפרין מבית שמש, דרור יקרא - הרב בנש"ק אריה ליבוש שמרלר שליט"א, , שבת היום - הרב חיים יקותיאל דייטש מירושלים - נין כ"ק מרן זי"ע. אחר התורה זמרו 'שושנת יעקב' כנהוג. בברכהמ"ז על הכוס כיבד מרן שליט"א את המחותן הגה"צ אב"ד ראדומישלא שליט"א.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ג ר' מיכאל אליהו מושקוביץ מק. הבעש"ט פ"ת, לוי - הר"ר יוסף לאווי ממאנסי, שלישי - הרה"ח ר' משה מתתיהו וייצנער מיוניאן סיטי, גלילה - הרה"ח ר' איסר הערץ מבארא פארק. בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרב

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

במדרש, ויש גורסין (ראה ילקוט'ש שמות לו, רמז תיד, וביפ"ת בשמו"ר שם) משכן לדברות], וביארו המפ' (יעו' חתם סופר פרשתן, ד"ה תרומה; וכן בפר' פקודי, ד"ה אלה, ועי"ש בהגהות שער יוסף, פר' פקודי, אות ב; בנין אריאל, פר' פקודי) דהכוונה על בנין בית המדרש ובית וועד ללומדי תורה יעו"ש (ועי' במדרש הגדול בפרשתן, לו, ז).

עוד במדרש (הובא בחוט המשולש) אלה פקודי המשכן, זה שאמר דוד (תהלים פו, ז) עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו, והוא פלאי. - ההיתר ללמוד שלא לשמה, הוא בתנאי שלומד ע"מ לעשות -

לביאור הענין נפתח בדברי המדרש (ב"ר ה, ה) א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לברא את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא, הה"ד חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו, חסד אומר יברא שכולו גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים, צדק אומר יברא שהוא עושה

בתוה"ק בפרשתן (שמות לח, כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד עפ"י משה וגו', וברש"י, המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן שני פעמים על עוונותיהן של ישראל. וכבר עמדו ע"ז המפ' דלכאו' הוא פלאי מה ראה להזכיר כאן ענין החורבן, והלא בעידן חדוותא חדוותא (ב"ר כו, ד), ובאותו היום הרי היה בו שמחה גדולה בכל העולמות, ונטלה אותו היום עשר עטרות (שבת דף פ"ז ע"ב), באשר זה היה תכלית כל הבריאה כולה להיות השי"ת משרה שכינתו בתחתונים, וזכו לבנות משכן לה' ולהביאו לידי גמר, ומעתה מה לו להזכיר הצרה הזאת שעתידין בתי מקדשות להחרב. בזוה"ק (ח"ב דף ר"ב ע"א) ר"י פתח מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם (תהלים לא, כ). וצ"ב השייכות לכאן.

במדרש (שמו"ר נא, סב) נכנס משה אצל בצלאל וראה כי נשלמה מלאכת המשכן, א"ל להקב"ה עשינו כאשר דברת ונתת, מה נעשה במותר, אמר לו הקב"ה עשה בהם משכן לעדות [כן הוא הגי'

תמיד יוכל למצוא בו איזה הוראה למעשה, וע"ז נקראת 'תורה' מלשון 'הוראה' (ראה פרדס רימונים, שער כג, פרק כב), וכשיתבונן האדם היטב בכל חלק מחלקי התורה הן בש"ס או בהלכה, תמיד יוכל ליקח ממנו איזה דרך בעבודת ה', כי התורה היא המורה דרך לכל נפש כיצד יעלה ויבוא בדרך ה'. ואכן אם ילמד תורה באופן כזה, גם אם יעלה מחשבה זו בראשו שסוף הכבוד לבוא, ויוכל להרויח ממון או שאר הנאות וכו', סוכ"ס יש לו מחויבות כלפי השי"ת ועושה זאת ומקיים מה שלומד, על כן שפיר עבודתו מקובלת ומרוצה לפניו ית"ש, ובבוא העת יזכה אף הוא ללמוד תורה לשם שמו ית'.

לא כן מי שכל עסקו בתורה רק להוכיח ידע ובקיאות, שיראו כולם גאונותו המופלגת, ושיתפרסם שמו כתלמיד חכם ובקי וידען וכו', ואילו החלק ה'למעשה' חסר אצלו, או אז תורה זו נעשית לו בגדר סם המות, ואז יוצא קרח מכאן ומכאן, דבלימוד תורה זו אין כאן לא התקרבות להשי"ת, ולא התעלות מצד האדם, רק אדרבה הוא הולך ומתרחב ואינו זוכה להכנס להיכל ה', ועל כגון זה אמרו 'כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לי' (יבמות דף ק"ט ע"ב).

- אין דומה לימוד תורה של ישראל לשל גוי -
שאינו אלא לשם מדע -

ע"ז דרשו חז"ל (ב"ק דף ל"ח ע"א) בפסוק (ויקרא יח, ה) ושמרתם את חקותי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, אמר ר' מאיר כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא אדם, הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול. והוא תימה גדולה, מה חשיבות יש לגוי שעוסק בתורה, הרי התורה הוא רק נחלת עם ישראל שלהם ניתנה תורה והמה קיבלוהו עליהם ברצון. ומה לו לגוי בעסק זה עד שמחשיבו רבי מאיר כל כך, בעוד שגם הגוי העוסק בתורה אינו אלא להשלמת מדע ולצרכי מחקר וכו'.

אלא דכאן בא רבי מאיר ומלמדנו דבר גדול, ור' מאיר אליבא דשיטתיה דאמר במקום אחר (אבות ו, א) כל העוסק בתורה לשמה משמח את המקום משמח את הבריות, והן אמת דעיקר התורה לשמה שיהא לשם שמים בלתי לה' לבדו, בלי שום פניות, רק בדביקות לקוב"ה שכן כל התורה כולה היא חמיבה אחת של דביקות קוב"ה כלשון הרב בעל התניא (פרק ב) שהוא ודעתו וחכמתו חד, כי התורה

צדקות, שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה וכו', מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליך לארץ הה"ד ותשלך אמת ארצה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולמים מה אתה מבזה תכסים שלך תעלה אמת מן הארץ הה"ד (תהלים פה, יב) אמת מארץ תצמח, ע"כ. ויש לבאר מפני מה עמד הקב"ה והשליך לארץ ארצה, והלא לכאן טענה הוגנת וצודקת היתה בפיו, ואם כן מה פשעו וחטאתו עד שנענש להיות מושלך ארצה. והתורה"ק ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים.

ויבואר עפ"י מה שאמרו חז"ל בגמ' (פסחים דף ג' ע"א) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ובתוס' (ברכות דף י"ז ע"א ד"ה העושה) עמדו ע"ז דלכאן זה סותר למה שאמרו חז"ל (ברכות שם) דהעוסק בתורה שלא לשמה נח לו שלא נברא, וע"ש מה שתירצו בזה. והנה בגוף הדבר ראוי להתבונן ולהעמיק, היאך באמת התירו חז"ל לעסוק בתורה שלא לשמה, הרי התורה הוא כלי שעשועיו של הקב"ה, והיאך ירהיב האדם עוזו בנפשו להשתמש בו להיות עמרה להתגדל בו וליהנות ממנה בטובות אישיות, ולא יעלה במחשבתו שום כונה לשם שמו ית', הלא זהו נגד השכל הפשוט.

והלום ראיתי להגה"ק החיד"א זלה"ה (ראה פני דוד, פר' בשלה, עה"פ ויאמר אם שמוע) שכתב לדייק בחילוק הלשונות בדברי חז"ל הנזכרים, דבמקום אחד אמרו 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה' וכו', ואילו באידך מימרא אמרו 'כל העוסק בתורה שלא לשמה', ולא הוסיפו 'ובמצוות'. הוי אומר שהדבר תלוי אם מקיים האדם המצוות שעליהם למד בתורה, דהיינו שלומד על מנת לקיים, שאז על כגון דא אמרו דרשאי ללמוד אפי' שלא לשמה, אך אם עוסק בתורה לבד ואינו מקיים מה שלמד, ע"ז אמרו נח לו שלא נברא, יעו"ש בדבריו באריכות.

וביאור הדברים, שכשהאדם עוסק בתורה, הרי שגם אם כוונתו לטובת עצמו להיות גדול ותלמיד חכם ושיכבדוהו וכו', אך עכ"פ מבין כי התורה מחייבת אותו, ומוכרח הוא להתנהג כמפורש בתורה, וכאשר כתב הרמב"ן באגרתו 'וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו'. כי זה כלל גדול בעבודת השי"ת, שבכל סוגיא ובכל ענין שבתורה שהאדם עוסק בה,

ואת משפטי אשר יעשה אותם, שעכ"פ ירצה לקיים ולעשות מה שלמד, ואז אפי' אם יעשה אותם האדם אפי' שרק לומד כגוי ואין לו שום כוונה לשם שמים, אף תורה זו מקובלת לפני המקום ב"ה. ואין הכוונה כאן על גוי ממש, שכן לזה בוודאי לא תורה יקרא, כי אם באיש מישראל העוסק בתורה בדומה לאותו גוי שאין לו כוונה לשם שמים, אכן מובדל הוא היהודי כי עכ"פ חפץ לקיים ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם (דברים ה, א), ועל זה אמרו כי נכון הדבר שילמד תורה באופן הזה בבחי' שלא לשמה, כי סוכ"ס יזכה לבוא למדריגת לשמה.

וזהו כעין הנודע העובדא דהוה אצל רביה"ק בעל הישמח משה זי"ע (הובא בתהלה למשה הקדמה לספר ישמח משה) בהיותו עול ימים אשר פעם אחת כששקד על תלמודו בבית המדרש בהתמדה יתרה ובקול רעש גדול. לפתע, תוך כדי לימודו ניצב על מפתן הדלת חד דעמיה אשר שמע את קול התורה בוקע ומהדהד מביני כותלי דבי מדרשא ואיותה נפשו לדעת מי הוא בעל השמועה. וכראות הישמח משה את אותו האדם המתבונן בו, חלפה הרהור במחשבתו נקודה ומשהו הרהור שלא לשמה. וכשנזכר שעלתה בלבו מחשבה זו תיכף ומיד סגר הגמרא ולא אבה להמשיך בלימודו, כי על תורה כגון זו נאמר (תהלים ג, טו) ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי. אכן שוב לאחמ"כ החל להתבונן בשים לב, וכי התורה שלי היא שהותר לי להיבטל ממנה?! והלא מקרא מלא דיבר הכתוב (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה, ומאחר שכן - גמלה ההחלטה בלבו - נח לי שאשרף באש הגיהנם, אבל מן התורה לא אסור ולא ארפה ידי, ויהי מה, ושוב חזר ואמר לעצמו, שבאמת זהו 'תורה לשמה' דהרי הוא היה מוכן ומזומן לעלות על המוקד בגיהנם, ומ"מ גמר בדעתו לעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, כי מחוייב הוא לעשות כן מחמת המצוה שציווהו הבורא ית"ש, ובהיות כן זהו כבר בגדר לימוד התורה לשמה, שהרי נמצא רצונו ית' מקויים.

והיינו כי גם אם יודע האדם שעדיין לא זכה להתעלות דיו, אלא שהוא עוסק בתורה כיון שיודע בעצמו בעומק לבבו שמאחר ויכול להרויח וליהנות מחמת התורה שלמד, הרי שזהו מה שדוחפו לעסוק בתורה, עכ"ז לא יניח ידיו ולא יסגור הספר מסיבה זו, כי אם אדרבה יכניס במחשבתו שעכ"פ רצונו

הק' הוא עצם אלוקות, והאדם העוסק בה הריהו דבוק בקוב"ה.

ועל כן גם אם אין האדם עוסק בה ממש לשם שמים, עכ"ז אם עוסק בה ומשתוקק ורצונו לעשות רצונו ית"ש ולקיים מה שלומד, כגון שעוסק בהלכות שבת ע"מ לדעת המעשה אשר יעשה, או בהלכות תפילה וכדו', ע"ז שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע דגם זה נחשב כמדריגה של לימוד התורה לשמה, ואז יש בזה כדי לשמח את המקום, ואף שאין מחשבתו בשלימות לשם שמים, עכ"ז הריהו יותר מגוי שיושב ועוסק בתורה רק לשם השתלמות המדע, כי אוהב לחקור ולהתעמק בדברים פנימיים וערכיים.

כבר שמענו הרבה על גויים גמורים שהיו בקיאים בתלמוד באופן מפליא, וכיוצ"ב שמעתי בשם דודי הגה"צ רבי מיכאל בער וויסמאנדל זצ"ל שהיה ידען נפלא ובקי בכמה מיני חכמה, והיה דרכו להסתובב במקומות שונים בעולם, וסיפר שפעם היה בלונדון ונכנס שם לספריה גדולה ומצא שם את ספרן גוי זקן שהיה יודע ובקי בספרי התלמוד ואף בספרי הראשונים, עד שכאשר דפדפו לו ספר והראו לו תיבה אחת היה יודע להשיב על אתר איזה ספר הוא ולהמשיך בע"פ את הנאמר בספר ההוא בהמשך הדברים, וכשהראה לו הרמ"ד א' מהספרים שמצא שם שדף השער היה חסר, התבונן קמעא ומיד אמר לו וכי אינך יודע הרי זה לשון הר"י מיגאש... וכשסיפר זאת לתלמידיו הפטיר וכי גוי זה הוא תלמיד חכם, הרי גוי היה לפני הלימוד ונשאר גוי אף אחר שלמד וידע את כל הראשונים, והיינו שאין זה נחשב כלל כלימוד תורה אלא כ'ידען' ותו לא.

- אין אדם רשאי לבל התורה מחמת שרואה שאין לומד לשם שמים -

ע"ז היה רבי מאיר דורש ואומר, הרי כתיב 'את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה', כי בוודאי תכלית ועיקר לימוד התורה הוא לדבוק בקוב"ה בשלימות, ושמה תאמר, הרי איני מרמה את עצמי, ואין אני במדריגה זו ללמוד רק לשם שמים, וא"כ שמא עדיף שלא לעסוק בתורה כלל, כי הרי בעסקי בתורה אני רק מגרע יותר, כי היאך אוכל להעזי פני לעסוק בתורת ה' לשם צרכים אישיים ולהנאות גשמיות וטובת עצמי.

ע"ז ממשיך הכתוב ואומר 'ושמרתם את חקותי

הכתוב (תהלים קכה, ב) ירושלים הרים סביב לה וגו', ורצ"ל שגם כשיהיו במצב שהטומאה תעמוד נגדם ויפלו ממדרגתם העליונה, עדיין צריכים לידבק בתורת ה', ואפי' אם כוונתם בבחי' 'אם אתם מקבלים את התורה', היינו על מנת להרויח, מכל מקום אין להם כל היתר לבטל מעסק התורה. ובל יאמרו כי מאחר והוא בבחי' שלא לשמה על כן יש להם למנוע עצמם מלעסוק בה, דלא כן הוא, אלא אדרבה יעסקו בתורה מתוך השתוקקות אימתי יבואו לידי לשמה, ויתפללו על זה לפני השי"ת, וכאשר רגיל אני לפרש לעצמי תמיד טופס הברכה השיבנו אבינו לתורתך ושוב וקרבנו מלכנו לעבודתך היינו שנוכל להגיע למדרגת לימוד התורה לשמה שיהיה 'תורתך' - תורת ה'. וכך בכך לקיים מצוות התורה כפי מיסת יכולתו, וכוודאי שאז יקבל השי"ת תורתו בכל אופן ומצב שהוא.

- תורה שלא לשמה נקראת 'עמל' ואעפ"כ -
'שתהיו עמלים בתורה' -

על דרך זה כתב רביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע (פר' בחקותי) לפרש מש"כ רש"י עה"פ (ויקרא כו, ג) אם בחקותי תלכו וגו' שתהיו עמלים בתורה, ודקדק דלכאנ' מה שייד לומר עמלים בתורה הרי מקרא מלא דיבר הכתוב (בראשית מט, טו) וירא מנוחה כי טוב, שהמנוחה הגדולה ביותר הוא מנוחת התורה, והיא שלוות הנפש הגדולה ביותר. והיא עיקר שמחת חיי האדם כמאמר הכתוב (תהלים יב, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, ועוד כתיב (משלי ג, טו) כל חפציד לא ישוו בה, והיא השמחה הגדולה ביותר לאיש אשר זוכה ומרגיש בטעם מתיקות וערכות התורה. וא"כ לכאורה האיך שייד לקרוא לתורה עמל.

וביאר מרנא הדברי חיים דזה קאי על לימוד התורה שלא לשמה, דאה"נ כשהאדם מגיע למדרגתה של לימוד התורה לשמה אז כבר התורה אינו עמל אצלו, כי הוא זוכה לכוון לאמיתתה של תורה ומחדש חידושי תורה, ודברי התורה אצלו המה שמחה ומנוחה, והתורה הק' היא משוש חיו עד שאינו יכול לנתק עצמו מן הספר שעוסק בו, אכן כשעדיין אוחו בלימוד התורה שלא לשמה אזי בא אליו בקושי גדול, שעבודתו הוא בכדי לקבל שכרו משלם שיהיה לו פרנסה והנאה וכבוד וכו', הרי שהתורה היא אצלו בבחי' עמל, וע"ז ציורת תורה למען לא יעזבו את תורת השי"ת מחמת כן, אלא

וחפצו לעשות רצונו ית"ש, שיוכל לקיים בשלימות כל מצוה שבתורה וכל הלכה בשו"ע, וכך בכך עם תפילה ובקשה שיזכה לבוא לידי עסק התורה לשמה, הרי שכוודאי שאז יעלה כל תורתו ומצוותיו לעילא לפני השי"ת, שיתקבל לרצון לפניו ית"ש כאילו עסק בתורה ובמצוות לשמה, ואדרבה לבסוף המאור שבה מחזירתו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב, ד"ה רבי אבא בר כהנא).

והרבה יש להתבונן בדברי ספר החינוך (מצוה טז - וראוי לכ"א ללמוד הדברים בפנים) שכתב בתו"ד וז"ל, ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והמה אונך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות, דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו. ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות עכ"ד, ובאשר לכך מובן כי כאשר יעסוק בתורה בתורה ולא יפסוק מפתגמי אורייתא סוכ"ס יזכה להתעלות לדרגת תורה לשמה, כי עצם לימוד התורה תעדן נפש האדם לקרבו אליו ית"ש.

- אם אתם 'מקבלים' את התורה מוטב - חובת עסק התורה גם בשבועותנו לקבל הנאה -

בהאמור יתיישב קו' התוס' (שבת דף פ"ח ע"א ד"ה כפה) בטעם הדבר שהוצרכו בני ישראל לכפיית ההר במתן תורה, והיו כמאויימים שמוכרחים לקבל התורה והמצוות, הרי המה הסכימו וקיבלו עליהם ברצון כשאמרו נעשה ונשמע, ומדוע הוצרכו לכפות עליהם ההר, יעו"ש מה שתירצו. ולהנ"ל י"ל דבאמת הם אמרו 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' (שמות כד, ז), והיינו שהם קיבלו את התורה שילמדוהו לשם שמים בלתי לה' לברו, כי באותו העת לא הבינו היאך אפשר כלל ללמוד ולעסוק בתורה שלא לשמה.

וע"ז הורה להם השי"ת למען ידעו כי לא יהיו תמיד באותה מדרגתה עליונה שהיו בה בשעת מתן תורה, ומחמת כן עלולים לבטל מן התורה באמרם כי אין ה' חפץ בתורה כזו, רק אילו יעסקו בה לשמה. אשר על כן כפה עליהם הקב"ה החר כניגית, הר רומזו לקליפות הסובבים את הקדושה, וכנודע מספה"ק (ראה פרס רימונים, שער כג, פרק ה) ברמז

ישראל ועסקו בתורה בהל' קמיצה (מגילה דף ט"ז ע"א), והיו כאלו מישראל שאמרו שאין תורה זו חשובה, מאחר ולומדים אותה דייקא בעת צרה ומכוונים שישמש להם כהצלה מפני האויב, והיו זה בבחי' תורה שלא לשמה. אכן בסופו של דבר בזכות קולות התורה והתפילה שבקעו רקיעים זכו לנס הגדול, וכמו שאמרו חז"ל (ראה ילקוט אסתר, ו) שאמר השי"ת מה קול הצאן הזה באזני, וקראם 'צאן' כי אף שלפי מדריגתם היו נחשבים כבהמה ולא כאדם, עכ"ז שמע השי"ת קול שוועתם ותורתם, ומזה נוכחו לדעת עד כמה מרוצים הם לפניו ית"ש בכל אופן שיהיה.

ובעת הזאת הדר קיבלו התורה בשנית מתוך ידיעה והכרה שגם במצב שלא לשמה מתרצה בהם השי"ת. ועל כן באותו זמן קיימו התורה מה שקיבלו כבר, אלא ששונה היא מפעם הראשונה, כי רק כעת הבינו שקיימו למעלה בשמים מה שקיבלו למטה אפי' שהוא בבחי' 'למטה' מדריגה פחותה ביותר כהגוי העוסק בתורה, גם ע"ז הדרך אפשר להתקרב אליו ית"ש.

כן מצינו בחז"ל (ברכות דף י"ג ע"א) גבי יעקב שאף אחר שקראוהו בשם ישראל הדר אהדריה קרא לשם יעקב, ואילו אברם נעקר לגמרי, עד שאמרו כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה ול"ת יעו"ש. וטעמא בעי. ולהנ"ל יובן, דיעקב רומז על מדריגה קטנה ע"ש וידו אוחזת וגו' (בראשית כה, כו), ומורה שהאדם עוסק בתורה ופושט יד לקבל טובת הנאה אישית, שיגדל שמו ויכבדוהו וכו', עכ"ז צוה הקב"ה שלא לעקור שמו, כי כך הוא הדרך וגם בעסק התורה שלא לשמה זוכה האדם להתדבק בהקב"ה, ולא בזה ולא שקץ ענות עני, כי סוכ"ס המאור שבה יחזירו למוטב ויזכה לעלות ממדריגה למדריגה.

- עבודת הלומד תורה שלא לשמה שיהיה לו
- עכ"פ תשוקה לבוא ללשמה -

מעתה יבואר מאמר חז"ל שפתחנו בו, אודות מדת האמת שביקשה למנוע בריאת העולם, וסיבת הדבר כי הרי מדת האמת היא שצריך האדם לעבוד את השי"ת באופן שיהיה דובר אמת בלבבו בלי לרמות עצמו, וע"כ כשראתה כי בני עליה המה מועטים ורק יחידי סגולה יעלו בהר ה' לעסוק בתורה עפ"י האמת לאמיתה, על כן סברה דאין צורך לברוא העולם. ולזה השליך הקב"ה אמת ארצה, להורות דאמנם

שתהיו עמלים בתורה, אף שעדיין היא אצלכם בגדר עמל, עכד"ק.

כיוצ"ב דרשו חז"ל (שבת דף פ"ג ע"ב) בפסוק (במדבר יט, יד) אדם כי ימות באהל, אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן ממית עצמו עליה, והיינו דאי אפשר לו לאדם שיתרשל מן התורה גם כשהוא במצב שהוא ממית עצמו, היינו שעולה לו בקושי ואין מרגיש טעמה הטוב, מה שמוכיח שאין תורתו בגדר לשמה, כי עכ"ז עדיין מחוייב ועומד הוא לעסוק בתורה, ואדרבה, אין אדם עומד על דברי תורה היינו כדי להגיע למדריגה האמיתית בלימוד התורה הוא לימוד תורה לשמה, אזי מוכרחים להמית עצמו עליה, כלומר צריך להתחיל תחילה בבחי' שלא לשמה, וכאשר הרחיב בזה הדיבור בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' וישלח, אות י; פר' חוקת, אות ה) דהוא תנאי הכרחי להתחיל בדרך הזה כדי לרמות היצר הרע שלא יבלבל ולא ימנע אותו מעסק התורה הק', ועל כן מתחילים באופן זה כדי להשתיקו, ומתוך כך יוכל סוכ"ס לעלות יותר ויותר.

- בימי הזמן שקיבלו עליהם תורה ומצות ע"מ להנצל מהגזירה נתגלה שגם זה מקובל לפני ה' -
בהאמור יתיישב עוד מה שהקשו התוס' (מגילה דף ז' ע"א ד"ה לכולהו) במה שדרשו חז"ל (שבת דף פ"ח ע"א) עה"פ (אסתר ט, כז) קיימו וקיבלו היהודים עליהם וגו', קיימו מה שקיבלו כבר, דלכאו' הלא מפסוק זה למדו בגמ' (מגילה שם) אסתר מה"ת מנין שנאמר קיימו וקיבלו, קיימו למעלה מה שקיבלו למטה, יעו"ש. ולהנ"ל מובן שפיר, כי ב' הפירושים עולים בקנה אחד, דבאמת מתחילה היה מודעא רבא לאורייתא, והיו מכריחים אותם לקבל התורה, גם כשלא יהיו במדריגה שעמדו בה בשעת מעמד הנבחר מעמד מתן תורה שאז קיבלו עליהם לעסוק בתורה לשמה, והורה להם השי"ת שמוכרחים הם ללמוד ולעסוק בה גם כשאינם במדריגה זו, וגם כשזה בא להם מתוך כפייה בלא רצון וחשק, בבחי' תורה שלא לשמה.

ואמנם דבר זה שהקב"ה שמח ועולה לפניו לרצון גם תורה באופן כזה, ושיש אפשרות להתקרב אליו ית"ש גם על ידי לימוד התורה שלא לשמה, זה נתגלה להם לבני ישראל רק בימי הזמן, כשיצא עליהם הגזירה הקשה להשמיד להרוג ולאבד, ובא מרדכי ואספם וקיבצם לבתי כנסיות ובתי מדרשות, וקיבץ ילדי

ועל זה אנו שמחים כל כך בימי הפורים, במה שנתגלה אהבת השי"ת אלינו שהוא מקבל אותנו בכל מצב שאנו נמצאים, ואם רק ניכנס לבית המדרש ונהגה בתורת ה' יומם ולילה בלא חשבונות והרהורים על מצבינו, כי בכל אופן מקבל אותנו הקב"ה באהבה וברצון, וכהאב המשתעשע בחכמות ילדו הקטן אף שנעשה שלא עפ"י שכל כי ילד קטן הוא, כך השי"ת משתעשע בעבודתנו בכל אופן שהוא.

- בצלאל היה מכיר כוונת לבו של כאו"א
בנדבתו ולפי"ז קבעו בבנין המשכן -

איתא בספרים (ראה קהלת יצחק בפרשתן [נדפס בשנת תר"ס], ועוד) אודות נותני נדבת המשכן, שמביניהם היו כאלו שנתנו בנדבת הלב בשלימות מתוך כוונה מהורה לעשות רצון ה' למען שמו ית', מאידך היו כאלו שגם כיוונו בזה טובת עצמם למען יראו וידעו כמה הם נדיבים, וכך יתרבה כבודם בין האנשים, וישנם כאלו שנתנו מתוך כפיה ונגד רצונם ממש כי לא יכלו לפרוש מן הציבור וכו'. ובצלאל בחכמתו ידע להכיר תוך ליבות האדם מי נותן בכוונה נקיה וטהורה ומי לא, ולפי הנותן כך היה משתמש באותם נדבות לצורך בנין המשכן, כי מי שנתן עם הכוונה הראויה היה מקומו המתאים יותר להשתמש בו בקדשי הקדשים פנימה, ומי שפחות מכך השתמש בהם עכ"פ בקדשי המשכן או בארניו, והיותר פשוטים לכה"פ בקלעי החצר וכן הלאה. ואילו אותם שנתנו מתוך כפיה רק כדי שלא לפרוש מן הציבור, היו מעדיפים שלא ליתן כלל, אכן לאלו נדבות לא היה מקום מתאים כלל לא למשכן לא לכלים ולא לחצר, יעו"ש.

והסיבה בפשטות, כי הרי מטרת המשכן הוא לבא לאהבת ויראת ה' שהקב"ה ישרה שכינתו בו, ואם אין כוונתו רצויה להיות ליבו קרוב לאלוקים, אין זוכה להשראת השכינה, ומגין לו הזכיה שיתקבלו נדבתו להיכל ה'.

ומכל אלו הנדבות ניתותרו הרבה שלא זכו להכנס לבנין המשכן, ועל כן היה משה רבינו שואל ודורש מה נעשה בנותר, כי משה הרועה הנאמן היה חס על אותם צאן שזנחו, והיה מבקש לדעת היכן ימצאו תיקונם, ולא יהיו כמו הנותר בביהמ"ק שמיועד לשריפה, אלא רצונו היה שאיש בל יעדר מלעבוד את ה'.

כן ישנה ירידה בלומדי התורה, והתורה בזויה ומושפלת שבנ"א משתמשים בה לצרכם ולהנאתם וטובתם, עכ"ז רצוני שתעלה אמת שיבואו למדריגת לשמה אפי' מן הארץ ע"י שהתחילו באופן שלא לשמה, שלא יהיו ח"ו בטלים מה"ת בשום מצב שהוא. ובהיות האדם במצב שפל ועיניו יביטו למעלה מתוך תפילה ובקשה אימתי אניע למדריגת קרבת אלוקים לעסוק בתורה לשמה, וכד בכד אף יעסוק בתורה על מנת לשמור ולעשות ולקיים, הרי שגם בזה חפץ השי"ת.

ונרמזו הענין במאמר השי"ת 'רצוני שתעלה אמת מן הארץ', דאיתא במדרש (ב"ר ה, ח) למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה. וז"ש 'רצוני שתעלה אמת מן הארץ', היינו מן הרצון, שהשי"ת מבקש את ליבו של האדם, שכשעוסק בתורה אפי' אם יהיה במדריגה קטנה עכ"ז כשרצונו הוא להתעלות ולבוא לדביקות בה', הרי שהוא עושה בכך נחת רוח לפניו ית"ש, כי על מנת כן ברא עולמו. זו היתה טענת המקטרג הלא הוא המן שהוא המקטרג שלמעלה כידוע (ראה ריקאנטי, פר' ויצא, עה"פ ויהי כאשר ראה, בשם אנדה), ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים ודתיים שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוה להניחם (אסתר ג, ח), שהתורה שקיבלו הוא שלא ככל המקצועות שלומדים אותם על מנת לצבור ידע וכו', ולהשתלם בריבוי חכמה וכו', כי תורתם הוא תורת ה' וצריכים לעסוק בה לשם שמים, אך ואת דתי המלך אינם עושים, שאין עושים זאת, אלא לומדים רק לטובת עצמם וממילא ולמלך אין שוה להניחם, כי נח להם שלא נבראו.

אולם אחר שבאה הישועה נתקיים (אסתר ט, א) ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, כי אדרבה גם כשהם לומדים התורה דוגמת הגויים שלא לשמה, וע"ד שכתב בעין יעקב (ברכות דף כ"ח ע"א) דאחר שנתמנה ראב"ע לנשיא היה פותח שערי בית המדרש ונתרבו ספסלי דבי מדרשא, וגם מי שאין תוכו כברו היינו שאין עוסק בתורה לשמה, אלא בבחי' שלא לשמה רשאי גם הוא להכנס וללמוד, יעו"ש, כי באמת בכל מצב ובכל אופן עושים נחת רוח להקב"ה. ומזה נתעורר שמחה עצומה לישראל, כי הכירו וידעו כעת עד היכן אהבתו של השי"ת לעם ישראל.

- השיבות התורה שמועילה גם למי שאין עוסק בה לשמה יותר מעבודת הקרבנות -

על כן נתן לו השי"ת עצה שהיא תבוא לשימוש לדורות עולם גם בבוא העת שלא יעמוד בית המקדש על תילו, ואמר לו, יעשו בו משכן לעדות שיעסקו בתורה, שעל זה כרב ניתן הרשות לעסוק בה אפי' שלא לשם שמים, ושלא כעבודת הקרבנות, שהמחשבה שלא לשמה פוסלת הקרבתה. ועל ידי שיעסקו בתורה בכל מצב, יקבלם השי"ת וסוכ"ם יזכו למדריגת לשמה.

ווי"ש הכתוב אלה פקודי המשכן, מלשון ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא, מט), ורצ"ל בבוא העת אשר יפקד המשכן שיחסר מאתנו ולא יהיה לנו עבודת הקרבנות, עדיין יש לנו הדרך היאך להתקרב אליו ית"ש, על ידי משכן העדות, ואיתא בספה"ק דעדו"ת בנימטריא תלמו"ד עם הכולל, היינו דיש דרך במקום הקרבנות והוא על ידי עסק התורה הק', וגם במצב של חרבן שאין לנו לא מקדש ולא קרבנות, שכן בזמן שהיה בית המקדש קיים, עצם ראיית עבודת הכהנים היה משפיע יראת שמים ואהבת השי"ת כדאיתא בחז"ל (פרשת ראה, פיסקא נד, והובא בתוס' ב"ב דף כ"א ע"א ד"ה כי), וכל אלה חסרנו היום, עכ"ז יש בידינו כח התורה שבאמצעותה ניתן להתקרב אל השי"ת.

ואדרבה, הרי כך ראינו אצל דוד המלך ע"ה שאמר לו הקב"ה (תהלים פד, יא) כי טוב יום אחד בחצרך, ודרשו חז"ל (מכות דף י' ע"א) טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה מאלף עולות שעתיד בנך להקריב, וכן כתיב (תהלים פו, ב) אוהב ה' שערי ציון, שערים המצויינים בהלכה וכו' (ברכות דף ח' ע"א), ומוכח מזה שעל ידי לימוד התורה אפשר לפעול גדולות ונצורות, שפע רב והשפעות טובות עוד יותר מעבודת הקרבנות. ומזה לימוד לדורות עולם, שגם בדורות הירודים יש לנו עצה לעסוק בתורה אפי' שלא לשמה, ועל ידי זה ישרה השי"ת שכינתו בקרבנו.

ווי"ש הכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות, וכאמור שבא לחזק הענין של לימוד התורה בזמן שאין לנו משכן וקרבנות, והוסיף הכתוב אשר פוקד על פי משה, כי משה רעיא מהימנא הוא דאג עבור הדורות החלשים אותם שלא יזכו לעבוד את השי"ת כראוי לשם שמים, עכ"ז יקבלם השי"ת, ועל זה אנו אומרים 'זכרו תורת משה עבדי', שהוא קבע הסדר

לנצחיות לדורות עולם.

- סיבת העדר בניית ביהמ"ק ע"י דוד להורות שהתורה חשובה יותר -

ע"ז הסמיכו כאן במדרש ואמרו זה שאמר דוד עשה עמי אות לטובה, כי דוד שנמנע מאיתו לבנות הבית כלשון שאמרו בהפטרת היום (מלכים א-ה, יט), והשי"ת היה דורש ממנו לעסוק בתורה, על כן ביקש דוד 'עשה עמי אות' וסימן להוכיח נגד מתנגדיו שהיו מוענים שלא בנה הבית מחמת חטאו ושלא קיבל השי"ת תשובתו, והוא היה מבקש להוכיח דלא מסיבה זו נמנע, ולגלות ולהודיע כח התורה שפועלת יותר מעבודת הקרבנות, ועל ידי זה 'ויראו שונאי ויבושו' כי יתברר שלא היה חטאו כי אם להורות תשובה (ע"ז דף ד' ע"ב), ויתוודע קבל עם ועדה שהקב"ה מקבל התורה ואוהב את קול התורה הנשמע מבתי כנסיות ובתי מדרשות.

ואכן בעת אשר הכנים שלמה הארון לבית קדשי הקדשים, איתא בחז"ל (שבת דף ל' ע"א) דדבקו שערים זה בזה עד שאמר 'זכרה לחסדי דוד עבדך' (דברי הימים ב-ו, מב) מיד נענה ונפתחו אותם השערים הם רמו למ"ש 'אוהב ה' שערי ציון' אלו השערים המצויינים בהלכה, ומכאן נוכחו כולם לדעת כי ישנה חשיבות מיוחדת בעיני ה' למי שעוסק בתורה גם בלי עבודת המקדש והקרבנות ומזה נתוודע להכל הסיבה האמיתית מה שנמנע מדוד בנית הבית, כי חפץ היה ה' בתורתו יותר מהכל, ומאז חפו פני שונאיו.

ע"ז הסמיכו גם בזוה"ק הפסוק מה רב טובך אשר צפנת וגו' דקאי על התורה הנקראת 'לקח טוב' (משלי ד, ב), אשר צפן הקב"ה טובו ליראיו, שיוכלו לפעול הכל על ידי התורה, 'ופעלת לחוסים כך' אפי' נגד בני אדם גם אם לומד שבני אדם יראוהו ויכבדוהו בלי שום כוונה אמיתית לשם שמים, כי הקב"ה אוהב שעמו ישראל עוסקים בתורה, ואין בודק מחשבותיהם, ובלבד שילמדו על מנת לקיים מתוך רצון ותשוקה לעשות רצון השי"ת וסוכ"ם יזכו לבוא למדריגת לשמה.

ע"ז רמז הפייטן שושנת יעקב צהלה ושמחה, גם מדת יעקב שהוא מדת קטנה גם במצב כזה יש לנו לשמוח ולצהול, כי בעת הישועה בראותם יחד תבלת מרדכי שקיבצם ולמד עמהם התורה גם

על כן צריכים אנו לעמוד בקשרי מלחמה, ולא להניח לטומאה ללכוד אותנו ברשתה, רק להרבות חיילים לתורה בלימוד התורה בהתמדה עד כמה שהיד מגעת. וזכות התורה תעמוד לנו שירא השי"ת בעני עמו וישמור על שארית ישראל שלא ירעו הגויים ולא ישחיתו בכל הר קדשי, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ויאמר למלאך המשחית הרף, וישלח שפע ברכות וישועות לכל עם בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר.

ויקויים בנו גם היום ליהודים היתה אורה ושמחה ויששון' (אסתר ח, מז), שנזכה לישועת ה' בישועה כללית ופרטית כל אחד במה שמצטרך, בני חיי אריכי ומזוני רויחי, רפואות וישועות, ויתרבה האור בכל בתי ישראל, עד שנזכה תיכף לראות בנחמת ציון וירושלים בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

במטרה להנצל מהדחק ולצאת מצרה לרווחה, אף לזה מצפה השי"ת, ומוזה תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור, זהו לימוד לדורות עולם, וזו היא תקוותנו שיש לנו את כח התורה הק', שבאמצעותה אנו מתקרבים להשי"ת גם אם אין עוסקים בה לשמה.

- מלחמה כבידה נגד התורה ולומדיה היא ההוכחה על חשיבותה -

אין שום ספק, שדייקא מחמת גודל וחשיבות התורה ולומדיה, על כן ישנה מלחמה כבידה נגד התורה וקדושיה על כל צעד ושעל יותר משאר דברים אחרים, כי הטומאה והסט"א יודעת שכל קיום העולם וביטול כח הטומאה תלוי בכח התורה, וע"כ מנסה להגביר הרבה ביטולי תורה בכל מיני מצבים, חדשים לבקרים, שתמיד תמצא איזה ענין אחר להסית בני אדם מעסק התורה.

יום שני פר' ויקרא ח אד"ב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הר"ר אברהם מילר מב"ב (בהג"ר יצחק מפעיה"ק).

יום שלישי פר' ויקרא ט' אד"ב

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן חיים שרגא פייביל נ"י בן הרה"ח ר' יוסף יהודה כץ גבאי בית מדרשנו ע"ש רביה"ק מקאלשיץ בב"ב, ע"ב הרב יצחק נתן זילברמן ר"מ בבית מדרשנו העתיק בעיה"ק צפת.

אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

לאחמ"כ הגיע מרן שליט"א להשתתף בשמחת השבע ברכות שנערך ע"י הנהלת היכלי התורה והחסידות לכבוד איש החסד הרה"ח ר' חיים שפירא מירושלים יו"ר ארגון רפאנו ונוושע (בן הגה"ח ר' שמואל אריה שליט"א ר"מ בבית המדרש המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק). לרגל שמחת נישואי בנו אליעזר דוד צבי נ"י ע"ב הרה"ח ר' יעקב ליפשיץ מירושלים. מרן שליט"א ערך שולחן לחיים, והאזין לדרשתו של בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, אח"כ קם לריקוד של שמחה. וחזר לביתו.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

מזלא טבא וגדיא יאה

כסא דברכתא וברכתא מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, נדיב ונכבד ומאוד נעלה, ידו פתוחה ולבו ער לכל דבר שבקדושה, מסור לחצר הקודש צאנז ומוסדותיה, ה"ה

הרה"ח ר' שמעון רייכמן הי"ו

אב"י בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב

שמחת אירוסי הבת תחי' עב"ג הבה"ח המו"מ כמר שלמה יהונתן פריד נ"י בשעטומ"צ

ויאה רעוא מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

ההנהלה

ג"א מצטרפים: הנהלת מכון עץ החיים - מערכת בצילא דמהימנותא

בחצרות קדשינו

חסידים אין משפחה!

למעלה ממאה ועשרים אלף ש, נכון ליום חמישי בבוקר, כבר הופקדו בידי גבאי 'עזר לקהל' ברחבי ארה"ק מתוך היעד הסופי של 515,000 ש - מתנות לאביונים, פורים תשפ"ד

התלהבות רבתית שוררת בקהילות אנ"ש בכל רחבי ארץ בשלמות כבר בתחילת יום הפורים ולא להמתין לשעה

מאוחרת, ובמקביל כדי לסייע לגבאים להשלים מלאכתם ולצאת יד"ח מצוות היום, אי לכך פנו הגבאים בכל אתר אל אנשי שלומנו בבקשת אחים להירתם מראש ולא להמתין עד ליום הפורים כדי להעביר את דמי המתנות לאביונים. בעת כתיבת שורות אלו ממשיכים עוד רבים מאנ"ש להפקיד בידי גבאי הצדקה של עזר לקהל בכל רחבי ארה"ק, ע"י שטר הקנאה מיוחד בו מונה התורם את גבאי הצדקה להעביר בשליחותם את תרומתם בו ביום לידי האביונים. "בטוחים אנו" אומרים גבאי החסד, "כי אנשי שלומנו יירתמו בצורה משמעותית, כי כשאחינו זועקים לעזרה, מתייצבים לעזרתם בכל מה שאפשר. יחד נבנה את עולמם ונשמח את ליבם!".

עדיין לא נתתם? אל תתמהמהו עוד: 24 שעות ביממה: 1-700-720-750. או פנו לגבאי עזר לקהל ושלוחי הקהל בכל אתר ואתר. וכן בקופות נדרים פלוס וקהילות ע"ש "עזר לקהל בארה"ק".

למה הם דופקים כבר על הבוקר?

תענית אסתר בצהריים. למעלה ממאה ועשרים אלף ש! כן, זהו הסכום שכבר נאסף ע"י גבאי עזר לקהל בשבוע שלפני פורים. מתוך חצי-מיליון ש.

אני חושב לעצמי: ריבוננו של עולם, ועמך כולם צדיקים. בזמן חז"ל היו שהקדימו לקרוא מגילה ליום הכניסה. כעת, בשנת תשפ"ד, יהודים ממהרים לתת גם מתנות לאביונים! עוד לפני י"א אדר, כבר הרימו ונתנו נדבתם בדחילו ורחימו לקיים מצוות היום של מתנות לאביונים, על ידי הפקדה מראש ביד הגבאים שיעבירו זאת בשליחותם.

תארו לעצמכם את המקרה הבא:

ר' שמעון חוזר לביתו לאחר תפילת שחרית. הוא מנסה לשמוח בשמחת היום. המוזיקה בחוץ חודרת עד לבית. אבל ניכר שהיא לא פורצת לתוך חדרי לבו.

ואיך, באמת?

הרי על השולחן עומד עוד מכתב התראה של עו"ד פלוני מתל אביב שעליו להעביר סכום של 5,000 ש בתוך שבועה ימים ממועד מסירת המכתב - ולא יבוא העיקול.

חשבון הבנק שלו נמצא מזמן במינוס ענק. המקרה והשולחן כאן יעידו. רק עכשיו בבית הכנסת פגש בשלושה מנושיו ולא יכול היה להביט בעיניהם. הוא חושב גם על שני ילדיו שאמורים להקים בית בקרוב. מלבו פורצת צווחה לא רצינאלית, וכדלת נשמעות הדפיקות. "נו באמת", הוא חושב לעצמו, "כבר הם מגיעים? כל כך מוקדם? מה יש לי כאן לתת? עשירים ש? מעדיף לא לפתוח את הדלת. מצטער גם לי אין!" אך הדפיקות העדינות לא פוסקות.

אין לו ברירה. בנו הקטן פתח את הדלת, והוא משתרך אל הדלת בכבודות. אדהכי והכי, האישי שבדלת כבר לא היה. הייתה רק מעטפה תחובה של עזר לקהל מתחת לדלת. הוא פותח:

9,000 ש במזומן!

ת ש ע ת א ל פ י ש " ח !!!

ראשו מסתחרר. הוא נושם לרגע נשימות עמוקות. הלב שלו עובר פתאום ובאחת מעצבות עמוקה לשמחה אדירה! הפורים הזה כבר יהיה שונה. הוא כבר לא חושב מה יהיה מחר ומה מחרתיים. הוא יודע שישועת ה' כהרף עין.

שנתאר לכם את השמחה העצומה שהייתה בבית של ר' שמעון בפורים? אין צורך. כל אחד יכול לתאר לעצמו!

ובזכות מי? בזכות חסידים ואנשי מעשה שמיהרו להפקיד את המתנות לאביונים בסך 360 ש לכל הפחות עוד לפני פורים. ביום ראשון השבוע, ביום שני השבוע, אפילו מי שיתן עוד ביום שישי - יוכל עוד להספיק. אנ"ש היקרים - אל נא התמהמהו! זהו סיפור אמיתי לחלוטין! סיפור שמתרחש בעשרות בתים בצאנו! זה הזמן לגרום לשמחת פורים אצל יהודי נוסף, כבר בבוקרו של יום, על ידי שתפקידו מראש את המתנות לאביונים. נותנים עכשיו לגבאים ושלוחי הקהל של עזר לקהל בכל אתר ואתר, או באמצעות הקופות נדרים פלוס וקהילות ע"ש הקופה עזר לקהל בארה"ק, או באמצעות המוקד שפעיל 24 שעות ביממה: 1-700-720-750.

א פ ר י י ל ע כ נ פ ו ר י מ א י נ א פ ר י י ל ע כ נ ת מ י ד ח ד ד מ נ ח ב ר י א

ישראל, ובתוכם מאות רבות מאנ"ש שעמדו והפקידו מראש את המתנות לאביונים שעל ידי עזר לקהל, לאחר שבעז"ה בפורים הבעל"ט יחולקו הסכומים שהופקדו עד כה בידי הגבאים המסורים, כאשר רבים מפקידים לכל הפחות 360 ש, ויש כאלו שאף מעבר לכך.

לא נשאר עוד זמן רב עד פורים, ובעקבות המהפך המשמעותי בהיערכות לחלוקת מתנות לאביונים בו ביום, עבור אחינו ובשרינו אנשי שלומנו - חסידים אין משפחה - בדגש על כאלו המתמודדים עם מקרי מצוקה, פונים גבאי הצדקה של עזר לקהל אל הציבור בבקשה להירתם כבר כעת בסכום של לכל הפחות 360 ש וכל המרבה הרי זה משובח, כדי שנוכל כולנו יחד בס"ד להגיע אל היעד ולשמוח את אחינו ובשרינו.

כמו"כ, מוסרים גבאי עזר לקהל, על רצונם העז לסיים את חלוקת והעברת התמיכות בס"ד עד חצות יום הפורים הבעל"ט, כדי לשמח את אחינו ובשרינו

השבוע הבא לישועה ולרווחה

השלמת ההתארגנות לקראת ועידת 'יחידי סגולה'
ההיסטורית - שבוע אחרון להצטרפות לזכות האדירה

היערכות מוגברת בקרב עושי המלאכה עם ההגעה לישורת האחרונה במגבית להשלמת והרחבת ה'צאנזער קלויז' הקדוש בעיה"ק צפת תובב"א. ההכנות הקדחתניות עולות שלב בימים אלו וצוות ההפקה משלים את ארגון הפרטים האחרונים לקראת הועידה ההיסטורית 'יחידי סגולה' שתיערך ברוב פאר והדר ובקונספט ייחודי ורב רושם במעון הקודש שבקרית צאנז בנתניה.

הרה"ח ר' מרדכי ישכיל והרה"ח ר' ברוך דב קליין מבשרים בסיפוק כי הזמנות הכבוד נשלחות זה עתה לעשרות יחידי הסגולה נדיבי הלב שזכו להניח אבן עולם והשכילו להימנות בין הני חבריא מעליא בוני הבית הק' מיסודו של רביה"ק מרן ה'דברי חיים' ובנו מרן הרה"ק משינאווא זי"ע ואחריהם בקודש מרן רבינו הגה"ק זי"ע אשר יזע ועמל רבות בחייו לפאר את המקום המקודש הידוע בסגולתו להעלות התפילות לפני שוכן מרומים.

בישורת אחרונה זו, בעת נעילת שער, נזכיר את דברי קודשם של רבוה"ק אודות התקשרותם למקום קדוש זה בעיה"ק צפת, בית המדרש עליו אמר מרנא ורבנא הדברי חיים זי"ע "גם אני צריך מקום עבור התפילות שלי לכן ברצוני שיהא לי שם בעיר הקודש צפת בית המדרש משלי שמשם יעלו תפילותי". אחריו בקודש התבטא מרן רבינו זי"ע במשא קודשו בביהמ"ד העתיק בצפת לאמור "יש לי התקשרות מיוחדת לעיה"ק צפת, וכשהייתי בפעם הראשונה בארץ ישראל, והייתי אז בשב"ק בצפת, והיה לי סייעתא דשמיא והרגשתי וראיתי קדושת אר"י, ולכן אמרתי אומר בלבי בוא ולהתשקע כאן בארה"ק". ואף בדורנו אנו ממשיכה השרשרת, כמכתב-האש ששיגר מרן רבינו שליט"א לקראת מגבית זו, בו כתב בקודשו: "האי אתרא צפירת תפארה, נקדשה לשעתו ולעתיד לבוא עד היום הזה כשישועות בו מקיפות".

כפי שפורסם, יזכו משתתפי הועידה להסב בערבו של יום המסוגל הלוא הוא יום כ"א באדר, לוועידת הוקרה והתרוממות בהורמנא דמלכא בראשות מרן רבינו אדמו"ר הגה"ק שליט"א. הכינוס המיוחד שיערך באווירת הוד בניחוח צפתי אותנטי, ילווה בתוכנית מושקעת ובמיטב הכישרונות והיכולות. לאורך הערב יזכו המשתתפים להתענג מאוצר חמדת אמרים מפי האורח רם המעלה הגה"צ מלימנוב שליט"א מארה"ב, ועל השיר והשבח הופקדו בעלי מנגנים מהשורה הראשונה בניצוחו של אמן הרגש הר"ר יעקב דסקל הי"ו לצד מקהלה מורחבת שינעימו ביצירות איכות מוסיקליות. במרכז הועידה ישולב מעמד נורא הוד אשר יציין ברגעים מרטיטים את יומא

בט"ד

יום נבית ה'

הזמנות מיוחדת!

בשותפות קודש כפרנס יום בכוללי השי"ס הנך רוכש לעצמך זכות אדירה ונשגבה: יום אחד של לימוד התורה הק' ברציפות במשך כל שעות היום והלילה בהשגות הנעלות שקבע ויסד כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בכוללי השי"ס, שותפות קודש במאות חלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארה"ק

פרנס יום בבית ה'

ז' אדר ב'

מוה"ר **חיים שפירא** הי"ו
אב"י בירושלים עיה"ק
לזכות נישואי בנו שיחי' בשעטורי"מ

ז' אדר ב'

שותף בלימוד בבית ה'
מוה"ר **יעקב ליפשיץ** הי"ו
אב"י בירושלים עיה"ק
לזכות נישואי בתו תחי' בשעטורי"מ

ח' אדר ב'

שותף בלימוד בבית ה'
מוה"ר **ישראל לצטר** הי"ו
אב"י בקרית צאנז נתניה
לע"נ אמו מרת **חיה** ב"ר **שלמה** ע"ה
מלבי"ח' אדר ב' תשל"ג

ט' אדר ב'

שותף בלימוד בבית ה'
הרב **יוסף שווארץ** הי"ו
אב"י בקרית צאנז נתניה
לזכות בנו ובתו התאמים שיי לאוי"ט
שנולדו במזל טוב ובשעטורי"מ

"ותלמוד תורה כנגד כולם" ובוודאי שלזכות וחשיבות מרובה היא לרכוש זכות שותפות לפחות ליום אחד! של לימוד בכוללי השי"ס. כדברי השי"ת הבחור בתורה לדוד המלך (שבת ל) כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה. מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

לימוד חריף ומתמיד יחד עם רש"י
מיזבחי של כ"ק מרן אדמו"ר מנאמני זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

דהילולא רבא של הרה"ק הרר"א מליז'ענסק זיעוכ"א החל ביום סגולה זה.

ר' מרדכי ור' ברוך מוסרים: "נותר רק עוד שבוע ימים להצטרפות ליחידי הסגולה שותפי הבית. אל תפספסו את הזדמנות ההיסטורית לרכוש זכות שותפות נדירה עם רבוה"ק זי"ע במפעל חייהם ומשאת נפשם הטהורה". אין מזרזים אלא למזרזים, המעוניינים לזכות בקניין אבן מקודשת וזכויות נצחיות מתבקשים לפנות בהקדם האפשרי אל הרה"ח ר' מרדכי ישכיל הי"ו בטל' 050-411-5720 והרה"ח ר' ברוך דוב קליין הי"ו בטל' 053-310-0034.

מגבית חודש העיבור בכוללי הש"ס

מה הוא חודש העיבור יודע כל אחד, גם הטעם למה מעברין את החודש יודעים, אולם מה המשמעות המיוחדת שלו למוסד לכוללי הש"ס?

כידוע כל התנהלות התרומות בארה"ק ובחו"ל בהו"ק או באשראי הוא צמוד לתאריך הלוועזי, ליום מסוים, ב-12 חודשי השנה הלוועזית, מכורח מציאות זו, כך גם מחולקים המלגות והמשכורת במוסדות התורה ובהיכלי הכוללים.

במוסד הנאדר בקודש כוללי הש"ס קבע ויסד כ"ק מרן רבינו זי"ע, שמלגות הערכה לעמלי התורה ניתנים בר"ח ביום המבחן (של 70 דף גפ"ת, או בחדשי חזרה 210 דף גפ"ת). כך נוצר שבחודש העיבור - אדר ב' עומדים בהנהלת כוללי הש"ס לפני קופה ריקה לחלוטין, בעוד שהמלגות ניתנות כרגיל בר"ח. מיותר לומר שהאופציה לשנות את ההסדר לכפי שנהוג בכל הכוללים לא עלתה אפי' במחשבה, למרות הקושי הקבוע בהשגת המימון הגדול מזדי חודש בחודשו.

בפניה נרגשת לידידי ואוהדי עמלי התורה בכוללי הש"ס פונים בימים אלה הנהלת כוללי הש"ס, לקחת שותפות קודש בחודש העיבור בעמלי התורה המופלגים המקדישים את ימיהם במסירות עילאית ללימוד ושינון התורה הק'. גם חודש זה עם כל הטרדות של חג פורים עמלים הם בלימוד 70 דף גמרא עם פי' תוס', במסכתות שבת ויבמות ועומדים עליהם בפני מבחן מקיף.

רביה"ק הבני יששכר זי"ע מביא (אדר סוף מאמר ד') שכל החודשים מתנהלים ע"י מזל, אולם חודש העיבור שהוא רק לפי קביעת בני ישראל הרי אמרו אין מזל לישראל, עי"ש. ובכך כל העוזרים והמסיעים לעמלי התורה בחודש העיבור מתעלים מעל המזל והטבע, ויזכו לכל הישועות למעלה מדרך הטבע וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה.

אפשרות מיוחדת! לקראת חג הפורים יום בו הדר קיבלו התורה באהבה, ניתן לתת את תרומתכם האדיבה והיא תמסר אי"ה כמתנת הערכה בעצם יום הפורים במזומן,

כהוקרה מרובה למשפחת האברך המופלג העמל בתורה בהשגות נעלות.

שבת התאחדות והתעלות לתלמידי ישיבה"ק דברי יציב בחיפה

התרגשות גדולה פשטה בקרב תלמידי ישיבה"ק דברי יציב בחיפה עם היוודע דבר הבשורה המרנינה כי יזכו בפר' פקודי לשבות בצוותא חדא, לשבת של התעלות בעיר מגדל העמק, כהוקרה ותגמול על התעלותם והתרוממותם בימי השובבי"ם ת"ת העעל"ט, השתתפות בהוצאות השבת מצד בחורי הישיבה היה נמוך מאוד, עקב כך שנקבע על פי סך נקודות שצבר כל בחור במבצע שובבי"ם ת"ת שנערך בישיבה, כשאת יתרת הסכום העצום גייסה הנהלת הישיבה למען הבחורים במאמצים מרובים.

בערבו של יום רביעי פר' פקודי נערך מעמד מכירת הכיבודים בהיכל ישיבה"ק, בו נמכרו העליות והזמירות לכל המרבה במחיר בעד שעות רצופות בתענ"ד שנלמדו במהלך השובבי"ם ת"ת העעל"ט. מה מרנין היה המחזה, בחורים שעמלו בתורה ביגיעה יומם וליל הצטרפו לחבורת – חבורות והתחרו ביניהם על זכות רכישת הכיבודים באפיי שעות רצופות לצוות הרוחני והגשמי של הישיבה כאות הכרת הטוב, וכן לבחורים שונים.

החל מיום חמישי בצהריים התקיימו הרצאות מועילות ומחכימות בהיכל ישיבה"ק האחת נמסרה ע"י הרב בנימין קלוגר מראשי ארגון יד לאחים שסיפר את סיפורו האישי והוסיף לשוחח ולעורר על שיטות המיסיון ופעיליו ימ"ש בזמנינו, במשך זמן ההרצאות וההפסקה ביניהן חולקו מיני מתיקה בהרחבה גדולה בחצר הישיבה, לרווחת הבחורים, לאחר סבב ההרצאות התקיים סימפוזיון עם ההנהלה הרוחנית והגשמית של ישיבה"ק, בו הועלו טענות והצעות ייעול בנושאים שונים אותם רשמה ההנהלה לתזכורת בהבטחה להשתדל לייעל ולשפר.

לקראת שבת לנו ונלכה, ביום שישי ערש"ק בבוקר יצאו הבחורים מבניין הישיבה ליישוב מגדל העמק בו עתידה הייתה להתקיים השבת. בדרך עצרו בטבריה בקבר השל"ה הק', שם נשאו תפילה על צאצאים באמרם את תפילת השל"ה הידועה, משם המשיכו אל העיר מגדל העמק, בשעות הצהריים הגיעו בחורי הישיבה אל הקמפוס המרווח והמפואר במגדל העמק. התקבלו בחדרים גדולים ומרווחים, בכל חדר נחו ערכות מפנקות ברוח ובגשם, שהכילו גליונות באר הפרשה וכדומה, מיני מתיקה, משקאות, בטאון 'לעילא' שיצא המיוחד לכבוד השבת על ידי בחורי הישיבה והושקעו בו בטוב טעם, סיכום ארוך מכל הנעשה בימי השובבי"ם הנעלים, וכן ראיון מחכים עם המנה"ר ועוד. ניכר היה כי הושקעו בו דמים מרובים, לאחר התארגנות קלה פנו כולם לחדר האוכל המרווח למנהג 'טועמיה' שניתן ביד רחבה ובשפע רב. לאחר מכן, זמן רב לפני כניסת השבת, נצפו עשרות בחורים שהתפרסו ברחבי ביהמ"ד לסדר לימוד.

ליל שבת קודש תפילת ליל שבת קודש עברו בהתרוממות עילאית, 'בואו ונצא לקראת שבת' - במיוחד קבלת שבת שהתקיים בחצר הבניין אל מול הנוף המרהיב ופוחת הלבבות, בקול גדול שנשמע למרחקים, לאחר מכן התקיימה שיחת פתיחה ע"י המנה"ר שליט"א ששוחח על גודל מעלת האחדות וכו', סעודת ליל שבת נערכה ברוב פאר והדר, בשפע של מטעמים לכבוד שב"ק, בכל מקום הונח זמירות שבת מפואר כיאה לשולחן שב"ק, במהלך הסעודה נשאו דברים בגודל מעלת האחדות ובהקשר לימי השובבי"ם ת"ת, על ידי חלק מבחורי הישיבה וכן נשמעו דברים מפי הרב שמואל ישראלי שליט"א משגיח בישיבה"ק. משך כל זמן הסעודה התעלו הבחורים טפחיים מעל גבי הקרקע, למשך שעות ארוכות ולאחריה נערך באטע מרומם ונעלה במיוחד, שוררו ניגוני כיסופין וכמיהה להשי"ת והסתיים קרוב לשלוש לפנות בוקר.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, איש החסד המרבה להיטיב עם הבריות, נאמן ומסור למען מפעלות הקודש לבית צאנז, איש האשכולות, ה"ה

הר"ר חיים ברנשטיין הי"ו

מנהל קופת הקהל קופת צדקת רבי מאיר בעל הנס בעיה"ק טבריה

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת הולדת הבת תחי' במז"ט ובשעטומ"צ

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

משך כל השנהו במיוחד עכשיו בימי השובבי"ם ולקראת השבת ובמהלכה. וכן למנהלים הרה"ח ר' יוסל שנק, צבי אלימלך לוינשטיין, חיים שלמה לוי שליט"א שנרתמים כל השנה ובמיוחד עכשיו שנטלו על עצמם הרבה מהוצאות השבת למען לא יחסר מאומה.

אחים לשמחה: גם מתנות לאביונים, בהידור, בו ביום – וגם 18,000 ₪ בשבילך!

כפי שהתפרסם, באחים לשמחה מרוויחים בכפליים: גם זוכים לקיים מצות מתנות לאביונים בהידור בו ביום, וגם נכנסים להגרלה הגדולה על סך 18,000 ₪, למימוש בחנויות המובחרות של ביגוד ומזון לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה. בסכום של 200 ₪ נכנסים פעמיים להגרלה.

לבקשת רבים, אנחנו מפרטים שוב את המוקדים בהם ניתן להעביר את דמי המתנות לאביונים.

בירושלים – הר"ר שמואל שטייגליץ, **בבני ברק** – הרב אביגדור מאיר ווידער, **באלעד** – הר"ר יחזקאל קנר, **בביתר** – הר"ר מנחם שכטר, **בבית שמש** – הר"ר בערל גליק, **באשדוד** – הר"ר פישל טויב, **בברכפלד** – הר"ר מאיר כץ, **בחיפה** – הר"ר בן ציון יגר, **בטבריה** – הר"ר אלימלך ברגר, **בצפת** – הר"ר יצחק אייזיק גרינשטיין, **בקרית הבעש"ט** – הר"ר יעקב גלנץ, **מוקד מרכזי וקרית צאנז נתניה** – הר"ר מרדכי שבתאי גולדשטיין 052-7144519.

יום השבת קודש שעות מספר לפני תפילת שחרית, מיילאו בחורים שעסקו בתורה את רחבת ביהמ"ד והתפילה חלפה בהתרוממות מופלאה. לפני קריה"ת דרש הרה"ג ר' מאיר יחיאל קץ שליט"א ממגדל העמק, בגודל נעלת לימוד התורה ובפרט בצאנז. קריה"ת ומוסף חלפו אף הם מתוך התעלות והתרוממות, סעודת יום השבת שנמשכה אף היא שעות ארוכות והתרוממות הנפש, הסתיימה בשעה מאוחרת, נשאו דברים חלק מתלמידי הישיבה והרב אליהו שימון שליט"א משגיח בישיבה"ק, שעה קצרה לאחר הסעודה התאספו לתפילת מנחה, וזכו התלמידים להופעתו של הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א רב ואב"ד מגדל העמק שלאחר ניגוני התעוררות, נשא דבריו חוצבי הלהבות שהרעידו כל לב ורומם את הבחורים, הזמן הנעלה הסתיים שעה ארוכה לאחר צאת השבת.

צאת השבת לאחר מעמד ההבדלה פנו הבחורים לארגן חפציהם לקראת הסעודה, לאחמ"כ נערכה סעודת מלווה מלכה, בו פנו מנהלי הישיבה בבקשה מבחורי החמד שיירתמו לפעול ולהתרים לטובת ישיבה"ק בימי הפורים הממשמשים ובאים, הבחורים שבו לישיבתנו הקדושה עמוסים ומלאים רשמים מהשבת המופלאה והמרוממת שעברה עליהם בטוב ובנעימים.

כאן המקום להודות ולהוקיר ולהעריך את המנה"ר הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א על כל השקעתו

נס ד

ורחוק
התקשרותנו
בא-הבה אליך

סביב לשולחן מלכים בהרי קרת הרגעים העלים שייחמקו בכורן קודש יצבו משתתפי ועדת יחיי סגולה לשעה צדופה של ליל נשמה נכסופי התעוררות וערה חסידית מרה.

ושניים אחוץ - בצינחם המסולב של אווזו הכבוד הגה"צ מליטוב שליט"א ומזן הרגש הר"ר יעקב דסקל ה"ו במעמד נורא חוד' **שיין לעבועלע** לבוש חתמים ולעורר זכות צדיק לישועת בכלל ופרנס-ואי יוסא קדישא היחלא רבא דמרה"ק אור שלום הרי"ר אלימלך מליו ענטק ויעופי"א

מיד גיעו פוילן און זכות פון צפת

חייג כעת לשותפות עם רבותינו הקדושים

מרכזי ישראן 972-504-115-720
מרוך דוב קליין 972-533-10-0034

ועדת סגולה יהודית
החברים: הצאנזער קלויז' מס' 100
יועמד: הגה"צ אבן הפינה

הלב בוער – ברצון לעזור: "כל בית בצאנז, מכיר טובה למפעלות הדגולים של הרעבעצן תליט"א, שמשקיעה יומם ולילה לרווחתם של כל נשות אנשי שלומנו, בגלוי ובסתר" – אומרים בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה', "ובוודאי כאשר בארגון מתכוונים להתרחב ולנסוק כלפי מעלה בעז"ה, ולכן הבקשה היא לבסס את השותפות". בארגון נשי צאנז קוראים לכל בית ובית בצאנז, לקראת היארצייט הרביעי של אמה של מלכות, די רעבעצן ע"ה, שבצדקתה וברוב חסדה ייסדה את הארגון, לחתום על שותפות קבועה כדי שלבנות את היסוד של הרחבה הנתניה והחסד.

הלב בוער בתפילה: כל יידישע מאמא בוודאי רוצה להיות רשום שם בקוויטל המקודש בבית הרעבעצן תליט"א, על יד הנרות, בפרוס השבת על הבית הגדול והקדוש שכל העיניים נשואות אליו.

"שותפות בסיסית" – 36 ש בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו לרשום שני שמות בקוויטל המקודש; "ברכה בבית" – 52 ש בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו לרשום את כל השמות של המשפחה בקוויטל המקודש; "תפילות ונחת" – 72 ש בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו שמות כל המשפחה בקוויטל המקודש, ועוד בקשה אישית מפורטת.

מוקד "מכירות טובה", בטל': 09-372-9000. ניתן לתרום דרך מערכת קהילות, קוד קופה 42106.

ספר הזהב – הקוויטל באוהל הק'

לתשומת לב! ניתן גם להצטרף אל ספר הזהב, בתרומה חד פעמית של 1,000 דולר, ולזכות בנוסף לכל הנ"ל, להיכנס אל הקוויטל המיוחד שבו יקרא כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בבואו אל האוהל הקדוש לרגל היארצייט של הרבנית ע"ה. כמו כן, הרבנית תליט"א תזכיר את השמחות של ספר הזהב, בעת הדלקת הנרות, ערב התקדש ליל חג הפסח, בהיכל המתיבתא, מקום עריכת ליל הסדר של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בתחינה מיוחדת לדורות ישרים מבורכים. השמות החקוקים בספר הזהב, אף יזכרו בגיליון 'צמרת' הקרוב, לפרסם עושי מצוה. להצטרפות לספר הזהב ניתן לפנות אל מרת ש' דייטש תחי', העומדת לימין הרבניות במפעלות הקודש, בטל': 053-3104082.

בארה"ב משתתפים בסכום של לכל הפחות \$ 72. **בארא פארק:** הר"ר חיים רייך 347-432-0979. **מאנסי:** הר"ר יוסף לייזער - 845-608-6056 והר"ר זלמן לייב אייזנבערגער - 845-422-5846. **יוניאן סיטי:** הר"ר משה קנעפפלער - 347-585-9993. **וויליאמסבורג:** הר"ר יהושע בלומנבערג - 347-930-7117. **ליקווד:** הר"ר שאול שטרויבל - 718-812-8746. מכאן יוצאת קריאה נרגשת לפני כל יודעי דת ודין, בכל רחבי מדינות המלך, להשתתף בכל לב ונפש במגבית הפורים ולזכות גם לקיים מצות מתנות לאביונים בו ביום, גם להיכנס להגרלה הגדולה על 18,000 ש. ניתן להכפיל ולשלש את כרטיסי הגרלה באמצעות הוספת סכומים סמליים, בררו אצל הנציגים. יחד נשמח לבבות ביום הפורים, לקראת נישואי צאצאיהם!

התרגשות בהנהלת ארגון נשי צאנז בנשיאות הרבנית תליט"א מההיענות האדירה של ציבור אנ"ש בארה"ק ובחול" במגבית השנתית 'הלב בוער'

באסיפת הנהלת ארגון נשי צאנז 'סימן ברכה' שהתכנסה השבוע במעון הקודש, אצל הרבנית הצדקנית תליט"א, נרשמה התרגשות מרובה מההיענות העצומה של ציבור אנשי שלומנו, הן מארץ הקודש והן מחול"ל, שמבקשים בכל לב ונפש להיות שותפים עם מפעלות החסד הגדולות של ארגון נשי צאנז 'סימן ברכה' העומד בנשיאות הרבנית הצד' תליט"א.

כפי שפורסם, לקראת היארצייט הרביעי של אמה-של-מלכות, די רעבעצן ע"ה, אשת חבר לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, יצאו בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה' לתכנית מיוחדת בחצר קדשנו שתבנה בעז"ה עתיד חדש ומבטיח, זאת בעקבות הרצון והשאיפה של הרבנית הצדקנית תליט"א, לתת תנופה לכל מעגל העזרה והסיוע של ארגון נשי צאנז, למען עשיית נחת רוח לבורא יתברך שמו.

המוני משפחות של אנשי שלומנו בארץ ובגולה, עומדים להירשם לזכות עולמית, על ידי רישום שמותיהן בקוויטל המיוחד של הרבנית הצדקנית תליט"א.

כולל בוקר 'אהל שלמה'

ע"ש חדב"נ כ"ק האדמו"ר מזוועהל זצוק"ל, בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ביקר והוד, בשפחה וגיל נשגור ברוכותינו הנאמנות ברכת מזלא טבא וגדיא יאה קדם

רבני הנגיד הרה"ח ר' אברהם רייך שליט"א

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל שפחת נישואי הבת הכלה תחי

עב"ג החתן נ"י בפזל טוב ובשעטוט"צ

יה"ר שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה פיוצאי חלציו, ואן ששון ושפחה ישכון באהלו תפיד, פתון סייעתא דשפיא, נחת והרחבה עד עולם.

כעתירת:

לופדי הכולל

נהלת הכולל

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **מנחם מענדל הרשקוביץ** הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי הבן

החתן המו"מ בתו"ש כפר אברהם יחיאל נ"י
עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח ר' משה פנדל הי"ו

ובברכת מזל טוב

לחותנו הרה"ג רבי שלמה הרשקוביץ שליט"א
אב"ד האליין פאנסי

ולסב הרה"ח ר' יצחק אלטמן הי"ו - ויליאמסבורג

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

שפחת החתונה תתקיים אי"ה ביום ג'
באולמי 'ווילחאוויץ' בפאנסי

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ג ר' **משה מאיר אורנשטיין** שליט"א
אב"י בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת נישואי הבת הכלה תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש
כפר יעקב מרדכי נ"י

בן הרה"ג ר' בנימין ברייער שליט"א
במז"ט ובשעטומ"צ

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

שפחת החתונה תתקיים אי"ה
ביום ג' באולמי 'עטרת חניקא' בבארא פארק

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **יקותיאל יהודה אייזנבערגער** הי"ו
אב"י בלינדן

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרב מרדכי שבתי שליט"א
וויליאמסבורג

ולזקינו הרה"ג ר' אברהם יצחק שליט"א פאנסי

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **אפרים פישל זילבערמאן** הי"ו
אב"י בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הכנס בנו

כפר יהודה נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' חיים הי"ו
ראש הקהל דקהלתנו הק' בויליאמסבורג

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה